

TÜRK OCAKLARI

1912 - 1931

1949 - 1980

1986 - >>

İsmail ACAR

Balıkesir, 2004

Aziz Ocaklı,

Sen Türk'ün gören gözü, duyan kulağı, uyanık vicdanısın.

.....

Gün içinde değil, zaman içinde düşün; kalbinden bir an tarih hissi eksik olmasın.

Hamdullah Suphi (Tanrıöver)

Bu Ocağın ateşi çok pek çok kadimdir. Onu asırlarca söndürmeye çalışmaktan hâli (uzak) kalmadılar. Fakat buna her teşebbüs edenin ocağı söndü.

15 Mart 1923 Adana
Mustafa Kemal (Atatürk)

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	7
ÖN SÖZ	10
<i>Türk Ocaklarından Önce</i>	
TÜRKÇÜLÜĞÜN DERNEKLEŞME DÖNEMİ	
Türk Derneği (1908)	13
Türk Yurdu Cemiyeti (1911)	19
TÜRK OCAKLARI	
Kuruluşu (25 Mart 1912)	24
Meşrutiyet Devri çalışmaları (1912-1918)	36
Millî Mücadele’de Ocaklılar (1918-1922)	42
<i>Atatürk Devri Türkiyesi’nde</i>	
Türk Ocakları (1922-1931)	51
<i>CHF’ye İltihak Yahut</i>	
Türk Ocakları Kapatılıyor (10 Nisan 1931)	86
<i>Ocakların Kapatılmasına Dair Yorumlar</i>	
Türk Ocakları Niçin Kapatıldı ?	92
<i>Çok Partili Sistem İçinde</i>	
Ocakların Yeniden Açılışı (10 Mayıs 1949)	98
<i>Son Faaliyet Dönemi</i>	
1986 Sonrası Türk Ocakları.....	107
<i>Türk Ocaklarının</i>	
ÇALIŞMA ALANLARI ve ŞEKİLLERİ	
Ocak Neler Yapar?	140
1-Konferans, Sempozyum vb Çalışmalar	141
2-Diğer Sosyal ve Kültürel Çalışmalar	144
3- Yayın Çalışmaları	147

Türk Ocaklarının

BAZI TEMEL GÖRÜŞLERİ

Millet ve Milliyetçilik Anlayışı	162
Dış Politikada Dış Türkler	178
Türkçe (Dil) Anlayışı	183
Din Anlayışı	189
Tarih Anlayışı	194
Ekonomi (İktisat) Anlayışı	195
Siyasi Partilere Bakış	197
Avrupa Birliği İlişkilerine Bakış	199
SONUÇ	205
Başlıca Kaynaklar	207

TAKDİM

Türk Ocakları'nın tarihi, Türk Milliyetçiliği düşüncesinin geçen yüzyılın başlarında ön plâna çıktığı, Devlet'in temel politikalarını etkilediği, kurulan millî Devlet'in felsefî zeminini oluşturduğu çok kritik ve hareketli bir süreci kapsar.

Devlet'in dağılmakta olduğunu gören ve giderek hazin bir çaresizliğe gömülen Osmanlı aydını ve devlet “**ricali**” her şeye rağmen bir çıkış yolu arıyordu. 19. yüzyılın başlarından itibaren girilen yenileşme ve modernleşme çabaları esasında bu karanlık gidişi önlemeyi amaçlayan hareketlerdir. Bu arayışlar sadece kurumlar ve yasalarla sınırlı kalmadı. Devletin temel politikalarını oluşturacak yeni paradigma arayışları, Yusuf Akçura'nın “**Üç Tarz-ı Siyaset**” isimli makalesinde yapıldığı gibi, Osmanlı münevverinin bu sıralarda başlıca gündem maddesini teşkil ediyordu.

Ancak kesin bir tercih için şartlar son derece elverişsizdi. Hıristiyan unsurların ard arda isyan etmeleri, İmparatorluk'tan büyük toprak parçaları kopararak ayrılmaları, kalanların aynı yolu izleme girişimleri, “**Osmanlıcılık**” yahut “**İttihad-ı Anâsır**” politikalarını fiilen imkânsız kılmıştı. Müslüman teb'a arasında da ciddî huzursuzluklar başlamıştı; dindaşlık, farklı etnisitelerin payitahta bağlılıklarını sürdürmelerinde yetersiz kalıyordu.

Bütün bu gelişmeler çok belirgin ve önlenemez hale gelinceye kadar, Türk aydınları farklı etnik kesimlerin

incineceklerini, rahtsızlık duyacaklarını düşünerek millî kimliğini vurgulamaktan kaçındı. Ancak özellikle 2. Meşrutiyet'in ilânından sonra yaşananlar Türklüğü kesin bir varlık mücadelesiyle karşı karşıya bıraktı.

Çevrelerindeki Arap ve Arnavut öğrencilerin ayrılıkçı eğilimlerini giderek daha pervasız şekilde sergilemelerini yakından gören genç Tıbbiye öğrencileri, millî bir kuruluşun vücuda getirilmesi isteklerinin öncüsü oldular. 196 Tıbbiye öğrencisinin tarihî bildirisini destekleyen dönemin önde gelen aydınları, 1912 yılının Mart ayında Türk Ocağı'nı resmen kurdular.

İsmail Acar'ın Türk Ocağı tarihiyle ilgili araştırması, çok özlü bir şekilde Türk tarihinin büyük önem taşıyan bu sürecine ışık tutuyor. Türk Ocağı Kurultayları, yapılan fikrî ve kültürel etkinlikler, yayımlanan bildiriler ve başta Türk Yurdu dergisi olmak üzere yapılan yayınlar, kuruluşun günümüze kadar sistematik bir şekilde yansıtılıyor.

Türk Ocakları'nın çeşitli tarihî dönemlerdeki konumu ve etkileri belirtilirken, özellikle Millî Devlet'in kuruluşunda oynadığı rol, Mustafa Kemal'in fikir ve düşüncelerini çok net şekilde ortaya koyması açısından büyük önem taşıyor.

Gazi, Büyük Zafer'den sonra henüz İzmir'deyken Hamdullah Suphi'ye talimat veriyor ve Türk Ocakları'nın yeniden faaliyete geçirilmesini istiyor. Böylece 1922 yılı bitmeden Ankara ve Bursa'da Ocaklar açılıyor. Mustafa Kemal Paşa, yeni Devlet'in kültür politikalarını, Türk Ocakları üzerinden yürütmek istediğinden, gerekli maddî ve manevî yardımları en geniş ölçüde sağlıyor; şubelerin bütün Anadolu sathına yayılmasını teşvik ediyor. İsmail Acar'ın Atatürk'ün

Ocakları ziyaretleri sırasında yaptığı konuşmalardan aldığı pasajlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin milliyetçi eksen üzerinde kurulduğunun somut belgeleri niteliğindedir.

21. yüzyılda büyük i ve dış problemlerle karşı karşıya bulunan, sadece kendi alanında değil, bütün Türk Dünyası'nda tarihî sorumlulukları olan Türkiye, kuruluşunun temel ilkelerini özenle korumak mecburiyetindedir. Bu büyük ihtiyaç, Türk Ocakları'nı günümüzde en az kuruluş yıllarındaki kadar, fikrî ve toplumsal bir ihtiyaç haline getirmektedir.

Sayın İsmail Acar'ı, yaşadığımız ortamda düşündürücü ve ibret verici nitelikteki bu değerli çalışmasından dolayı gönülden kutluyorum.

Nuri GÜRGÜR
Türk Ocakları Genel Başkanı

ÖN SÖZ

Elinizdeki bu kitapçığın aslı, Türk Ocağı Balıkesir Şubesi Başkanlığının, Ocakların 90. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle 25 Mart 2002’de düzenlediği sohbet toplantısında yapılan, Ocakları tanıtıcı bir konuşmadır. Sohbet toplantılarında, *-katılanlar için faydalı olmakla beraber-* ancak sınırlı sayıda dinleyiciye hitap edilebilmektedir. İşte bu mahzuru ortadan kaldırmak, Türk Ocağını, kuruluşu, tarihî hizmetleri, fikir yapısı vs. yönüyle daha geniş bir kesime tanıtılabilmek için elimizdeki notları düzenli bir metin haline getirmeyi faydalı bulduk. Böylece bu kitapçık ortaya çıktı.

Aslı, konuşma notlarına dayanan bu kitapçığı, kolay okunması ve sohbet havasını da az çok taşıması için dip not göstermeden fakat gerekli notları metin içinde işaret ederek hazırladık. Ayrıca gözden geçirdiğimiz yazı ve eserleri metin sonunda topluca belirttik. Türk Ocakları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, bu yazı ve eserlerle bu eserlerde gösterilen kaynaklara bakabilirler.

Küreselleşme, Avrupa Birliği, millî ve üniter devletlerin devrini tamamladığı, mozaik kültür, etnik unsur ve azınlık hakları, hatta insan hakları gibi ifadelerin, moda salgını halinde kullanıldığı; kimlik ve Türk kimliği tartışmalarının yaşanır hale geldiği günümüz Türkiye’inde, Türk Ocaklarının “kuruluşundaki saik ve sebepler”in bütün canlılığı ile geçerliliğini koruduğunu anlamak zor değildir. Bundan dolayı aydınlarımızın ve

bilhassa gençlerimizin Türk Ocaklarını, *-daha açık ifadeyle Türk milliyetçiliğini-* tanımaya her zamankinden daha çok ihtiyacı olduğuna inanıyoruz. Çünkü Türk Milliyetçiliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin de kuruluşundaki temel fikirdir. Cumhuriyeti kuruluş felsefesini anlamak ve kurucularını tanımak, Türk Ocaklarının ve Ocaklıların çalışmalarını tanımakla mümkündür. Bu gerçeği, bilenlere hatırlatmak, bilmeyenlere ve gençlere tanıtmak istedik

İşte bu düşüncelerle, elimizdeki notları düzenleyerek bir kitapçık haline getirdik.

Okuyanlara faydalı olmasını diliyorum; bu kitapçığın hazırlanmasına sebep ve yardımcı olanlara teşekkür ediyorum.

İsmail ACAR
BAÜ Türk Dili Okutmanı

Türk Ocaklarından Önce
TÜRKÇÜLÜĞÜN DERNEKLEŞME DÖNEMİ

Türk Ocaklarından Önce **TÜRKÇÜLÜĞÜN DERNEKLEŞME DÖNEMİ**

Türk Derneği (1908)

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dil, edebiyat, tarih alanlarında önceleri ferdî çalışmalar şeklinde başlayıp filizlenen, daha sonra ilmî çalışmalarla Türklük bilgisi, Türk dili ve Türk tarihi araştırmaları şeklinde devam edip gelişen **Türkçülük fikri**, (*Türkçülük, Türk milliyetçiliğinin 1930'lu yıllardan önceki yaygın adıdır.*) ancak **İkinci Meşrutiyet'in ilânından (Temmuz,1908) sonra teşkilâtlanma, dernekleşme dönemine girmiştir.**

İkinci Meşrutiyet'in getirdiği serbestlik havası içinde Türkçüler'in, (*Türk milliyetçilerinin*) Türkçülük fikrini geliştirmek, yaymak ve hayata geçirmek maksadıyla kurdukları ilk dernek veya kuruluş **Türk Derneği** adını taşımaktadır. **İlk Türk milliyetçisi kuruluş olan Türk Derneği**, 25 Aralık 1908'de kurulmuştur.

Türk Derneği'nin kurucuları arasında, Yusuf Akçura, Necip Asım (*Yazıksız*), Veled Çelebi (*İzbudak*), Ahmet Mithat Efendi, Emrullah Efendi, Bursalı Mehmet Tahir, Ahmet Hikmet (*Müftüoğlu*), Korkmazoğlu Celâl, Fuad Raif Bey bulunmaktadır. Derneğin kuruluşundan sonra, Mehmet Emin (*Yurdakul*), İsmail Gaspıralı, Ağaoğlu

Ahmet, Hüseyinzâde Ali, Hüseyin Cahit (*Yalçın*) gibi ünlü isimler de Derneğe üye olmuşlardır.

Türk Derneğinin fahrî başkanı ve hâmisî ***Veliaht Yusuf İzzettin Efendi***, Başkanı Fuat Raif Bey, Başkan Yardımcısı Necip Asım Bey, Sekreteri de Yusuf Akçura'dır.

Türk Derneği'nin kuruluş maksadı, tüzüğünde şöyle ifade edilmiştir:

“Cemiyetin maksadı, Türk diye anılan bütün kavimlerin mazi ve âsâr, ef'al, ahval ve muhitini öğrenmeğe ve öğretmeğe çalışmak yani Türkler'in âsâr-ı âtikasını, tarihini, lisanlarını, avam ve havas edebiyatını, etnografya ve etnologyasını, ahval-i içtimaiye ve medeniyet-i hazıralarını, Türk memleketinin eski ve yeni coğrafyasını araştırıp, taraştırıp ortaya çıkararak, bütün dünyaya yayıp dağıtmak ve dilimizin geniş ve medeniyete elverişli bir dereceye gelmesine çalışmak ve imlâsını ona göre tetkik etmektir.”
(Akçura, *Türkçülük*-209)

Türk milliyetçilerinin kurduğu bu ***ilk Türkçü - milliyetçi dernek***, tüzüğünden de anlaşılacağı gibi, bütün Türklüğü kucaklayan bir anlayışla, daha çok, ilmî ve kültürel Türkçülük çalışmaları yapmayı hedef alan bir yapıya sahiptir. Türk Derneği, tüzüğünde gösterilen bu hedefleri ile dünya Türklüğü'nün tarih, coğrafya, dil, edebiyat ve sosyal yapısını araştırıp ortaya koymak ve yayınlarla tanıtmak gibi gerçekten geniş ve büyük bir hedefe yönelmiştir. Türk Derneği, tüzüğündeki hedeflere ulaşmak için gazeteler, kitaplar yayımlayıp, konferanslar düzenleme faaliyetleri içinde bulunmuştur. Bu çalışmalardan olmak üzere ilk olarak Necip Asım Beyin *Türklerin Pek Eski Yazısı*, Bursalı Mehmet Tâhir Beyin

Türkler'in Ulûm ve Fünûna Hizmetleri adlı eserleri yayımlanmıştır.

Türk Derneği mensupları, başlangıçta *Sırat-ı Müstakim* dergisini yayın organı olarak kullanmışlardır. (*Sırat-ı Müstakim, İttihad-ı İslâmî bir dergi olarak ün yapmıştır. Mehmet Âkif'in yazı ve şiirlerini yayımladığı dergidir. Daha sonra Sebilürreşat adını almıştır.*) Dernek, 1911'de kendi adına ve kendi adıyla yani *Türk Derneği* adıyla bir dergi yayımlamaya başlamışsa da bu dergi, uzun ömürlü olmamış, ancak yedi sayı yayımlanabilmiştir.

Türk Derneği, siyasî fikir ağırlıklı bir dernek olmayıp, biraz önce de ifade ettiğimiz gibi, ilmî ve kültürel araştırma ve çalışmalar yapmak üzere kurulmuş bir dernek olarak görünmektedir. Bu yapısına uygun olarak, Türk Derneğinin, yurt dışında şube açmak, yabancı Türkologları (*Türkolog, Türklük bilgisi ile yani Türk dili, tarihi, edebiyatı vb ile uğraşanlar için kullanılır.*) ve gayri müslim Osmanlı vatandaşlarını üye kabul etmek gibi özellikleri vardır.

Türk milliyetçiliğinin ve Türk milliyetçilerinin ilk derneği olarak tarihe geçen *Türk Derneği'nin*, -kültürel anlamda *Türkçü (Türk milliyetçisi)* olmakla beraber- siyasî açıdan *Osmanlıcı* bir anlayışa, siyasî görüşe sahip olduğu düşünülebilir. **Osmanlıcılık, 2. Mahmut devrinden (1808-1839) itibaren Osmanlı Devleti'nin** parçalanıp dağılmasını önlemek için geliştirilen devlet politikasıdır. Osmanlıcılık politikası, **2.Mahmut'un**, “*Ben tebaamdaki din farkını ancak cami, havra ve kiliselerine girdikleri zaman görmek isterim.*” cümlesinde ifadesinde bulmuştur.

Osmanlıcılık, Osmanlı tebaası vatandaşlar arasında milliyet ve din farkı gözetmeden, herkesi ‘**Osmanlı**

milleti' anlayışı etrafında birleştirerek, Osmanlı Türk Devleti'nin parçalanmaktan ve yıkılıp dağılmaktan kurtarılması politikasıdır. Bu anlayışa göre, Osmanlı vatandaşı olan herkes, milliyet ve din farkı gözetilmeksizin Osmanlı milletine mensup sayılır. Osmanlıcılık siyasetini ve Osmalıcılığın gayesini **Yusuf Akçura, Üç Tarz-ı Siyaset (1904)** adlı küçük fakat meşhur eserinde şöyle izah ediyor:

“Asıl maksat, Osmanlı memleketindeki müslim ve gayri müslim ahaliye aynı siyasî hakları tanımak ve vazifeleri yüklemek; böylece (...) söz konusu ahaliyi aralarındaki din ve soy ihtilaflarına rağmen yek diğerine karıştırarak ve temsil ederek, **Amerkan milleti** gibi müşterek vatanla birleşmiş yeni bir milliyet, **Osmanlı milleti** meydana çıkarmak ve bütün bu zor ameliyatın neticesi olarak da, **‘Devlet-i Aliyye-i Osmaniye’**yi aslî şekliyle yani eski hudutlarıyla muhafaza eylemekti.”

Osmanlıcılık, aslında “bir çeşit gizli Türk milliyetçiliği” demektir. Zira Türk devleti olarak Osmanlı Devleti'nin yaşatılması çabasıdır. Fakat, bu politikaya, Türkler'den başka inanan olmamıştır.

(Bu politikanın gereği, Türk olmayan Osmanlı tebaasına karşı, ayrımcılık olmasın diye, aydınlarımız milletimizin adını bile açıktan söylemeyip ‘Türk’ yerine ‘millet-i Hakime’ ; dilimizin adı olarak “Türkçe” yerine lisan-ı Osmanî, Osmanlıca demişlerdir. Halbuki gerçekte bir “Osmanlı milleti” olmadığı gibi “Osmalı Dili” veya “Osmanlıca” adında Türkçe'den başka bir dil yoktur. Ancak “Osmanlı Devri Türkçesi” vardır.)

Büyük Türk milliyetçisi **Ziya Gökalp, Osmanlıcılık Politikasını**, 1918'de yayımladığı *Türkleşmek-*

İslâmlaşmak-Muasırlaşmak adlı eserinde şöyle değerlendiriyor:

“Tanzimatçılar, Türklüğün yüzüne aldatıcı bir örtü çekmek istemişti. Millî bir Türk dili yoktu; unsurlar arası ortak bir Osmanlıca vardı. Bütün unsurlar kaynaşmış yeni bir kavmî tip, tarihî bir ırk, bir Osmanlı milleti türemiştir. Bu milletin kendine has bir dili olduğu gibi, kendine mahsus bir tarihi de vardı.

Bu yalana (Osmanlı milleti yalanına) hiç bir unsur inanmadı. Her kavim (azınlıklar) mekteplerinde çocuklarına kendi tarihini okuttu, kendi dilini öğretti.

*Meşrutiyet'ten (1908) sonra bu örtüye daha çok önem verilince unsurlar, “Bizi Türkleştirmek istiyorsunuz.” diye feryat etmeğe başladılar. **Gerçekten bu Osmanlılaştırmak siyaseti, “Türkleştirmek” için gizli bir vasıttan ibaretti.** Osmanlılık'tan maksat “devlet” ise, zaten her Osmanlı tebaası bu devletin bir ferdi idi. Yok bundan maksat dili “Osmanlıca” olan yeni bir millet yaratmak idiyse, Osmanlıca Türkçe'den başka bir şey olmadığı için bu yeni millet, başka ad altında bir Türk milleti olacaktı. Bunu unsurlar pek ânî anladılar ve milliyetlerini müdafaa için maddî ve manevî teşkilâtlarına daha çok kuvvet ve düzen verdiler.*

Bu, Tanzimat tuzağına düşen yalnız Türkler oldu.”
(Türkleşmek-İslâmlaşmak-Muasırlaşmak,s.41)

Türk Derneği, Türk milliyetçilerini bünyesinde toplamada istenilen başarıyı gösterememiştir. Bu ilk Türkçü deneğin, 1913 yılına kadar varlığını sürdürme çabaları biliniyorsa da, kurucu ve üyelerinin çoğunun çalışmalarını, daha sonra, 1911 ve 1912 yıllarında kurulan **Türk Yurdu** ve **Türk Ocakları** derneklerinde sürdürmelerinden dolayı, varlığı kaybolup gitmiştir.

Türk Yurdu Cemiyeti (1911)

İlk Türk milliyetçisi dernek olan Türk Derneği'nden sonra Türk milliyetçilerinin, Türkçülük hareketinin ikinci teşkilâtlanma, dernekleşme denemesi, **Türk Yurdu Cemiyeti** adı ile sahneye çıkmıştır.

Türk Yurdu Cemiyeti, 31 Ağustos 1911'de kurulmuştur. Cemiyetin kurucuları, Ahmet Hikmet (*Müftüoğlu*), Ağaoğlu Ahmet, Hüsyinzâde Ali (*Turan*), Dr. Akil Muhtar ve Yusuf Akçura'dır.

Yeni kurulan derneğe "**Türk Yurdu**" adının verilmesini, millî şair olarak ünlü **Mehmet Emin (Yurdakul)** teklif etmiştir.

Türk Yurdu Cemiyeti, Türkçülük çalışmaları açısından dernek olarak verimli olamamış, "*kısa ömürlü bir Türkçü dernek*" olarak tarihe geçmiştir. Kurucuları, bir yıl sonra kurulan Türk Ocakları içinde de yer almışlardır.

Türk Yurdu Cemiyetinin, Türk milliyetçiliği açısından en büyük ve kalıcı hizmeti, **Türk Yurdu** adıyla bir dergi yayını başlatması olmuştur. Bu **Türk Yurdu dergisi**, sonradan Türk Ocaklarının yayın organı haline gelen ve halen "*Türk Ocakları Genel Merkezi yayın organı*" olarak yayını devam ettirilen hepimizin bildiği Türk Yurdu dergisidir. **Türk Yurdu dergisinin ilk sayısı, 30 Kasım 1911'de yayımlanmıştır.** Dergi'nin ilk imtiyaz sahibi ve müdürü, Şair **Mehmet Emin (Yurdakul) Beydir.** Onun kısa bir süre sonra Erzurum Valiliğine tayini üzerine derginin sorumluluğunu, **Yusuf Akçura** devralmıştır.

Türk Yurdu Cemiyeti, **Türk Yurdu dergisinin yayın politikasını**, -o günkü Türk milliyetçilerinin fikir yapısını ve çalışmalarını da gösteren- şu fikir ve ilkeler etrafında toplamıştır:

1- Risale (dergi), Türk ırkının mümkün olduğu kadar çoğunluğu tarafından okunup anlaşılacak şekilde yazılacak, **dili sade olacak** ve kavmin çoğunluğuna faydalı konular seçilecektir.

2- Risale, **bütün Türklerce** makl olabilecek bir ideal ortaya koymağa çalışacaktır.

3- Risale'de, Türkler'in tanışmalarına, iktisat ve ahlâkça yükselmelerine ve fen bilgileriyle zenginleşmelerine hizmet eden konular çoğunlukla yer alacak, **siyasî konular bunlardan sonra gelecektir.**

4- Türkler'in birbirleriyle tanışmaları için **Türk dünyasında** olup biten sevindirici ve üzücü olaylar ve çeşitli fikir akımlarına yer verilecektir.

5- Risale, **Osmanlı Devleti'nin i siyasetinden bahsederken, hiç bir siyasî fırkaya taraftarlık etmeyecek; ancak Türklüğün, Türk unsurlarının siyasî ve iktisadî menfaatlerini müdafaa edecektir.**

6- Risale, **Osmanlı Türkleri arasında Türk millî ruhunun gelişme ve takviyesine, idealsizlikten doğan tembellik ve bedbinliğin giderilmesine çalışacak, sebepsiz yere ortaya çıkan mbalalı Batı korkusundan milleti kurtarmaya çalışacaktır.**

7- *Risale'nin devletler arası siyasette esas fikri, Türk âleminin menfaatlerini müdafaa etmektir. (Akçura, Türkçülük, 213)*

Özetlersek bu yayın politikasından, günlük siyasî parti siyasetinin dışında kalınacağı, Türkçe'ye sahip çıkılacağı, Türklüğün ilim, ahlâk ve ekonomi bakımından yükselmesine çalışılacağı, Türk insanının millî duygularını yükselterek kendisine güvenin artırılması için çalışılacağı anlaşılmaktadır. Türk Yurdu Cemiyeti kurucularının, Dergi'nin bu yayın politikası ile, bütün Türk Dünyası'na hitap etmeyi plânladıkları dikkatten kaçmamaktadır. En önemlisi de Türk milletinin, Batı karşısında *-bugünkü ifadeyle-* “aşağılık kompleksi”nden kurtarılmaya çalışılacağı belirtilmesidir. Bu kompleks *veya zaaf*, maalesef bugün de *-özellikle Avrupa Birliği sebebiyle-* artarak sürmektedir. **Atatürk döneminde** Türk milleti bu aşağılık kompleksinden önemli ölçüde kurtulmuştu. Millet kendisine güven duymaya başlamıştı. O günkü konuşmalarda, marşlarda, şiirlerde bu açıkça görülmektedir.

Türk Yurdu dergisinin yayın politikası veya fikir ilkeleri, dünkü Türkçüler'in olduğu gibi, bugünkü Türk milliyetçilerinin de temel ilkeleridir.

Türk Yurdu dergisi, Türk milliyetçilerinin yayın organı ve sesi olarak, önce **Mehmet Emin** sonra da **Yusuf Akçura** idaresinde 32 sayfalık forma halinde 15 günde bir yayımlanan bir dergi olarak yayın hayatına başlamıştır. Bugün de yayınına devam eden Dergi, 1911-1931 yılları arasında 233 sayı yayımlanmıştır.

(Türk Yurdu dergisi hakkında ileride geniş bilgi verilecektir.)

TÜRK OCAKLARI
25 Mart 1912 - >>>

TÜRK OCAKLARI

Kuruluşu (25 Mart 1912)

Türk Ocaklarının kurulduğu **2. Meşrutiyet (1908)** sonrası dönem, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi Türkçülük fikrinin gelişme, dernekleşme ve yayılma dönemidir.

Başlangıcı, Türk tarihinin derinliklerine uzanmakla beraber, bugünkü anlayışla Türk milliyetçiliği, siyasî akım olmaktan çok bir kültür hareketi olarak, Tanzimat Devri'nden itibaren ortaya çıkıp gelişmeye başlamıştır. Türkçülüğün, dil ve tarih araştırmalarına dayanan kültürel anlayıştan, giderek fikir ve siyaset hareketi haline gelmesi, Osmanlı Devleti'nin, daha doğrusu Türk milletinin içinde bulunduğu tarihî - siyasî şartların da sonucu olmuştur.

!908 sonrası dönemde Osmanlı Devleti, dış ve iç gailerle âdeta siyasî-idarî bunalıma düşmüştür. Bu dönemde Avusturya, Bosna-Hersek'i ilhak etmiş; Bulgaristan, istiklâlini ilân etmiş; Trablusgarp Savaşı çıkmıştır. Balkan Savaşı'nda (1912-1914) Rumeli kaybedilmiş; binlerce Türk, göçe ve katliama tâbi tutulmuştur. Balkan Savaşı ve sonuçları, tarihimizde "**Balkan Faciası**" olarak anılır. Yaşanılan ağır tarihî şartlar, Devlet idarecilerini ve aydınları, Devlet idaresinde milliyetçi politikalar takip etmeye zorlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin 2. Mahmut devrinden beri takip ettiği ve **İttihat ve Terakki Partisi**'nin de bir süre devam ettirdiği **Osmanlıcılık** politikası, Hıristiyan kavimlerin (tebaa) ayrılıkçılığı; Osmanlıcılık politikasının daralmış bir şekli sayılabilecek olan

“**İttihad-ı İslâm**” (İslâmcılık) politikası da Türk olmayan Müslüman tebaanın ayrılıkçılığı sebebiyle uygulanma imkânlarını kaybetmişlerdir.

Kısaca *Tanzimat devrinden beri, Osmanlı Devleti'nin parçalanıp dağılmasını önlemek için çare olarak düşünülen Osmanlı ve İttihad-ı İslâmcı siyasî-politik fikirler, tarihî şartların getirdiği iç ve dış siyasî olaylarla âdeta kendiliklerinden iflâs etmişlerdir.*

İşte bu tarihî ve siyasî şartlar, daha önceki dönemlerde tarih, dil, edebiyat vb alanlarda sürdürülen ilmî ve kültürel Türkçülük (milliyetçilik) çalışmalarının siyasî alana yönelmesini gerektiriyordu; öyle de oldu. Türk milliyetçiliğinin, siyasî alanda (*devlet politikalarında*) geç görünmesinin ve daha önceki dönemlerde devlet politikası olarak siyasî uygulama alanı bulamamasının sebepleri arasında, Osmanlı Devleti'nin çok kavimli yapısının da önemli rolü vardır. *Osmanlı devlet idaresinde Türkçü siyasi anlayışın veya Türkçü politikaların Osmanlılık ve İslâmcılık politikalarının denenmesinden sonra gündeme gelmesi, daha önce de belirttiğimiz gibi, Osmanlı Devleti'nin çok kavimli yapısı ile ilgilidir.* Osmanlı bir Türk devletidir; fakat yapısı “**millî devlet**” değildir. (*Millî devlet, tek bir millete dayanan ve halkı da aynı milletten oluşan devlettir. Bu bakımdan Türkiye Cumhuriyeti millî bir devlettir. Atatürk, ‘Medenî Bilgiler’ adlı eserde ‘Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına türk milleti denir.’ ifadesiyle bunu anlatır.*) Bundan dolayı, gerek devlet adamlarımız gerekse aydınlarımız, o şartlarda açıkça Türkçülük yapamazlardı. Bu konuda Türk milliyetçiliğinin teorisyeni büyük fikir adamımız **Ziya Gökalp** bile, 1918’de yayımladığı “**Türkleşmek-**

İslâmlaşmak- Muasırlaşmak” adlı eserinde, Osmanlı’nın çok kavimli yapısı içinde milliyetçiliği “mikrop” olarak nitelemektedir:

“İslâm âleminin son ümidi olan Osmanlı Devleti’ni yüz seneden beri parçalayan manevî bir mikrop var. Bu mikrop, şimdiye kadar Osmanlılığın bir düşmanı idi ve İslâmiyet’e büyük zararlar verdi. Fakat bugün artık islâmlar’ın lehine dönerek yaptığı zararları telafi etmeğe çalışıyor. Bu mikrop, milliyet fikridir.

...

Ne ise olan oldu. Milliyet fikri İslâmiyet aleyhinde ne yapmak mümkünse yaptı. Artık bu silahı kullanma sırası İslâm âlemine geldi.” (Türkleşmek-İslâmlaşmak-Muasırlaşmak, 77)

Ancak, 2. Meşrutiyet sonrası ortaya çıkan dış ve iç siyasî- sosyal-kültürel şartlar, Osmanlı Devleti’nin sadece çok kavimli yapısının dağılması, yıkılması tehlikesine işaret etmiyordu. Onun ötesinde, Türk milletinin varlığının da tehlikede olduğunu, bazı aydınlara sezdiriyordu. Bu tehlikeyi sezen Türk aydınları, devletten öte Türk milletinin varlığını kurtarmak gerektiğini, asıl büyük tehlikenin bu olduğunu ve bunun için tedbirler alınması gerektiğini düşündüler. Osmanlı Devleti’nin tebaası olan Müslüman ve Hristiyan azınlıklar, hem Devleti yıkmak hem de Türklüğü yok etmek için her çeşit çalışmayı yapıyorlardı. Batılı devletler de bu azınlıklara her çeşit desteği veriyorlardı. Türk aydınları, **“Türk’ün Türk’ten başka dostu olmadığını yaşanan olaylarla anlamağa başlamışlardı.”**

Büyük Türk şairi Yahya Kemal, o günün şartları içinde nasıl milliyetçi olduğunu şöyle anlatıyor:

“-Şüphesiz Albert Sorel’in üzerimde tesiri olmuştur. Fakat beni başka bir şey milliyetçi yaptı, anlatayım: Paris’te talebe mitinglerine katılıyordum. Balkan Harbi arifesinde bizim ekalliyetler(azınlık) Rumlar,Bulgarlar, vs büyük büyük mitingler tertip ediyorlardı. O sıralarda bizim Jön Türkler, Abdülhamid’i yıkmakla meşguldüler. Yoksa Türk milletinden falan haberleri yoktu. Baktım bu Rumlar’ın, Bulgarlar’ın yıkmak istedikleri Abdülhamid değil, başka bir şey. Bunlar Türk milletini yıkmak istiyorlar. Demek Türk milleti diye bir şey var. ‘Bu nasıl millettir? Mazisi nedir?’ diye merak etmeğe başladım. Zaten siyâsî ilimler mektebinde tarih okuyordum. Türk milletinin mazisini öğrenmek için tarih kitaplarını karıştırmâğa başladım. İşte bende milliyet hissi ve milliyetçilik böyle doğdu.” (Adile Ayda, 43)

Yahya Kemal’in Rumlar’ın, Bulgarlar’ın Avrupa’daki Türk aleyhtarı çalışmalarına dair gözlem ve tespitlerinin benzerini, Diyarbakır’dan İstanbul’a gelen **Ziya Gökalp** da gözlemlemiştir. Gökalp, Müslüman ve Hristiyan azınlıkların Osmanlı-Türk aleyhine yürüttükleri çalışmaları şöyle anlatmaktadır:

“Bir taraftan Hristiyan kavimler muhtariyet iddiasını takip ederken, diğer taraftan da İslâm kavimler milliyetiyle övünmeğe, kavminin aleyhinde söz söyletmemeğe koyuluyorlardı.

Milliyet fikrini İslâm âlemine ilk sokanlar Araplar ile Arnavutlar’dır.

Mısır’da Abdullah Nedim Arap milliyetini , İstanbul’da Nâim Bey Fraşerî Arnavut milliyetini diriltmeğe çalışıyorlardı.

....

Abdullah Nedim'le Nâim Beyin her ikisi de bu millî kini uyandırmak için **'Türk düşmanlığı'nı** yaymayı gerekli görmüşlerdi.

....

Bundan on yedi on sekiz sene önce bir mektebe girmek üzere ilk defa İstanbul'a gelmiştim. Sonradan siyaset âleminde tanınmış bir şahsiyet sırasına geçen bir arnavut doktor bana şunları söylemişti:

'Biz Arnavutlar, İstibdâdı yıkmak için Türkler'e yardıma hazırız. Fakat bilmelisiniz ki bizim düşüncemizde bir Abdülhamid istibdâdı yok, bir Türk istibdâdı vardır. Bugünkü idareden mesul olan doğrudan Türkler'dir. Eğer bu zalim hükümete son vermezseniz biz tüfenklerimizi sizi temsil eden şahsa değil, doğrudan doğruya sizin göğsünüze çevireceğiz.'

O zamandan beri dikkat ettim: Arnavut gençleri Türkler'in ilerlemeye kabiliyetleri olmadığına... dair mantıklar yürüterek milliyet duygusunu yayıyorlardı. Bu telkinleri yalnız Arnavut gençlerine yapmıyorlardı. Arap gençlerine de bu düşüncüyü aşılamağa çalışıyorlar, hattâ Türkler'in soysuz ve barbar olduğuna Türkleri bile inandırmaya gayret ediyorlardı." (T. İ. M., 38-39)

Türk Ocakları, işte bu sebep ve saiklerle Türk gençliğinin ve aydınlarının Türk milletini, içine düştüğü yok olma tehlikesinden kurtarma hareketi olarak ortaya çıkmış bir gönüllü fikir - kültür kuruluşudur. Türk Ocaklarının kuruluş felsefesi olan Türkçülük veya Türk milliyetçiliği, tarih boyunca ve bugün Türk milletinin var olma ve var kalma mücadelesinin adıdır. Türk Ocakları da bunun için kurulmuş Türk milliyetçisi bir dernektir.

Şimdi, Türk Ocaklarının nasıl kurulduğunu daha yakından görelim. 2. Meşrutiyet devrinde, Devlet'in içine düştüğü siyasî-idarî bunalımdan faydalanan *Hristiyan ve Türk olmayan Müslüman tebaa*, şartlara göre bazen gizli bazen açıktan etnik kavmiyetçilik, mikro milliyetçilik - *bir çeşit ırkçı bölücülük*- yaparak, Osmanlı Devleti'ni parçalayıp yıkma ve böylece istiklâl kazanma faaliyetlerine girişirler. Avrupalı devletler, *Müslüman ve Müslüman olmayan Osmanlı tebaası etnik azınlıkların*, Türklüğün aleyhine olan her çeşit çalışmalarını, *bugün Türkiye aleyhindeki çalışmaları destekledikleri gibi*, o zaman da desteklemişlerdir.

Osmanlı Devleti ve Türklük aleyhindeki çalışmalar, bilhassa zamanın üniversitesi durumunda olan Tıbbiye'deki azınlık öğrenciler arasında yaygındır. Bu acı durum, Tıbbiyeli Türk gençlerinin gururlarına dokunur; azınlık öğrencilerin kendi aralarındaki dayanışmaları ve pervasız çalışmaları karşısında millî duyguları incinir. Bu şartlar altında 228 Tıbbiyeli Türk genci, güç birliği ve dayanışma sağlamak için kendi aralarında bir dernek kurulması gerektiği fikrinde anlaşılır. 11 Mayıs 1911'de yaptıkları bir toplantıda, aralarından 11 kişilik bir temsilci gurubu seçerler. Bu gurup içinden **Hüseyin Baydur**, bir beyanname (mektup) hazırlar. Bu beyanname, memleketin ileri gelen Türkçü aydın şahsiyetlerine mektup şeklinde gönderilip, fikirleri sorulacaktır.

“Türk ırkının maarif ve mekteplerine hizmet ederek, içtimaî geleceğini temin emeliyle toplanmış 190 Tıbbiyeli adına” yazıldığı belirtilen mektupta şu görüşlere yer verilir:

“Türk kavmi, hayat-ı inkıraz (çöküş hayatı) yaşamaktadır. Buna selefleri (önceki nesiller) gibi ilgisiz kalamayacaklardır.

Ziraat, ticaret, sanayi ile kazanılmış bir içtimaî hakimiyeti, kuru bir siyasî hâkimiyete tercih etmektedirler.

Her türlü parti ihtilâflarının üstünde, her türlü siyaset dağdağlarının dışında yeni bir fikir cereyanı doğması gerektiğine inanmaktadırlar.”

Bu anlayışla, *“Donanma Cemiyeti gibi geniş, millî ve sosyal bir dernek kurulmalıdır.”*

“190 Tıbbiyeli Türk genci adına” Hüseyin Baydur tarafından kaleme alınan bu tarihî mektup, Şair Mehmet Emin (Yurdakul), Ahmet Ferit (Tek), Yusuf Akçura, Mehmet Ali Tevfik, Emin Bülent (Serdaroğlu), Ahmet Ağaoğlu, Rıza Tevfik ve Ziya Gökalp gibi devrin tanınmış Türk milliyetçisi aydınlarına gönderilip ne düşündükleri sorulur ve yardımları istenir.

Tıbbiye öğrencisi Türk gençlerinin mektuplu girişimlerinden sonra 3 Temmuz 1911’de yapılan bir toplantıda, mektupla fikri sorulanlardan **Ahmet Ferit (Tek) Beyin fikir ve tavsiyeleri istikametinde “millîyet esasına müstenit”** bir dernek kurulmasına karar verilir. Kurulacak derneğe **Dr. Fuat Sabit’in** teklifi üzerine *“Türk Ocağı”* adının verilmesi kabul edilir. Bu karardan sonra **Mehmet Emin (Yurdakul) başkanlığında Ocağın geçici yönetim kurulu teşkil edilip** tüzük çalışmalarına başlanır. Uzun bir hazırlık devresinden sonra 25 Mart 1912’de Ocağın resmî kuruluşu tamamlanır.

Türk Ocağının ilk yönetim kurulunda şu isimler bulunur:

Ahmet Ferit (Tek).....Başkan
Yusuf Akçura2. Başkan
Mehmet Ali TeyfikUmumî Kâtip
Dr. Fuat SabitVeznedar

25 mart 1912'de kuruluşu resmî olarak tamamlanan Türk Ocakları, ilk toplantısını **Türk Yurdu dergisinin** idarehanesinde yapar. (*O sıralarda, Türk Yurdu dergisi, henüz Türk Ocakları yayın organı değil, Türk Yurdu Cemiyeti'nin yayın organıdır. Türk Yurdu dergisinin sorumlusu, Ocak kurucularından Yusuf Akçura'dır.*)

“Türk Ocağı Esas Nizamnâmesi” adıyla yayımlanan ilk kuruluş tüzüğünde, **Ocağın maksadı şöyle ifade edilmiştir:**

“2. Madde : Cemiyetin maksadı Akvam-ı İslâmiye'nin bir rükn-i mühimi olan Türkler'in, millî terbiye ve ilmî, içtimaî, iktisadî seviyelerinin terakki ve ilâsıyla *Türk ırk ve dilinin* kemaline çalışmaktır.”

“3. Madde : Cemiyet, maksadını elde etmek için Türk Ocağı adlı kulüpler açarak dersler, konferanslar, müsamereler tertip edip, kitap ve risaleler neşrederek, mektepler açmağa çalışacaktır.”

“4. Madde : Ocak, maksadını tahsile çalışırken, sırf millî ve içtimaî vaziyette kalacak, *asla siyaset ile uğraşmayacak ve hiç bir vakit fırkalara hâdim bulunmayacaktır.*”

Uzun tartışma ve görüşmelerden sonra büyük ümitlerle kurulan Türk Ocağı, 1912 yılı Sonbaharında önemli bir sarsıntı geçirir, kapanma tehlikesiyle karşı

karşıya kalır. Bunun sebepleri arasında, Türkçülüğe karşı olanların tavırları, *Başkan Ahmet Ferit*'in **Millî Meşrutiyet Fırkası**'nı (*siyasî parti*) kurduğu için Ocak Başkanlığından ayrılması ve maddî sıkıntılar sayılabilir.

Devrin şartları içinde hâlâ uyanmayan bazı **okumuşlar (!)**, **2. Mahmut** ve Tanzimat devrinden beri savunula gelen fakat hiç bir derde çare olmayan Osmanlılık ve İslâm Birliği (İslâmcılık) gibi siyasî fikirlerin tesiriyle Türkçüler'in, "*Türk* " demelerini ve Türk milletinin varlığını ve adını ön plâna çıkarıp "*Türkçülük -milliyetçilik-*" yapmalarını, İslâm dinine aykırı bulup Türkçüleri, ayrımcılık (tefrika) yapmakla suçlayarak, Ocağın kuruluşuna karşı çıkmışlardır. Yine "*Türk milliyetçiliği*" söz konusu olunca "*dine aykırı*", "*İslâm dava-yı kavmiyeti reddeder.*" diyerek Ocaklılara ve milliyetçilere cephe alanların yanında, "*Canım Türk olduğumuzu bilmiyor muyuz ?*", "*Türk olduğumuzu söylemeye ne lüzum var?*" diyen Osmanlıcı veya *neme lâzımcı* tonton vatandaşlar da Ocağın ve Ocaklıların yıpratılmasında rol oynamışlardır. *Türk milliyetçiliğine ve milliyetçilerine karşı, günümüzde de bazen 'siyasî İslamcılık' bazen 'mozaikçilik' bazen 'etnikçilik' bazen 'küreselleşme' vb görüşler adına benzer görüş ve tenkitler ileri sürülmektedir. Başbakanlık makamında bulunmuş bir zatın, " 'Türküm, doğruyum' dersiniz; birileri de 'Kürdüm daha doğruyum', der", sözleri buna çarpıcı bir örnektir.*

Türk Ocağının, henüz tam bir çalışma dönemine girmeden kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kalması, milliyetçi gençleri, içinden çıkılmaz bir durumla karşı karşıya getirmiştir. Milliyetçi Tıbbiyeli ve Mülkiyeli gençler duruma son derece üzülmürler. *Araplar, Rumlar,*

Ermeniler, Arnavutlar ve diğ er azınlık tebaa mensupları, Osmanlı Devleti'nden nasıl ayrılacaklarını daha doğ rusu Devleti nasıl yıkacaklarını, Türkler'i nasıl yeneceklerini açıkça konuş up tartış tıkları derneklerini ve fikirlerini yaydıkları basın organlarını, rahatlıkla yaş atabiliyorlardı. Halbuki onlara karşı, bu memleketin asıl sahibi olan Türk gençleri, büyük ü mit ve heyecanla kurulmasını istedikleri bir derneğ i bile yaş atamıyorlardı. Bu çok acı bir durumdu ve onların millî gururlarını yaralıyordu.

(Bu Türk gençleri herhalde, Necip Fazıl'ın Sakarya Türküsü şiirindeki,

Öz yurdunda garipsin, öz vatanında paryamısraında ifade edilen duygular içinde olmalıdırlar.)

Ocağ ın içinde bulunduğ u durumu görü şmek üzere Askerî Tıbbiyeli gençlerden bir gurup, 1913 yılı başlarında **Dr. Hüseyin (Ertuğ rül)** tarafından **Köprülü zâde Fuat**'ın evinde toplantıya çağ ırılır. Toplantıda Ocağ ın yaş atılabilmesi için ç areler aranır; nasıl bir yol izlenmesi gerektiğ i üzerine uzun bir görü şme yapılır. Fakat bir çıkış yolu bulunamaz. O zaman toplantıda hazır bulunan ö ğrencilerden biri olan (*sonraları ü nlü Ocaklı*) **Hasan Ferit (Cansever)**, bir de **Hamdullah Suphi**'ye danış ılmasını teklif eder. Teklif, o sırada pek benimsenmezse de bir süre sonra Hamdullah Suphi ziyaret edilir. Hamdullah Suphi, o günlerde Darü lmuallimin'de (*Öğ retmen okulu*) ö ğretmenlik yapıyordu; o yıl içinde de Darü lfünun'a (*İst. Üniversitesi*) geçecekti. Kendisini ziyaret eden gençlerle konuş up düş ü ndükten sonra, Türk Ocağ ı yöneticiliğ ini kabul etti. Hamdullah Suphi'nin yöneticiliğ i kabul etmesi, Ocağ ın kapanmasını önlediğ i

gibi, belki de Ocağın kaderini değiştirmiştir (18 Mayıs 1913).

Ocağın, Hamdullah Suphi sayesinde yeniden toparlanmasından sonra, 28 Kasım - 5 Aralık 1913 günlerinde **Türk Ocakları Birinci Kurultayı** toplanır. **Yeni İdare Heyetine** şu isimler seçilir:

Hamdullah Suphi, (Dar-ül Fünun muallimlerinden)

Hüseyin Ertuğrul (Doktor)

Akçuraoğlu Yusuf Bey..(Türk Yurdu müdürü)

Gökalp Bey (Dar-ül Fünun muallimlerinden)

Celâl Sahir Bey (Halka Doğru dergisi Müdüri)

Âkil Muhtar Bey (Doktor, muallim)

Hasan Ferit Bey..... (Doktor)

Böyle bir zor zamanda Türk gençliğine ve Türk Ocağına sahip çıkan bundan sonra da Türk Ocağının değişmez başkanı olan teşkilâtçı ve ünlü hatip **Hamdullah Suphi Bey**, Türk Ocağı Başkanlığına seçildikten sonra, Ocağı derleyip toparlar. Ocağa maddî yardımlar temin eder. Meselâ **İttihat ve Terakki**'den 100 altın, **Veliht Mecit Efendi**'den 25 altın yardım alır. Daha önce de Tanin gazetesi sahibi, ünlü gazeteci **Hüseyin Cahit** (Yalçın) Ocağı 50 altın lira bağışta bulunmuştur.

Tarihçi Cemal Kutay'ın bildirdiğine göre, **Padişah V. Mehmet (Mehmet Reşat)** de Ocağı 5000 (beşbin) altın bağışta bulunmuştur. Bu bağıştan sonra kendisine teşekkür ziyaretine gelen Türk Ocağı heyeti ile aralarında şöyle bir konuşma da geçer:

Padişah Mehmet Reşat, Ocak heyetine sorar:

- *Milletimizin tarifini yapar mısınız?*

Heyette bulunanların, (*Hamdullah Suphi, Yusuf Akçura, Sadri Maksudi , Necip Asım*) bu soru karşısında

şaşırdıklarını gören padişah konuşmasına şöyle devam eder:

-Sualime zannederim hayret ettiniz. Ben Osmanlı Padişahı, İslâm Halifesi, fakat her şeyden evvel Türk Hakanıym. ‘Osmanlı’ devletimizin ismidir. Devlet-i Osmaniye’nin hudutları içinde muhtelif unsurlar, dinler kavimler yaşıyor. Heyet-i umumiyesine birden Osmanlı diyoruz. Türklerden gayrı olanlar ırk ve menşelerini tahlil ve izah ediyorlar. Zannedersem bizim de Meşrutiyet’ten sonra milletimizin tarifini yapmamız şart olmuştur. Sualimi bu kanaatle sordum. Çalışmalarınız mübarek olsun.” (Yusuf Bayraktutan,s.101)

Meşrutiyet Devri Çalışmaları (1912-1918)

Türk Ocakları, ***Büyük Hatip ve Teşkilâtçı Hamdullah Suphi'nin başkanlığında*** büyük bir gelişme ve yayılma gösterir. Hamdullah Suphi, 1912'de Ocağa 776. üye olarak kaydedilmiştir. 1917'de Ocağa üye olan 3. Kolordu Kumandanı Miralay (albay) İsmet İnâl'ın (İnönü) kayıt numarası ise 2320'dir. O yıllarda merkezi İstanbul'da olan Türk Ocağının Mütareke dönemine kadar (1918) üye sayısı 2743'e ulaşmıştır. Yine 1916'da İstanbul dışında açılan Ocak şube sayısı, 25'tir.

Türk Ocaklarının İstanbul dışında açılan ilk şubelerinden birisi ***İzmir Türk Ocağı***dır. 2 Eylül 1912'de açılan *İzmir Türk Ocağı* kurucları arasında Mehmet Necip (Türkçü), Vasıf (Çınar) Bey , Mustafa Necati (*son iki isim, Cumhuriyet devrinde Millî Eğitim Bakanlığı yapmıştır.*) gibi ünlüler de vardır.

Türk Ocakları, 1913'ten itibaren, Türk milliyetçliği meşalesini taşıyan bir fikir ve kültür merkezi olarak devrin ilim ve fikir adamı, yazar, şair ve devlet adamı olarak tanınmış Türk aydınlarının büyük kısmını çatısı altında toplamıştır. Türk milliyetçilerinin teşkilâtlanmaya başladığı yıllarda, Selânik'te (*O zaman siyasî-fikrî bir merkezdir.*) Ömer Seyfettin ve Ali Canip öncülüğünde "***millî dil ve millî bir edebiyat***" anlayışı ile **Genç Kalemler** dergisi (1910) yayımlanmaya başlanmıştır. Genç Kalemler dergisi, Türk milliyetçisi bir dergi idi. ***Ziya Gökalp*** da Selânikte bulunduğu sıralar, dergi kadrosuna katılmış ve dergide ünlü *Turan* şiirini yayımlamıştı. Türk Ocaklarının kuruluşundan bir süre sonra Genç Kalemler dergisini yayımlayan kadro da, Selânik'in Yunanlılarca işgali (1912) üzerine İstanbul'a

gelip Türk Ocağına katıldılar ve Türk Yurdu dergisinde yazmağa başladılar.

Ocak, bilhassa 1913'ten sonra, **Balkan Savaşı**'nın da tesiriyle, Türkçü-milliyetçi politikalara yönelen **İttihat ve Terakki Partisi** ile de iyi ilişkiler içinde bulunmuştur. Ancak Ocak, parti siyaseti gütmeyeği gibi İttihatçı yöneticiler de Ocak çatısı altında partizanlık yapmamışlardır. İttihad ve Terakkinin tek parti iktidarı döneminde (1913-1918) diğere derneklerin kapatılmasına rağmen *Müdafaa-i Millîye Cemiyeti* ve *Donanma Cemiyeti* ile birlikte Türk Ocakları da kapatılmayıp çalışmalarını sürdürmüştür.

Müdafaa-i Millîye Cemiyeti, İttihat ve Terakki idaresi tarafından, memleketin ve vatanın içine düştüğü felâketler karşısında, her türlü siyasî- fikrî görüşün üstünde, herkesin vatan müdafaası için birleşmesini isteyen bir dernek olarak 1 Şubat 1913'te kurulmuştur. Derneğin, *yardım, irşat, hastaneler, gönüllü alaylar* adı altında çalışma gurupları vardır. Türk Ocağı mensupları, *Müdafaa-i Millîye Cemiyetinin* her çalışmasını desteklemişler, özellikle *İrşat Heyeti*'nde fiilen çalışmışlardır. Bu Cemiyet, Damat Ferit Paşa iktidarında, Nisan 1919'da kapatılmıştır.

Donanma Cemiyeti, Temmuz 1909'da, Donanmaya yardım sağlamak üzere kurulmuştur. Bu dernek de Nisan 1919'da kapatılmıştır.

Türk gençliğine, millî şuur ve heyecan veren Türk Ocakları, üyelerini, *Birinci Dünya Savaşı* içinde başta *Çanakkale* olmak üzere çeşitli cephelere gönüllü olarak göndermiştir. Pek çok genç Ocaklı, bu cephelerde şehit düşmüştür.

Türk Ocağı **İkinci Kurultayı**(kongre), gecikmeli olarak beş yıl aradan sonra ancak 1918'de toplanabilmiştir. 14 Haziran - 11 Temmuz günleri arasında süren bu Kurultay, *“heyecanlı ve tartışmalı”* geçmiştir. Kurultay'da, Merkez Heyeti, 1913'ten beri sürdürülen çalışmalarını geniş bir rapor halinde genel kurula sunar. 1913 Kongresi'ne 1200 üye ile giren Ocak, 1918 Kongresi'ne 2550 kayıtlı üye ile girmiştir. Fakat savaş yılları olması yüzünden Kurultay'a ancak 150 üye katılabılmıştır. Merkez Heyeti Raporu'nda bu yıla kadar 35 Ocak şubesi açıldığı belirtilmiştir.

Kurultay'da tartışılan konuların başında, toplanmak için yeterli üye sayısının olmaması gösterilir. Ayrıca toplansa da teklif edilen Tüzük değişikliğinin yeterli sayı olmadığı için mümkün olamayacağı ileri sürülür. Üyelerin Kurultay'a katılamayıp sebepleri ise, Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarına katılmalarıdır.

Savaş şartları sebebiyle beş yıl gecikmeli toplanabilen 1918 Kurultayı'nda, Tüzükte bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden biri, *“kadınların da Ocağa üye olabilmeleri”*dir. Fakat üzerinde tartışılan konu ise, Ocakların faaliyet alanı ile ilgili 2. maddesidir. Bu madde için Genel Kurul'a getirilen teklifte, *“Ocağın faaliyet sahası bilhassa Türkiye'dir”* denilmektedir. Tartışma konusu, *“bilhassa Türkiye'dir”* ifadesidir. Ocağın faaliyet alanının bu şekilde sınırlandırılmak istenmesinde, Sovyet Komünist İhtilâli'nin (1917) rolü olabilir. Fakat Tüzük değişikliği komisyonu, ilgili maddenin, *(ki Ziya Gökalp ve Halide Edip de içlerindedir), “Büyük Turan hayalini ümitlerle karşılamakla beraber; Türk Ocaklarının gücünün ancak Anadolu sahasına yetebileceği, Anadolu'nun daha*

muhtaç olduğu” gerekçesiyle hazırlandığını açıklamıştır. Tartışılan maddeye Genel Kurul’da, *”Merkezden itibaren geride kalmış Türk ili...”* ifadesinin eklenmesi ile uzlaşma sağlanır ve madde şöyle düzenlenir:

“Madde 2- Ocağın maksadı Türkler’in harsî birliğine ve medenî kemaline çalışmaktır. Ocağın faaliyet sahası merkezden itibaren geride kalmış Türk ilidir.”

1918 Kurultayı’nda Ocağın bünyesinde, *Türklük ve Matbuat, Türk Gücü, Köy Teşkilâtı, Bakım, Neşriyat, Sanayi* olmak üzere altı çalışma gurubu (*Encümen*) kurulmuştur. Bu çalışma gurupları, Ocağın faaliyetleri hakkında fikir vermektedir.

Kurultay’da okunan Merkez Heyeti ***Faaliyet Raporu’na göre,*** (*kuruluşundan 1918’e kadar*) ***Ocağın başlıca faaliyetleri şunlardır:***

-500 civarında konferans verilmiştir.

-Yurt içi ve dışında öğrenim gören 140 öğrenciye yardımda bulunulmuştur.

-Türkçe ve yabancı dillerden meydana gelen 1250 kitaplık bir kütüphane kurulmuştur.

-Üniversite hocaları tarafından tarih, din,dil, hukuk, güzel sanatlar gibi konularda serbest dersler verdirilmiştir. Ocak açık üniversite gibi çalışmıştır.

- Türk Yurdu dergisinin yayını devam ettirilmiş, Dergi’nin abone sayısı bine çıkarılmıştır.

-Türk Ocağı bu dönemde, irtibat bürosu gibi çalışmıştır. Türk Dünyası’ndan gelen önemli kişi ve heyetlerin hepsi Türk Ocaklarını ziyaret etmiş, Ocak’ta toplantılar düzenlemiştir.

1918 Kongresi'nde **İttihat ve Terakki partisi**, İdare Heyeti seçimi sırasında, İdare Heyeti Üyesi ve Ocak Başkanı olması için Ziya Gökalp'ı desteklemiş; ancak Ocağın siyasi partiler karşısında daha serbest kalmasını savunan Hamdullah Suphi karşısında Gökalp, sadece 7 oy alabilmiştir. (*O sıralarda Gökalp, İttihat ve Terakki Merkez-i Umumî üyesidir. Başkan seçilirse, Parti ile Ocak arasında doğrudan organik bağlantı kurulacağı düşünülmüş ve karşı çıkmıştır.*) Hamdullah Suphi de siyasî sebeplerle aday olmadığını açıklarsa da yine en çok oyu alarak Merkez Heyeti'ne seçilir. Merkez Heyeti'ne seçilenler oy çokluğuna göre şöyle sıralanır:

Hamdullah Suphi Bey (132)

Şair Mehmet Emin Bey (123)

Hasan Ferit Bey (112)

Nüzhet Sabit Bey (68)

Dar-ül Muallimin Müdürü Servet Bey (65)

Halide Edip Hanım (63)

İlyas Ragıp Bey (61)

Hamdullah Suphi, en çok oyu almasına rağmen, görev bölümünde Başkanlığı kabul etmeyince Mehmet Emin Bey Başkanlığa, Hamdullah Suphi Kâtipliğe getirilmiştir. Ancak, Hamdullah Suphi dışındaki idare heyeti üyeleri, beş ay sonra 18 Aralık 1918'de istifa etmiş, yerlerine tüzük gereği yedek üyeler getirilmiştir. Başkanlığı da yedek üyelerden Dr Cemil Şerif Bey devralmıştır. (Bu durum 17 Kasım 1919'a kadar sürmüştür.)

1918 Kongresinde, Türk Ocağı Esas Nizamı (Tüzük) gereği *Hars Heyeti* üyeleri de seçilmiştir. Gizli oyla ve ilk defa seçilen *Hars Heyetinde* şu isimler yer almıştır:

Ziya Gökalp (141)

Hüseyizâde Ali Bey (112)
Hamdullah Suphi Bey (111)
Köprülüzâde Fuad Bey (102)

Genel Başkanlık seçiminde sadece 7 (yedi) oy alabilen Ziya Gökalp'ın Hars Heyeti seçiminde 141 oy alması, Ocak genel kurul üyelerinin şuurlu seçimini gösterdiği gibi, Gökalp'ın fikir adamı olarak Ocak içindeki itibarını da göstermektedir.

Millî Mücadele'de Ocaklılar (1918-1922)

“Nerede bir avuç Türk varsa, emin olabilirsiniz, orada bir Türk Ocağı vardır. Bu Ocak bazen göze görünür; bazen de göze görünmez. Göze görünmeyenler göze görünenlerden daha az canlı değildir.” H. Suphi

Türk Ocaklarının olmasa bile Ocak mensuplarının asıl hareketli yılları, **Mütareke** ve **Millî Mücadele** yıllarında başlamıştır. Gerçi Millî Mücadele yıllarında resmî dernek faaliyetleri gerektiği gibi sürdürülememiştir; Fakat Ocaklılar çalışmalarına aralıksız devam etmişlerdir.

Millî Mücadele yıllarında (1918-1922) Ocak, sadece, kongre toplamış, varlığını evrak üzerinde devam ettirmiştir. 18 Kasım 1919’da 4. Kurultay; 17 Kasım 1920’de 5. Kurultay toplanır. Bu kurultaylar Darülfünun salonunda toplanmıştır. Bu iki Kurultay’da da Hamdullah Suphi Başkanlığa seçilir. Ancak 17 Kasım 1920’de toplanan 5. Kurultay’da Hamdullah Suphi bulunamaz çünkü, İstanbul’un işgali üzerine 8 Nisan 1920’de Ankara’ya geçmiştir.

İstanbul işgal altındayken Anadolu’nun değişik bölgelerinde de istenmeyen olaylar yaşanır. Batı Anadolu’da Yunanlılar, işgal ettikleri yerlerde, Ocakları basıp kapatırlar. Fakat Ocaklılar çalışmalarını, *Ocaklılık ruhuyla* şahsî veya guruplar halinde sürdürmüşlerdir. Hamdullah Suphi’nin dediği gibi, *“Nerede bir avuç Türk varsa emin olabilirsiniz orada bir Türk Ocağı vardır. Bu Ocak bazen göze görünür bazen de görünmez... Ocak bir bina değildir. Ocak bir fikirdir, bir ışıktır, bir imandır.” (Dağ Yolu-1)*

Türk Ocaklarının gücünü bilen İngilizler de, İstanbul'un işgali sırasında ilk olarak Türk Ocaklarını basarak kapatmışlardır (12 Mart 1920). Bunun üzerine Ocak, çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır. “*çalışmalarına*” diyoruz; çünkü Yusuf Akçura'ya göre “*Ocağın tarihinde fasıla yoktur.*” Yani İngilizler'in işgali ve kapatmasıyla Ocak varlığını sona erdirmemiştir. Nitekim bundan sonra 5. (Beşinci) Kongre yapılmıştır. Bu konuda **Yusuf Akçura** şu bilgileri vermektedir:

“Gerçi Türk Ocağı da Mütareke devrinde işgal kuvvetlerinin , özellikle İngilizler'in birkaç darbesine uğradı. Ocağın merkezi, İkametgâhtan mahrum edildi. Evrak ve belgeleri, kütüphane ve koleksiyonları dağıtıldı. Bereket versin ki Ocağın bu değerli hazinelerinden büyük kısmı fedâkâr Ocaklıların evlerinde saklanarak kurtarılabilirdi. Bütün bu takip ve baskılara rağmen Türk Ocağı kendini tuttu ve dağılmadı.

Ocağın tarihinde fasıla yoktur.

*Türk Ocağı bu fasılasız hayatını, en çok Başkanı Hamdullah Suphi Bey'e borçludur. Kendi hayat ve istikbalini Ocakla kaynaştırmış olan Hamdullah Bey, enerjisi, fikir takibi, ruh âşinalığı ve benzeri az bulunan yaratılışı sayesinde, Türk Ocağını **Millî Türk Devleti'nin** kuruluşuna kadar alıp getirebildi.*

Ankara'da Millî Türk Devleti, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti nâmıyla kurulduğu sıralarda, Türk Ocağının merkezi de Ankara'ya yerleşti.” (Akçura, *Türkçülüğün Tarihi*, s.229)

İngiliz işgal kuvvetlerinin ilk olarak Türk Ocaklarını işgal edip kapatması konusunda, Ocağın kurulmasında ve Hamdullah Suphi'nin Başkanlığa

getirilmesinde önemli rolü olan **Dr. Hasan Ferit Cansever** şunları anlatmaktadır:

“Çanakkale’de kendilerini yenen Türk ordularının merkezlerinden önce, Türk Ocağını arayıp gelen İngiliz subayına ziyaretlerinin bu sebebini soran Hamdullah Beye cevaben İngiliz subayı, Çanakkale’de savaşan Türk erlerinin bambaşka bir ruh ile donatılmış olarak harp ettiklerini ve bu millî ruhu aşıl原因an kuruluşun da Türk Ocağı olduğunu öğrendikleri için her şeyden önce bu manevî kudreti yapan müesseseyi ortadan kaldırmak en birinci vazifeleri olduğu için Ocağı arayıp bulduklarını ve bundan sonraki çalışmalarına imkân bırakmamak için Ocağı kapamağa geldiklerini söylemiş ve bu vazifesini de yapmıştır.”

İstanbul’un işgali günlerinde (1920 yılı Mart başları) İngiliz işgal kuvvetlerinin basıp işgal ettikleri ilk yer, daha önce de belirttiğimiz gibi, Türk Ocaklarıdır. İstanbul Türk Ocağının İngilizler tarafından işgali, 19 Mayıs 1919’da Anadolu’ya geçmiş bulunan **Mustafa Kemal**’e bir telgrafla duyurulur. **Nutuk**’ta da yer alan telgrafta Türk Ocaklarının işgali, kendisine şöyle haber verilmektedir:

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine,
İngilizler tarafından Türk Ocağı binasının
işgali üzerine Millî Talim ve Terbiye binasına nakleden

Ocağın bu yeni işgal ettiği bina, dün zevalde İngilizler tarafından tekrar işgal edilmiştir efendim.

9 Mart 1920 -Hâdi. (Nutuk, C.1)

İzmir'in işgalinden (15 Mayıs 1919) sonra, Türk Ocağı Başkanı Hamdullah Suphi, Mustafa Kemal'le haberleşiyor; İstanbul'da nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda tavsiyelerini soruyordu. Mustafa Kemal'den gelen cevaplarda, işgalin, “*elçilikler nezdinde protesto edilmesi*” ve telin için “*mitingler yapılması*” tavsiye ediliyordu. Ünlü *Fatih* ve *Sultanahmet Mitingleri* (6 Haziran 1919) bu sebeple düzenlenmiştir. Bu mitinglerde başta *Halide Edip* olmak üzere **Hamdullah Suphi, Mehmet Emin** (Yurdakul), **Hüseyin Ragıp** (Baydur) gibi Ocak mensupları, halkı Millî Mücadele'ye davet eden heyecanlı konuşmalar yapmışlardır. Bu mitinglerde, ilk konuşmayı yapan Halide Edip, **Türkün Ateşle İmtihanı** adlı İstiklâl Savaşı Hâtıraları'nda, “*Türk Ocağından miting için telefonla acele Ocağa çağırılışını*” ve bu mitingleri anlatırken, Sultanahmet Mitingi heyecanını şöyle ifade eder:

“*Sultanahmet Meydanı'na Fuat Paşa Türbesi Sokağı'ndan girdim. Yanımda kaç kişi vardı, beni kim götürüyordu, bilemiyorum. Kalbim o kadar atıyordu ki, yürürken sallanıyordum.*” Halide Edip, miting için toplanan kalabalığın iki yüz bin kişi olduğundan bahsesder. (*Türkün Ateşle İmtihanı, Çan Yay. İst. 1962, s. 25 ve devamı*)

Batı Anadolu'da başta İzmir olmak üzere bir çok yeri işgal eden Yunanlılar da işgal ettikleri yerlerde, İngilizler gibi önce Türk Ocaklarını kapatırlar. Fakat Ocaklılar, mekânlarının kapatılmasına aldırmadan

“Ocaklılık ruhuyla” çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Meselâ İzmir’de **Redd-i İlhak Heyeti**, **Mustafa Necati** ve **Vasıf Çınar** gibi Ocaklıların çalışmaları ile kurulmuş ve Türk Ocağını merkez yaparak çalışmalarına başlamıştır. İzmir’in işgalinden bir gün önce hazırlanan *Redd-i İlhak Beyannamesi*, *Halit (Moralı) Bey* tarafından Türk Ocağında yazılmıştır.

İzmir Türk Ocağı kurucularından Mustafa Necati ve Vasıf (Çınar) Bey, İzmir’in işgalinden sonra bütün varlıklarıyla *Kuvâ-yı Millîye hareketine katılıp bu hareketin öncülüğünü yapmışlardır*. Hem Vasıf Çınar hem de Mustafa Necati, Millî Mücadele’nin öncü faaliyetlerinden olan *Balıkesir Kongrelerine* katılmışlar; faal görev almışlardır. **Vasıf Çınar, İkinci Balıkesir Kongresi’ne** (26 Temmuz 1919), Türk Ocağı temsilcisi olarak katılmış ve Kongre Merkez Heyeti’ne de seçilmiştir. Vasıf Bey, Balıkesir, Ayvalık, Bandırma çevresinde **Kâzım Özalp**’la beraber Kuvâ-yı Millîye hareketine öncülük edip halkı teşkilâtlandırma çalışmaları yapmıştır. **Mustafa Necati** (1892-1929) de, İzmir’in işgalinden (15 Mayıs 1919) sonra Kuvâ-yı Millîye hareketine katılıp bu hareketin öncülerinden olmuştur. Balıkesir’de yayımlanan *İzmir’e Doğru* gazetesinde halkı aydınlatıcı *Millî Mücadele*’ye teşvik edici yazılar yazdığı, *Balıkesir Kongreleri*’ne katıldığı gibi, Bulgurcu Mehmet Efe ile birlikte müfreze kumandanı olarak silahlı mücadeleye de katılmıştır. Vasıf Çınar ve Mustafa Necati, Cumhuriyet devrinde millet vekili seçilmişler; Millî Eğitim Bakanlığı yapmışlar ve 1924 Kurultayı’nda Türk Ocakları Yönetim Kurulu’na

seçilmişlerdir. (Bak. Prof.Dr. Mücteba İlgürel, *Balıkesir Kongreleri*, s. 16-20)

Prof. Zafer Tarık Tunaya'nın belirttiğine göre, *Millî Mücadeledeki Müdafaa-i Hukuk hareketinin asıl kaynağı da Ocaklardaki millî ruhtur. Ziya Gökalp da **Türkçülüğün Esasları** adlı eserinde “Bütün Türkçüler, hiç bir istisna olmamak üzere Anadolu Mücadelesi'ne katılmışlardır.”* diyerek duruma işaret etmektedir.

Meclis-i Mebusan, (*Osmanlı Meclisi*) Mütareke'den sonra Padişah'ın iradesiyle 21 Aralık 1918'de kapatılmıştı. Ancak, **Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal Paşa** ile İstanbul Hükümeti'nin Bahriye Nazırı Salih Paşanın 20 Ekim 1919'da Amasya'da buluşarak yaptıkları anlaşmaya göre Meclisin yeniden açılması ve seçimlerin yapılması kararlaştırılmıştır. Türk Ocağı Başkanı Hamdullah Suphi, yapılan seçime, **Millî Türk Fırkası** adına katılır ve Antalya mebusu seçilir. Seçimlerden sonra yeni Meclis-i Mebusan 12 Ocak 1920'de açılır. Mustafa Kemal, yeniden açılan Meclis-i Mebusan'da “*Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Gurubu*” kurulmasını ister; ancak bu grup kurulamaz. Fakat, milliyetçilerin çoğunlukta olduğu Osmanlı Meclis'inde “*Felâh-ı Vatan Gurubu*” adıyla başka bir milliyetçi grup kurulur. Türk Ocakları Başkanı Hamdullah Suphi bu grup içindedir. *Felâh-ı Vatan Gurubu'nun 22 Ocak 1920'de yapılan gizli oturumunda, Mustafa Kemal'in Meclis-i Mebusan'da kabul edilmesini istediği “Misak-ı Millî” (millî yemin) metni okunur.* İlk sözü **Hamdullah Suphi** alır ve metnin kabulü yönünde tesirli bir konuşma yapar. Bu konuşmasının bir bölümünde şöyle der:

“ Arkadaşlar,

Her şeyden evvel kabul edilmesi zarurî olan bir karar vardır. Onu size teklif ediyorum. Anadolu’da vatan müdafaası için ortaya çıkmış olan Kuvâ-yı Millîye’yi tanıdığımızı, millî hareketi tasvip ettiğimizi ve bu harekete istinat etmekte olduğumuzu Dünya’ya karşı ilân etmeliyiz...

Dağınık sürüye yol gösterecek çoban yıldızı, millî bir ümit halinde Anadolu toprakları üzerinde doğup yükselmiştir. Bugünkü vazifesi vatan müdafaasından ibaret olan Millet Meclisi, bu müdafaada yalnız olmadığını, son vazife için yeni bir mücadelenin lüzum gösterdiği bütün fedâkârlıklara razı olarak, mücadele ve istiklâl bayrağını çeken Anadolu hareketiyle, bizim aramızdaki iştirak ve vahdeti, kayıt ve ilân etmektedir. Ancak bundan sonra söylemek, müzakere etmek, karar vermek hakkını haiz oluruz.”

Millî Mücadele’nin temel dayanak ve kararlarından olan Misak-ı Millî, son Osmanlı Meclisi’nin 28 Ocak 1920’deki gizli toplantısında kabul edilir. Misak-ı Millî’nin kabulünde Hamdullah Suphi’nin ve diğer Türk milliyetçisi milletvekillerinin payı büyüktür.

1920’deki gelişmeleri özetlersek: İngiliz kuvvetleri İstanbul’u işgal ettiklerinde ilk olarak (9 Mart 1920) Türk Ocakları binasını basarlar, Ocak yer değiştirirse de yeni yerini de bulup işgal ederler. Böylece ***Türk Ocakları İngiliz İşgal kuvvetlerince 12 Mart 1920’de fiilen kapatılır.*** (Ancak, resmî olarak varlığı sürmektedir) İstanbul’un işgali sırasında, bazı İttihat

Terakki ve Ocak mensupları tutuklanır, sonra da Malta'ya sürgüne gönderilir. Ziya Gökalp bunlar arasındadır. (*Gökalp, 28 Ocak 1919'da tutuklanıp 26 Mayıs 1919'da sürgüne gönderilmiş; Mayıs 1921'de Türkiye'ye dönmüştür.*) 16 Mart 1920'de İstanbul tamamen işgal edilir, **18 Mart 1920'de ise Meclis-i Mebusan, çalışmalarını süresiz tatil etmek zorunda kalır.** Bütün bu olumsuz gelişmeler üzerine, resmî çalışmalarına ara vermek zorunda kalan Türk Ocaklarının bir çok mensubu -*tutuklanmaktan kurtulabilenler*- başta Genel Başkan Hamdullah Suphi olmak üzere **Millî Mücadele**'ye katılmak için Ankara'ya (Anadolu'ya) geçmişlerdir. (*Hamdullah Suphi, 8 Nisan 1920'de Ankara'ya ulaşır, 28 Nisan 1920'de hakkında idam kararı verildiği, İstanbul basınında duyurulur.*) Gizli ve zorlu yolculuklardan sonra Anadolu'ya geçen ünlü Ocaklılar arasında, Yusuf Akçura, Mehmet Emin (Yurdakul), Halide Edip, Ahmet Ferit (Tek), Ahmet Hikmet (Müftüoğlu), Ahmet Ağaoğlu, Hüseyin Ragıp sayılabilir.

Enver Behnan Şapolyo, Anadolu'ya (Ankara'ya) geçiş günlerini şöyle anlatıyor:

"... Hamdullah Suphi'nin Ankara'da bulunuşu, İstanbul aydınları üzerinde tarifi mümkün olmayan bir tesir yarattı; onlar da Anadolu'ya kaçtılar. Bunların arasında ben de bulunuyordum.

Hamdullah Suphi'nin gelişinden, Gazi Mustafa Kemal Paşa ziyadesiyle memnun olmuştu. Onun etrafında bir fikir halkası teşekkül ediyordu. Çankaya'da Atatürk'ün fikir arkadaşlarının hepsi de Türk Ocaklı idiler. Kâzım Karabekir Paşa dahil olmak üzere, Hamdullah Suphi, Yusuf Akçura, Halide Edip, Ağaoğlu

Ahmet, Reşit Galip, Mustafa Necati, Mahmut Esad, Vasıf Çınar, Celâl Sahir, Ruşen Eşref, Veled Çelebi, İzzet Ulvi, Besim Atalay, Tunalı Hilmi vb. hepsi de ateşli ve gayeye inanmış Ocaklı milliyetçilerdir.”

Türk Ocaklarının ünlü başkanı Hamdullah Suphi, Ankara’ya geçtikten kısa bir süre sonra Antalya milletvekili seçilerek TBMM’ye girmiş ve arkasından da Millî Eğitim Bakanlığına (14 Aralık 1920) getirilmiştir. İstiklâl Marşı, Hamdullah Suphi’nin Bakanlığı zamanında kabul edilmiştir (12 Mart 1921). Mehmet Âkif’in Millî Marş yazmaya razı edilmesinde Hamdullah Suphi’nin rolü büyüktür. Millî Marş, Meclis kürsüsünden okuyan da Hamdullah Suphi’dir.

Türk Ocaklılar, Millî Mücadele’nin fikir ve teşkilatlanma cephesinde mücadele ettikleri gibi, fiilen cephede de savaşmışlardır. Meselâ **Yusuf Akçura**, (İkinci Başkan ve Türk Yurdu dergisi sorumlusudur) Sakarya Cephesi’nde subay olarak fiilen savaşmıştır. Diğer taraftan Ocak gönüllüleri Sakarya Savaşı’nda “**Sakarya Oymağı**” adıyla bir birlik oluşturmuşlardır. “Sakarya Oymağı” adıyla savaşa katılan Ocaklılar’ın tamamına yakını şehit düşmüştür.

(Türk Ocaklarının Millî Mücadele’deki çalışmaları için bak, Türk Yurdu, -78 Yıl Sonra Millî Mücadele- Özel sayısı, ilgili yazılar Ekim 1987,s.122)

Atatürk Devri Türkiyesi'nde
Türk Ocakları (1922- 1931)

Türk Ocakları, 1920-1922 yılları arasında işgaller ve savaş sebebiyle resmî dernekçilik çalışmalarını sürdürememiştir. Ara verilen çalışmalara, 1922 Sonbaharı'ndan itibaren, 9 Eylül 1922 İzmir'in Yunan İşgalinden kurtuluşu ile kazanılan Millî Mücadele'nin verdiği moral ve heyecanla yeniden başlanmıştır. 22 Ekim 1922'de Bursa, ? Ekim 1922'de İzmir, Kasım 1922'de Akhisar, Aralık 1922'de Konya, Karaağaç, Soma, Bayındır, Urla, Salihli, Söke, Edirne, Edremit, Ödemiş, Mudanya Türk Ocakları açılır. İstanbul'un işgali üzerine 12 Mart 1918'de faaliyetine ara vermek zorunda kalan İstanbul Türk Ocağı, Kasım 1922'de tekrar faaliyetine başlar. **Başkumandan Mustafa Kemal**, Ocakların yeniden açılışını teşvik eder. *İstanbul Türk Ocağına bina temini için 3.600 (üç bin altıyüz) lira bağışta bulunan Mustafa Kemal*, kendisini kutlama ve ocağın açılışına davet telgrafına cevap olarak, şu kutlama telgrafını gönderir:

Dersaadet'te Türk Ocağı Kâtib-i Umûmîsi
Dr.Fethi Beyefendiye,

Yeni Türkiye'nin istinatgâhı olan millet ve milliyet fikrinin inkişafı için, senelerce muvaffakiyetli telkinât ve neşriyâta bulunmuş olan Türk Ocağının, millî zafer dolayısıyla gönderdiği tebrikât teşekkür ve temenniyât-ı mahsusasına iştirak ederim, efendim. 20.11.1922

*Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
Başkumandan Mustafa Kemal*

29 Aralık 1922'de Hamdullah Suphi, Ankara Türk Ocağını açar ve yaptığı konuşmada Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde 19 Ocak şubesi açıldığını bildirir.

Mustafa Kemal, İstanbul Ocağından sonra Ankara Türk Ocağına da 1.000.(bin) lira bağışta bulunur ve 14 Ocak 1923'te Türk Ocağını ziyaret eder.

Mustafa Kemal, Büyük zaferden sonra çıktığı Ege gezisinde Akhisar, Uşak, İzmir Türk Ocaklarını da ziyaret eder. 19 Şubat 1923'te Uşak Türk Ocağında yaptığı konuşmada şu ifadeleri kullanır:

“Mensup olduğum Türk milletinin şanı, şerefi varsa benim de bir ferdi olmak sıfatıyla şanı, şerefim vardır. Asla gayri değilim.”

Mustafa Kemal, Mart 1923'te ziyaret ettiği İzmir Türk Ocağına da 2.000 (iki bin) lira bağışta bulunur.

Yine Mart 1923'te çıktığı yurt gezisinde Adana, Mersin, Konya ve diğer Ocakları ziyaret eden Mustafa Kemal, Adana Türk Ocağının hatıra defterine şunları yazmıştır:

“Adana Türk Ocağı, Türklük nurunun feyyaz membaı olsun. Bu Ocağın ateşi çok pek çok kadimdir. Onu asırlarca söndürmeye çalışmaktan hâli

kalmadılar. Fakat buna her teşebbüs edenin ocağı söndü.”

Aynı yurt gezisinde **Konya Türk Ocağı**'nı da (20 Mart 1923) ziyaret eden **Mustafa Kemal**, Türk Ocaklı gençlerle sohbet eder ve gençlere hitaben uzun bir konuşma yapar. Bu konuşmasında, Türk Ocaklarının ve kendisinin Türk milliyetçiliği anlayışını da ortaya koyar. Adetâ **“Türk milliyetçiliği beyannâmesi”** diyebileceğimiz konuşmasının bir bölümünde gençlere şunları söyler:

“Arkadaşlar,

Bir milletin namukâr bir mevcudiyet, şayan-ı hürmet bir mevki sahibi olması için, o milletin yalnız âlim ve mütefennin bulunması kâfi değildir. Her ilmin, her şeyin fevkinde (üstünde) bir hassaya sahip olması lâzımdır ki, o da milletin muayyen ve müsbet bir seciyeye malik bulunmasıdır. Böyle bir seciyeye malik olmayan fertler ve böyle fertlerden mürekkep (meydana gelen) milletler, hiçbir dakika hakiki bir devlet teşkil edemezler. Böyle milletler birer fesat ocağı olurlar. Benim bildiğime göre memleketimizde çok senelerden beri açılmış ve elân mukaddes ateşlerle yanan ve alevi her mensup olanın kalp ve vicdanını münevver kılan (aydınlatan) Türk Ocaklarının esas gayesi, millete böyle müspet bir seciye vermektir. Türk Ocakları, milletin harsı (kültürü) üzerinde mühim tesirler yapmalıdır. Zaten bunu yapıyorlar ve daha ziyade yapacaklardır. Biz milliyet fikirlerini tatbikte çok gecikmiş ve çok tekâsül (gevşeklik) göstermiş bir milletiz.. Bunun zararlarını fazla faaliyetle telâfiye

çalışmalıyız . Bilirsiniz ki milliyet nazariyesini (fikrini-teorisini) millet mefkûresini (ülküsünü-idealini) inhilâle sâi olan nazariyatın (yıkıma yok etmeye çalışan fikirlerin) dünya üzerinde kabiliyet-i tatbikiyesi bulunamamıştır. Çünkü tarih, vukuat, hâdisat, ve müşahadat hep insanlar ve milletler arasında, hep millîyetin hâkim olduğunu göstermiştir ve millîyet prensibi aleyhindeki büyük mikyasta fiilî tecrübelerle rağmen yine millîyet hissinin öldürülemediği ve yine kuvvetle yaşadığı görülmektedir.

Bahusus bizim milletimiz , millîyetinden tegâfûl edişinin çok acı cezalarını gördü. Osmanlı İmparatorluğu dahilindeki akvam-ı muhtelif (çeşitli kavimler) hep millî akidelere sarılarak, millîyet mefkûresinin kuvvetiyle kendilerini kurtardılar. Biz ne olduğumuzu, onlardan ayrı ve onlara yabancı bir millet olduğumuzu sopa ile içlerinden kovulunca anladık. Kuvvetimizin zaafa uğradığı anda bizi tahkîr, tezlîl ettiler (hakaret edip aşağıladılar). Anladık ki kabahatimiz, kendimizi unutmaklığımızmış. Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvelâ kendi benliğimize ve millîyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fîilen bütün e'fal ve harekâtımızla (her türlü fikir ve davranışımızla) gösterelim. Bilelim ki millî benliğini bulmayan milletler, başka milletlerin şikârı (avı)dır.

Mevcudiyet-i millîyemize (millî varlığımıza) düşman olanlarla dost olmayalım. Böylelerine karşı bir Türk şairinin dediği gibi,

(Karşı duvardaki levhayı işaret ederek)

Türküm ve düşmanım sana, kalsam da bir kişi

diyelim. Düşmanlarımıza bu hakikati ifade ettiğimiz gün, kanaatimize, mefkûremize, istikbalimize yan bakan her ferdi düşman telâkki ettiğimiz gün, millî benliğe uzanacak her eli şiddetle kırdığımız, milletin önüne dikilecek her hâili(engel) derhal devirdiğimiz gün, halâs-ı hakikiye vasıl olacağız (gerçek kurtuluşa ulaşacağız). Ve sizler gibi münevver, azimli, imanlı gençler sayesinde bu halâsa (kurtuluş) vasıl olcağımıza emin olabiliriz. (Söylev ve Demeçler, 1981,C.2, s.143)

(**Not:** Konuşmada bahsedilen Türk şairi, Emin Bülent (Serdaroğlu)tir. Söz konusu mısra, Girit Müslümanları'na ithaf edilmiş *Kin* şiirinden alınmadır.)

Millî Mücadele'den sonra bütün vatan coğrafyasına hızla yayılan Türk Ocakları, yeni millî Türk Devleti'nin yani Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atılmasında fikir gücü olarak büyük katkıda bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti adıyla kurulan **-Atatürk'ün Nutuk'taki ifadesiyle-** “*millî ve asrî Türk Devleti*”ni, Türk Ocaklılar, (yani *Türkçüler, Türk milliyetçileri*) hayallerindeki “**millî devlet**”in gerçekleşmesi olarak görmüş ve anlamışlardır. Bundan dolayı, *Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, Türk milliyetçilerinin en büyük zaferi demektir.*

Türk Ocaklı büyük fikir ve ülkü adamı **Ziya Gökalp** (öl. 1924), 1923'te yayımladığı **Türkçülüğün Esasları** adlı ünlü eserinde Balkan Savaşları'ndan sonra şekillenip varlığını gösteren Türk milliyetçiliği fikrinin, Mustafa Kemal ve kurduğu Türkiye Cumhuriyeti ile nasıl resmî devlet politikası haline geldiğini şöyle ifade ediyor:

“Türkçüler’in ortaya attıkları ‘Türkçülük’ fikri, genç bir topluluğa has bir tasavvurdan ibaretti. Bu küçük topluluğun kafasındaki tasavvuru (fikri) bütün Türk milletine yayarak onu bir mefkûre (ideal) haline getiren Trablusgarp, Balkan Harpleriyle Birinci Dünya Harbi’ndeki felâketler olmakla beraber, bu mefkûreye (Türk Milliyetçiliğine) resmîyet veren ve onu fülen tatbik eden de ancak Gazi Mustafa Kemal Paşadır.” (Türkçülüğün Esasları, 1000 t.e.,s.75)

Yin Ocağın kurucularından olan Ünlü Ocaklı, daha 1904’te yayımladığı **Üç Tarz-ı Siyaset** adlı eserinde, **Osmanlılık, İslâmcılık ve Türkçülük** fikirlerini değerlendirerek, *“Türkçülükten başka çıkar yol olmadığını”* söyleyen, Cumhuriyet devrinde -Atatürk döneminde- **Türk Tarih Kurumu Başkanlığı** da yapan **Yusuf Akçura**, Türk Ocakları adına 1928’de yayımlanan **Türk Yıllığı** içindeki **Türkçülük-Türkçülüğün Tarihî Gelişimi-** adlı uzun makalesinde (eserinde), Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun, Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri için ne anlama geldiğini, Türk millîyetçileri için Cumhuriyet’in ne ifade ettiğini, şöyle açıklıyor:

“Türkiye Cumhuriyeti’nin başta ‘‘Büyük Millet Meclisi Hükümeti’’ namıyla, sonra hakiki adıyla kurulması, Türk milliyetçiliği açısından Türklük idealinin gerçekleşmesi demektir. Çoğu Türkçüler’in belki hayatlarında gerçekleşeceğini ümit bile edemedikleri ideal, bir Türk dehasının kudretiyle bir gerçek olmuştu.

(...)Türkçülük fikri, yarım asır evvel nihayet birkaç kişinin dimağ ve kalplerinde düşünceler, duygular ve emeller uyandıran, ara sıra kalemlerinden

müphem ve çekingen bir şekilde çıkan bir nazariyeden ibaretti. Bu nazariye, o zamanlar çevreye o kadar yabancı idi ki taraftarı olanlar, onu açıkça yazmaktan çekinirlerdi. Halbuki Türkçülük fikri bugün hakikat olmuştur.” (Akçura, *Türkçülük*, yay. haz. Sakin Öner, ist. 1978,s.230-231)

Türk Ocaklarının ünlü başkanı Hamdullah Suphi de Türk milliyetçiliği ve Cumhuriyet’le ilgili olarak, *Dağ Yolu* adındaki eserinde şu ifadelere yer veriyor:

“Bin iki yüz seneden beri Türk milletine hitap eden Orhon Kitabesi,..Nihayet asırlarca zaman sonra bizden, Anadolu’dan cevabını aldı. Bu cevap Türk’ün hakkı ve Türk için Türk Devleti’ni kuran ve Türk milliyetperverliğinin cihan karşısında en büyük timsali olan genç kahramanın sesidir.”

Türkiye Cumhuriyeti’nin *Millîyetçi bir anlayışla* kurulduğu, Türk Millîyetçiliği’nin devlet sistemi olarak uygulandığı, Mustafa Kemal’in, Millî Eğitim Bakanlığı kanalıyla 1931’de *Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti*’ne yazdırdığı ve okullarda,1939’a kadar ders kitabı olarak okutulan tarih kitaplarının “*Tarih IV*” cildinde, şöyle ifade edilmektedir:

“Millî Mücadele başlamadan önceleri, bizde millîyetçilik cereyanı henüz vazuh bir görünüş almış değildi. (.....)

***Türk millîyetçiliği ancak millî idareden sonra, her sahada bütün vuzuh ve şumuliyle hakikî mana ve delâletini bulmuş, siyasî, iktisadî, harsî bir devlet sistemi halini almıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası millîyetçiliği en ehemmiyetli umdelerinden biri edinmiştir.”* (Tarih-IV, s. 181)**

Türk Ocakları, gerçekten 1922'den 1931'de ilk kapatılmasına veya CHF'ye iltihakına kadar, Türkiye'nin en büyük gönüllü Türk milliyetçisi fikir kuruluşu olarak varlığını sürdürmüştür. Yeni Türk Devleti'nin kurucuları, Ocaklara sahip çıktığı gibi, Ocaklar da Devlet'in ve girişilen inkılâpların fikir gücü olmuşlardır.

Türk Ocakları, *Cumhuriyet'in ilânından sonra, ilk Kurultayı'nı (Kongre), 22 - 26 Nisan 1924 günleri arasında Ankara'da toplar.* Bu, "*Türk Ocakları Birinci Umumî Kongresi*"ne 64 delege katılır; delegelerin 42'si aynı zamanda milletvekilidir. Delegelerin çoğunluğunun milletvekili olması, Türk Ocaklarının, Büyük Millet Meclisi ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki ilişkileri hakkında açık bir fikir vermektedir. Bu Kongre'nin toplandığı tarihlerde, Türk Ocaklarının şube sayısı 71'e ulaşmıştır.

Birinci Umumî Kongre'nin açılış konuşmasını, Ankara Türk Ocağı Başkanı olarak Hamdullah Suphi yapar. **Hamdullah Suphi**, konuşmasında *Türkçülük ve Türk Ocaklarının tarihi , Ocağın milliyetçilik anlayışı ve hedefleri* üzerinde durur. Ona göre, "Türk Ocaklarının, *lisan hudutlarını, istilâlara karşı korumakla belirlenen manevî Türk vatanının bekçiliği ve yeni Türk inkılâbının bekçiliği* olmak üzere iki temel görevi vardır."

Kongre'nin 24 Nisan 1924 günü yapılan ikinci toplantısı, Kongre Başkanı Ahmet Ağaoğlu'nun, **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in** Ocak üyelerine "*selâmlarını*", "*Yeni Türk Devleti'nin kuruluşunda en çok Türk Ocaklarına güvendiği*"ni ve "*Hükümetin*

hiçbir zaman Ocaklara bigâne kalmayacağı”nı bildiren mesajını duyurması ile başlamıştır. Kongre’de en çok Türk Ocağı Yasası’nda (tüzük) yapılacak değişiklikler tartışılmış; yayın organı olarak *Türk Yurdu dergisinin* nasıl bir yapıya sahip olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Yapılan oylamada derginin *Türk Yurdu* adı ile yayımlanmaya devam edilmesine karar verilmiştir. Dergi’nin imtiyaz sahibi olan Yusuf Akçura, Bu Kongre’de imtiyaz hakkını *Türk Ocağı İdare Heyeti*’ne bırakmıştır.

Kongre’de (1924) Ocak Yasası’nın (*Tüzük için bu terim kullanılır*), bazı maddeleri değiştirilmiştir. Ocağın fikir yapısını ve gayesini gösteren maddeler şöyle düzenlenmiştir:

Madde 2- *Türk Ocağının maksadı, bütün Türkler arasında millî şuurun takviyesine, Türk harsının meydana çıkarılmasına, medenî, sıhî tekâmüle ve millî iktisadın inkişafına çalışmaktır.*

Madde 3- *Ocak, fırka siyasetiyle uğraşmaz. Hiçbir Ocaklı, Cemiyeti siyasî emellerine alet edemez.*

Madde 4- *Her Ocaklı Ocak haricinde ikinci maddede muharrer gayelere muhalif olmamak üzere siyasî kanaatine göre çalışmakta serbesttir.*

Tüzük değişikliği sırasında en çok üyelik şartlarını düzenleyen madde üzerinde durulmuştur. Ocağa üyelik şartlarını belirleyen Tüzük maddesi, uzun tartışmalardan sonra şu şekliyle kabul edilmiştir:

Madde 6- “Neslen Türk olan veya hars (kültür) dolayısıyla tamamen Türk duygusu ve Türk dileği besleyen ve mâzîleriyle Türklüğe bağlı olduklarını ispat etmiş bulunan her kadın ve erkek Türk Ocağına aza olabilirler.”

Bu madde, Türk Ocağının *millet anlayışını* göstermesi bakımından önemlidir. Buradan Ocaklı Türk milliyetçilerinin “*kan ırkçılığı*” yapmadıkları, bugün olduğu gibi o zaman da “*kültür milliyetçisi*” oldukları açıkça anlaşılmaktadır. Zaten Türk milliyetçiliği hiç bir dönemde, *kan ırkçılığı* gütmemiştir.

1924 Kongresi’nde yapılan seçimlerde **Merkez Heyeti** üyeliklerine şu isimler seçilmiştir.

Hamdullah Suphi (Tanrıöver)

Necati Bey

Vasıf Bey (Çınar)

Ağaoğlu Ahmet

Mahmut Celâl (Bayar)

Alaaddin Bey

Rıdvan Nafiz (Ergüder)

Muhittin Baha Bey (Pars)

Nebizâde Hamdi Bey

Mimar Hikmet (Koyunoğlu)

Kongre’de Merkez Heyeti (*Genel Merkez Yönetim Kurulu*) üyelerinin seçimi yanında, *Hars Heyeti* ile *İlim ve Sanat Heyeti* üyeleri de seçilmiştir. Ünlü Türk Ocaklıların tanınması maksadıyla burada seçilenlerin isimlerini yazmayı faydalı buluyoruz.

Hars Heyeti

Fevzi(çakmak) (Mareşal, Gen Kurm Bşk)

Ziya Gökalp

Halide Edip (Adıvar)

Veled Çelebi (İzbudak)
Yahya Kemal (Beyatlı)
Rıza Nur
Ağaoğlu Ahmet
Köprülüzâde Fuad
Mehmet Emin (Yurdakul)
Hüseyizâde Ali Turan
Samih Rifat (daha sonra Türk Dil Kurumu Başkanı)
Celâl Esad (Arseven)
Sadri Makudi (Arsal)
Zeki Velidi (Togan)

İlim ve sanat Heyeti
Ruşen Eşref (Ünaydın)
Yakup Kadri (Karaosmanoğlu)
Falih Rıfki (Atay)
Necip Asım (Yazıksız)
Yusuf Akçura

1924'te Türk Ocakları açısından yeni ve önemli bir gelişme daha olmuştur. **Bakanlar Kurulu**'nun 2 Aralık 1924 tarihli toplantısında kabul edilen 117 numaralı kararname ile Türk Ocağı, "**menafi-i umûmîye hâdim cemiyet**" (kamu yararına çalışır dernek) statüsünü kazanmıştır. Karar, vilâyetlere **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal** imzası ile yayımlanan bir tebliğle duyurulmuştur. 1186 karar numaralı tebliğ metni şöyledir:

“On iki senedir halkçılık ve milliyetçilik düsturlarını memleketin en uzak köşelerinde neşir ve tamime çalışan Türk Ocakları'nın ifa-yı vazife hususunda daha ziyade mazhar-ı teshilât olunabilmesi

zımnında menafi-i umûmiyeye hâdim cemiyetler meyanına ithali için cemiyetler kanununun onyedinci maddesi mucibince tasdik olunması talebini hâvi Dahiliye Vekâleti celilelerinin 8 Eylül 1340 (1924) tarih ve Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti 17744/ 4498-30185 numaralı tezkeresi İcra Vekilleri Heyeti'nin 2/12/1340 tarihli içtimasında ledel kıraat Türk Ocaklarının menafi-i umûmiye hâdim olduğu kabul edilmiştir. 2/12/1340

*Türkiye Reisicumhuru
Mustafa Kemal*

Cumhuriyet devrinde Türk Ocaklarının **İkinci Kongresi (Kurultay)**, 23 Nisan - 1 Mayıs 1925 günleri arasında toplanır. Bu Kongre'ye 135 şubeden 85 delege katılmıştır. Atatürk'ün eşi **Lâtife Gazi Hanım** da Kars Türk Ocağı Delegesi olarak Kurultay'dadır. Bu Kurultay'a, 26 Nisan 1925 günü (4.gün) **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal** de katılmış; Ocak delegelerine hitaben yaptığı konuşmada, **“Türk Cumhuriyeti'nin inkulâbı Ocaklara istinat etmektedir”** demiştir.

1925 yılı Türkiye Cumhuriyeti ve Ocaklar açısından önemlidir. 1925 yılı içinde,

-13 Şubat'ta *Şeyh Sait İsyanı* başlamış; bunun üzerine İstiklâl Mahkemeleri kurulmuştur.

-3 Haziran'da *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası* kapatılmıştır.

-25 Kasım'da *Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun*,

-30 Kasım'da *“Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması ile Türbelerin İlgasına Dair Kanun”*

kabul edilmiştir.

“Hükümet ve Cumhuriyet Halk Fırkası politikaları ile Türk Ocaklarının görüşlerinin uygunluğu; bundan dolayı Ocakların, Cumhuriyet Halk Fırkası ile birleştirilmesi” düşüncesinin ilk belirtileri de 1925’te görülmüştür. Bu yıl, çeşitli vesilelerle, basında Ocakların, *“Halk Evleri’ne dönüştürülmesi”*, *“halkla bütünleşmesi ve köycülük çalışmalarına önem vermesi”*, *“Türk Ocaklarının temel gayesi olan millî devlet ve millî vatan fikrinin gerçekleştiği , hükümetin baştan tırnağa kadar millî esaslara dayandığı”* vb fikirler ortaya atılmaya başlanmıştır.

Yine 1925 yılında *“yerli bir Türk burjuvazisinin yaratılması yoluyla iktisadî kalkınmaya hız verilmesi, mahallî sanayici ve tüccarla iş birliği yapılması”* şeklinde fikirlerin ortaya atıldığını da görüyoruz.

Mustafa Kemal’in eşi **Lâtife Hanım**’ın 1925Türk Ocağı Kongresi’ne *“Kars delegesi”* olarak katılması, Ocaklılar tarafından *“Türkçülük tarihinde önemli bir gün”* olarak değerlendirilmiştir. *17 Mayıs 1925’te toplanan Türk Ocakları Merkez Heyeti, Hamdullah Suphi’yi Genel Başkanlığa; Lâtife Gazi Hanımı da Türk Ocakları Fahrî Başkanlığına seçmiştir.*

1925’te bilhassa *Şeyh Sait İsyanının* patlak vermesi, Hükümeti, daha Türkçü-milliyetçi bir politika takip etmeye yöneltmiştir. Böyle bir politika da Ocakla Hükümetin yakınlaşmasında rol oynamıştır. Kongre sonrası, aralarında Hamdullah Suphi ve Ahmet Ağaoğlu’da bulunan bir Ocak delege heyeti, **Başbakan İsmet Paşayı** ziyaret eder. Kendisini ziyarete gelen

Ocak delegelerine **Başbakan İsmet Paşa** (İnönü) şunları söylemiştir:

“Sizi bir Ocaklı kalbiyle selâmlamış olmaktan bilistifade bir kaç söz söylemek isterim. Bunu gerek dahilde ve gerek hariçte söylemek için artık vehmedecek bir nokta-i endişemiz yoktur. Milliyet, yegâne vasıta-i iltisâkımızdır (birleşme vasıtasıdır). Diğer anâsır, Türk ekseriyeti karşısında haiz-i tesir değildir. Vazifemiz Türk vatani içinde bulunanları, behemehal Türk yapmaktır. Türkler’e ve Türkçülüğe muhalefet edecek anâsırı kesip atacağız. Vatana hizmet edeceklerde arayacağımız evsaf, her şeyden evvel o adamın Türk ve Türkçü olmasıdır.” (Türk Ocakları Tarihi, C.1,s.157)

Zamanın Başbakanı **İsmet Paşanın (İnönü)** bu sözleri, *devrin hâkim fikri olan Türk milliyetçiliğinin, devlet politikasındaki önemini ve yerini göstermesi* bakımından başlı başına bir belgedir.

Türk Ocağının 1925 yılı Kongresi’nde, “çalışma programı” hazırlanmasına, “köycülük programına ağırlık verilmesine”, Türk büyükleri olarak “*Mustafa Kemal, Mehmet Emin, Ziya Gökalp, İsmail Gaspıralı ve Ahmet Vefik Paşanın resimlerinin Ocak binasına asılmasına*” karar verilmiştir.

Kongre’de yapılan seçimlerde *aynı zamanda Millî Eğitim Bakanı olan Hamdullah Suphi Başkan seçilmiştir.*

1925 Kongresi’nden itibaren gündeme getirilen en dikkat çekici konulardan birisi de, Türk Ocaklarının çalışma alanının yani görevinin ne olması gerektiğidir. Türk Ocağı muhalifleri ve bazı CHF mensupları, daha doğrusu Türkçülük fikrinin içinden gelmeyenler, “*millî devletin kurulması ile Türk Ocaklarının misyonunu*

tamamladığını, artık Ocağın varlığına lüzum kalmadığını ileri sürmeye” başlamışlardır. Bu görüşler, Türk Ocakları, 1931’de kapatılıncaya kadar zaman zaman gündeme getirilmiş; tartışılmaya devam edilmiştir.

Türk Ocaklarının savunduğu fikirlerin gerçekleştiği, bu sebeple bundan sonra hangi görevleri sürdürmesi gerektiği konusunda, 30 Nisan 1925’te *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde yayımladığı bir yazısında **Yakup Kadri** görüşlerini şöyle açıklıyor:

“Türk Ocağı, düne kadar birtakım yabancı tesirlerle muhit olan Türk varlığını gerek siyasî, gerek içtimaî, gerek bedî ve gerek ırkî sâhada muhafaza ve müdafaa ediyordu. Bu vazife onun için kâfi hayat sebebi idi. Lâkin bugün aynı vazifeyi, şüphesiz yine Türkçülük cereyanından doğmuş olan daha vâsi (geniş), daha şamil (yaygın) diğer bir müessese kendi omuzuna almış bulunuyor. Bu müessese ordusuyla, hükümetiyle idarî, adlî ve irfanî teşkilâtlarıyla şu koca Türkiye devletidir. (...) Şu halde görülüyor ki Türk Ocağı teşkilâtının deruhte ettiği vazifelerden bir çoğu Türkçülük mefkûresinin tahakkuk-ı siyasiyesinde tamamiyle bir cemaat ve halk işi olmaktan çıkmış ve bir devlet işi haline girmiştir.”

Yakup Kadri’nin bu yazısında, Türk Ocaklarının varlık sebebi ve görüşleri belirtildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti’nin hangi fikir temelleri üzerine kurulduğu da belirtilmiş olmaktadır. Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile, Ocakların “*millî devlet*” hedefleri, idealleri gerçekleşmiştir. Yine Yakup Kadri’ye göre, “*Ocağın Osmanlı devrinden beri yürüttüğü görevleri, Türkiye*

Devleti yüklenmiş, Ocaklara iş kalmamıştır. Onun için Ocaklara yeni bir faaliyet programı hazırlanmalıdır.” (Kapatılmalıdır, denmiyor.)

Gerçekten 1925 Kurultayı’nda Ocak için bir “*Mesaî Programı*” hazırlanması kararı alınmış ve bu program, 1926’da yayımlanmıştır. Bu Programda şu başlıklar vardır: “*İlmî Vazife*”, “*Kütüphane*”, “*Fotoğraf Koleksiyonları*”, “*Diyapozitif Koleksiyonları*”, “*Kıraat Salonları*”, “*Sergiler*”, “*Avrupa’ya Talebe Gönderilmesi*”, “*Hars*”, “*Hars Müzeleri*”, “*Sihhî Vazife*”, “*İktisadî Vazife*”, “*Medenî*”, “*Musikî*”, “*Tiyatro*”. Bunlardan başka bir de gençlik için “*Türk Ocakları Terbiye-i Bedeniye Programı*” hazırlanmıştır.

Türk Ocaklarının 23 Nisan 1925’te toplanan İkinci Kongresi’nden sonra, Hükümetin ve Cumhuriyet Halk Fırkası’nın Ocaklara ilgisi ve desteği dikkat çekici şekilde artmıştır. Bakanlar Kurulu, 3 Mayıs 1925 tarihli toplantısında, Türk Ocaklarına yardım edilmesi yönünde karar almıştır. **Bakanlar Kurulu Kararı**’nda şöyle denilmektedir:

“Harsî ve medenî inkişafımıza başlıca avamilden addolunan Türk Ocaklarının vazifelerinde muvaffak olmalarını temine çalışmak Hükümet’in siyaseti icabatındandır. Binaenaleyh rüesâ-yı idarenin Türk Ocaklarına müzaheret-i mütemadiye ile bunların terakki ve tekâmüllerine muavenet edilmesi mültemizdir.”

Bu, söz konusu Bakanlar Kurulu kararından sonra, Millî Eğitim ve İçişleri Bakanlıkları teşkilâtlarına konu ile ilgili genelgeler yayımlamışlardır. Bu maksatla yayımlanan **İçişleri Bakanlığı Genelgesi** şöyledir:

“Yıkılan İmparatorluğun enkazı arasında istiklâline ve memleketine sahip bir Türk milletinin doğuşuna sahip olan esbab meyanında şüphesiz milliyet fikirlerinin ilk mübeşşiri ve naşiri olan Türk Ocaklarını hürmetle anmak lâzımdır. Gençliği ve münevver zümreyi, millî ve içtimaî gayeler etrafında şuurlu ve mütesanit bir kitle halinde toplayan bu kıymetli müessesemizin takviye ve inkişafını temin ile vatanın her noktasında teshil eylemek çok mühimdir. Binaenaleyh, Ocaklara vilâyetlerin imkânlarının azamî nisbetinde maddî ve manevî muaveneti deriğ etmelerini sureti mahsusada rica ederim efendim.” (21 Ağustos 1925 *Dahiliye Vekili M. Cemil*)

1925'ten sonra, bir taraftan tarihî görevini tamamladığı tartışılan, bir taraftan da devletin ve CHF'nin desteğini alan Ocaklar, hem yaygınlaşmış hem de bina ve mal varlığı edinmeye başlamıştır. 1926'da özel bir binaya sahip olan Ocak sayısı, 97'dir. Genel şube sayısı 217, üye sayısı ise 30.000 'dir.

Türk Ocaklarının **Üçüncü Kurultayı**, 23- 28 Nisan 1926 günlerinde toplanmıştır. Ocakların Üçüncü Kurultay'ında, gerekli komisyon seçimlerinden sonra, **25 Nisan günü, ilk defa, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup Türkçe konuşmayan azınlıkların Türkçe konuşmaları konusu gündeme getirilmiştir.** Azınlıkların Türkçe konuşması konusundaki tekliflerin tartışıldığı Kongre'de, **“Azınlıklar ve Türkçe”** konusundaki teklifinde, **Çal Delegesi Dr. Şakir Turgut,** *“Türkiye toprakları başka hissiyatla meşbu ve başka lisanla görüşmekte ve bu suretle asabiyet-i milliyemizi*

tahrik edenler için bir çiftlik, bir muhaberat mahalli değildir.” diyerek Türkçe’den başka dille konuşanların cezalandırılması için kanun çıkarılmasını istemiştir. 27-28 Nisan günlerindeki oturumlarda da, yapılan konuşmalarda, en çok, **“Türk dilinin yaygınlaştırılması ve azınlıkların Türkçe konuşmaları gerektiği”** üzerinde durulmuş; **“Türkiye’de Türkçe’den başka dil konuşulmasının hükümetçe yasaklanması”** istenmiştir.

1926 Kurultayı’nda, Türkçe meselesi yanında,

-Türkçe konuşmayan göçmenlerin (meselâ Boşnaklar’ın) iskânı politikası;

-Karadeniz’deki kiliseler ve Rumlar;

-“Laz” sıfatının kullanılması;

-Kürtler ve Kürtçe meselesi;

gibi konular da konuşulmuştur.

Kürt ve kürtçe meselesi üzerine konuşan İshak Refet (İşitman) şunları söylemiştir:

“Kürd’ün tarihi yoktur. Kürd’ün tarihi, Türk tarihi ile karışmıştır. Kürtçe denilen lisan yoktur. Bugün Kürtçe Lisanı 8.000 kelimededen ibarettir. Bunun 3.000’i Türkçe’dir. 2.000 kadarı Kürtçeleşmiş Arapça’dır. Geri kalan 2500 kadar kelime de Farsça’dır. Ve en ziyade tuhaf cihet, bu lisanın fiili de yoktur. Lisanların varlığını, benliğini ölçtürebilen alet, fiillerdir. Bunların fiilleri de yoktur.”

Hararetili konuşmaların yapıldığı bu Kurultay’ın son günü yapılan seçimlerde, **Merkez Heyeti**’ne şu isimler seçilmiştir:

Hamdullah Suphi

Necati

Mehmet Emin

Dr. Ekrem Tok

*Dr. Hasan Ferit,
Alaaddin
Reşit Galip,
Mimar Hikmet
Avukat Mehmet Salih*

Kurultay'a sunulan Çalışma Raporu'nda, Ocakların üye sayısının 30.000 civarında, şube sayısının ise 237'ye ulaştığı belirtilmiştir.

1926'da yılı içinde, çeşitli faaliyetlerin yanında, Ziya Gökalp'ın mezarı yaptırılmış, Merkez Heyeti Binası için çalışmalar başlatılmıştır.

Mustafa Kemal, Kurultay sırasında, (27 Nisan 1926'da) Ocak delegelerini kabul etmiş ve delegelere hitaben şu ünlü sözleri söyler:

“Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz.. Cumhuriyetimizin mesnedi Türk camiasıdır. Bu camianın efradı ne kadar Türk harsıyla meşbu olursa, o camiaya istinat eden Cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur. Türk Ocakları, teessüsleri tarihinden itibaren çok yüksek hizmetler ifa etmiştir. Bu mesaîde devam ediniz.”

Türk Ocağı yayın organı *Türk Yurdu dergisi*, bu yıl İstanbul'a nakledilmiş ve yönetimi Köprülüzâde Fuad'a verilmiştir.

1926'da *Türk Ocakları Hars Heyeti*, *Kutadgu Bilig*, *Orhun Kitabeleri*, *Dede Korkut*, *Divan-ı lügat'it Türk* gibi önemli eserlerin bastırılmasını kararlaştırmıştır. Ayrıca, Türk büyükleri, Türk kavimleri, Türk Lehçeleri, Türk devletleri, Türk Medeniyeti tarihi, Yakın zamanlardaki Türkçülük

hareketleri konularında kitaplar hazırlanması da kararlaştırılmıştır. Ancak bu büyük kültür ve ilim hamlesi sayılabilecek plânlama uygulamaya konulamamış yani bu eserler basılamamıştır.

Türk ocakları, 1927’de, Cumhuriyet Halk Fırkası ile resmî yakınlaşmasını arttırmıştır. **1927’de CHF “İkinci Büyük Kongresi”** (15-20 Ekim 1927) toplanmıştır. (4 Eylül 1919’da toplanan Sivas Kongresi, Cumhuriyet Halk Fırkası’nın Birinci Kongresi kabul edildiği için Cumhuriyet devrinde yapılan 1927 Kongresi, Mustafa Kemal tarafından İkinci Kongre olarak isimlendirilmiştir.) Bu Kongre, Mustafa Kemal’in **Nutuk** adıyla kitaplaştırılan ünlü konuşmasını yaptığı kongredir. (*Mustafa Kemal’in Kongre konuşması, 15 Ekim’de başlayıp 20 Ekim’e kadar yani altı gün; başka bir ifadeyle 36 saat 33 dakika sürmüştür. Konuşma metni, aynı yıl (1927), eski harflerle; 1934’te de yeni harflerle kendisi tarafından Nutuk adıyla bastırılmıştır. Nutuk adının, Söylev’e çevrilmesi Atatürk’ün ölümünden çok sonradır.*)

23 Nisan 1927’de **Türk Ocakları Dördüncü Kurultayı** toplanmıştır. Bu Kurultay’da Ocak Tüzüğünde önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerle, Ocağın **“faaliyet alanı Türkiye ile sınırlandırılmış”**; **“Cumhuriyet Halk Fırkası ile devlet siyasetinde beraber”** olduğu resmîleştirilmiştir.

Aynı yıl CHF Büyük Kongresi’nde (15-20 Ekim 1927) *Fırka Nizamnâmesi*’nde yapılan bir değişiklikle de Türk Ocakları **“CHF’nin murakabesi altında bir kuruluş”** sayılmıştır. Ayrıca Ocakların, CHF müfettişlerince denetlenmesi istenmiş ve bu teklif, sert tartışmalara sebep olmuştur.

1927 Türk Ocakları Dördüncü Kurultayı’ndan kısa bir süre önce, **21 Mart 1927’de Türk Ocağı Merkez**

Binası'nın temeli atılır. (Bu bina, bugünkü Tarihî Türk Ocağı binasıdır. Ocağın elinden adeta gaspedilmiştir) Bina projesi, Ocak üyesi Mimar Âkil Hikmet (Koyunoğlu) tarafından çizilmiştir. Temel atma törenine Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal adına Başbakan İsmet Paşa katılmıştır.

Türk Ocaklarının 1927 Kurultayı'nda, 1926'da teklif edilen ***“azınlıkların Türkçe konuşması”*** konusu, tekrar gündeme getirilen önemli konulardan birisi olmuştur. Daha sonra Atatürk'ün tasvibiyle 1928'de başlatılan ve Devletçe desteklenen ***“Vatandaş! Türkçe konuş”*** kampanyası bu tartışmaların ürünüdür. Bu kampanyada, söz konusu olan, ***“Türkçe konuşma”***, bazılarının zannettiği veya istismar ettiği gibi Türkçe'nin sadeleşmesinde ırkçı dil anlayışına dayanan ***“Arı Türkçe”***, ***“Öz Türkçe”*** konuşma değildir. Daha açık söylemek gerekirse, Türkçe'ye girmiş yabancı kökenli bilhassa Arapça, Farsça kelimeleri kullanmama, Türkçe'den atma anlamında değildir. Bu kampanyada, ***“Türkçe'den başka dil konuşan Türk vatandaşlarının (azınlıkların) Türkçe konuşmalarının istenmesi”*** söz konusudur. ***“Vatandaş Türkçe konuş”*** kampanyası ile , Türkçe'den başka dil konuşan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının umumî yerlerde Türkçe konuşmaları istenmiştir. Kampanya ile ilgili olarak, sinema, tiyatro, otel, gazino, lokanta, tren, vapur vb yerlere afişler asılmıştır. ***“Vatandaş Türkçe konuş”*** kampanyası, ***sadece Türk Ocağında ortaya atılan bir fikir olarak kalmamış, devlet politikası olarak uygulanmıştır. Bu politika, Atatürk'ün ölümüne hatta 1940'lara kadar sürdürülmüştür. Millî bir devlet olarak “Türk milleti” esasına dayanan Türkiye Cumhuriyeti, “vatandaş Türkçe konuş” politikasını, millî bir devlet politikası***

olarak uygulamıştır. Bu politika, Atatürk döneminin Türkçü - milliyetçi politikalarının bir parçasıdır. Daha 1925'te kendisini ziyaret eden Ocak Kurultay delegelerine, “*Vazifemiz Türk vatani içinde bulunanları behemahal Türk yapmaktır.*” diyen Başbakan İsmet Paşa da bu ifadelerini, şahsî görüşü olarak değil, resmî politika olarak söylüyordu. Bu uygulamalardan olmak üzere iki örnek üzerinde duralım: .

Millî Eğitim Bakanlığı (*O tarihte Maarif Vekâleti*), 25 Eylül 1925'te yayımladığı bir genelge ile azınlık ve yabancı okullarında 5 saat Türkçe, tarih, coğrafya dersi okutulmasının; bu dersleri okutacak öğretmenlerin Türk olmasının ve Bakanlıkça seçilmesinin kararlaştırıldığı duyurulmuştur.

Azınlık ve yabancı okullarında, “*Türkçe öğretim*” konusunda, 1927'de (Ocakların konu üzerinde ısrarla durmasından olacak) daha ileri bir adım atılmıştır. *Azınlık ve yabancı okullarında öğretmenlik yapacak kişilerin anadillerinin Türkçe olması şartı getirilmiş, Türkçe imtihanında başarılı olamayan öğretmenlerin işine son verilmiştir.*

“**Vatandaş Türkçe konuş !**” kampanyası, bir devlet politikası olarak, bizzat **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal** tarafından da yurt gezilerinde gündeme getirilmiştir. *17 Şubat 1931'de Adana Türk Ocağında*, dil-milliyet bağlantısı ve Türkçe konuşulması konusunda Ocaklı gençlere şöyle hitap etmiştir:

*“Muhterem arkadaşlar,
Bir arkadaşımız ‘Biz milliyet fikirlerini dağıtıyoruz.’ dedi. Tabî bu yolda öteden beri sarfedilen gayretlerin devam edeceğine şüphe yoktur.*

*Yalnız, milliyetin çok bariz vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden önce ve behemehal Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan, Türk düşüncesine bağlı olduğunu iddia ederse, buna inanmak doğru olmaz. Hakbuki Adana’da Türkçe konuşmayan 20.000 ‘den fazla vatandaş vardır. Eğer Türk Ocağı buna müsamaha gösterirse, gençler, siyasî ve sosyal kuruluşlar bu durum karşısında duyarsız kalırsa, en aşağı yüz seneden beri devam edegelen bu durum, daha yüzlerce sene devam edebilir. Bunun neticesi ne olur?’’
(...) Efendiler, herhangi bir felâket günümüzde bu insanlar başka dille konuşan insanlarla el ele vererek aleyhimize hareket edebilirler. Türk Ocaklarımızın başlıca vazifesi bu gibi unsurları -ki bunlar Türk vatandaşlarıdır, halde ve atide talih ve mukadderatımız birdir- bizim dilimizi konuşan hakiki Türk yapmaya çalışmaktır...’’*

(Atatürk ve Türk Dili- Belgeler 1,TDK,s.361; Füsun Üstel,Türk Ocakları,s.366)

(Not: Atatürk devrinde azınlıkların Türkçe konuşmaları konusunda takip edilen millî devlet politikası, bugün Atatürkçü ve Cumhuriyetçi geçindiği halde, ‘Herkes kendi dilini istediği gibi kullanabilmeli’ ‘ana dilde yayın hakkı’ ‘Türkiye mozayığı’ vs diyerek, millî ve üniter devlet yapısını yıpratıp yok etmeye çalışanlara hatırlatılır.)

Türk Ocaklarının 1926, 1927, 1928 Kurultayları’nda gündeme getirilen **“azınlıkların Türkçe konuşmaları”** fikir veya tekliflerini, şöyle özetlemek mümkündür:

-Ocaklar, millî kültürü geliştirmek ve azınlıklar arasında Türkçe konuşmayı yaygınlaştırmak için daha çok çalışmalıdır.

-TBMM, *Türkçe dışında dille konuşmayı yasaklayıcı kanunlar çıkarmalı, belediyeler bu konuda karar almalıdır.*

- *Umumi yerlerde Türkçe konuşmayanlar hakkında cezaî yaptırımlar uygulanmalıdır.*

“**Vatandaş Türkçe konuş**” kampanyasından sonra, bazı istenmeyen olayların meydana gelmesi üzerine, Türk Ocakları Merkez Heyeti, *Hakimiyet-i Milliye gazetesinin* 9 Nisan 1928 tarihli nüshasında bildirildiğine göre şöyle bir tebliğ (beyannâme- açıklama) yayımlamıştır:

“**Türk Ocağı**, bütün vatandaşların Türkçe konuşmasını bir emel telâkki eder; ancak bu maksadın husulü için cebir ve şiddet kullanılmasını tavsiye etmek şöyle dursun, tasvip bile etmez. Son zamanlarda memleketin muhtelif köşelerinde meydana gelen vakalarla müesseselerimiz arasında en ufak bir alâka mevcut değildir. Türk Ocağı, Türkçe'nin tamimi (yayılması) için lisan dershaneleri açmak suretiyle bu maksada, hizmet etmektedir. Merkez Heyeti, bu seri tefehhüme mahal kalmamak için bu nokta-i nazarını ilân etmeyi bir vazife bilmiştir.”

1927'de toplanan Kurultay'da **Merkez Heyeti Genel Sekreteri Hasan Ferit (Cansever)** yaptığı konuşmada, *Türk milliyetçiliği ile Komünizm (bolşevizm) ve Faşizm ilişkisi üzerinde durur.* Ocaklıların Komünizm ve Faşizm'e karşı olduklarını belirterek şunları söyler:

“**...Ocaklı, komünist cereyanın memlekete girmemesi için muhafızlık vazifesini deruhte etmeli ve Ocaklı denilince komünizm aleyhtarı anlaşılmalıdır.**

(...) Ocaklı Faşizm taraftarı olamaz. Bu cereyana karşı da cephesini almalıdır.”

1927 yılında toplanan Türk Ocakları Dördüncü Kurultayı’nda “*Türk Ocakları Yasası*”nın bazı maddeleri yapılan değişikliklerle şöyle kabul edilmiştir :

“2. Madde: Türk Ocağının maksadı, millî şuurun kuvvetlendirilmesine, medenî ve sıhî tekâmülün teminine, ve millî iktisadın inkişafına çalışmaktır. Türk Ocaklarının fiilen iştiğal sahası, Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahiline münhasırdır.

3. Madde: Cumhuriyet, milliyet, muasır medeniyet ve halkçılık mefkûrelerini takip eden Türk Ocağı, bu mefkûreleri tahakkuk ettirmekte olan Cumhuriyet Halk Fırkası ile devlet siyasetinde beraberdır. Türk Ocağı bu mefkûreleri neşir ve telkin için ilim, hars ve içtimaiyat sahasında mücadele ve mücahede eder; hiçbir Ocaklı, Ocağı şahsî ve siyasî ihtirasına âlet ve saha ittihaz edemez.”

Türk Ocağı Yasası’nda (*Ocak Tüzüğü’nün adı, Yasa’dır*) yapılan bu değişiklikle, **Ocağın faaliyet alanı Türkiye sınırları ile sınırlandırılmış olmaktadır.** Bu sınırlama, Ocak tarihinde dönüm noktalarından biridir. Bu sınırlamanın dış politika ile de yakın ilgisi vardır. Türk milliyetçilerinin **Orta Asya Türklüğü** ile ilgilenmeleri, **Komünist Sovyetler Birliği’ni (Rusya)** daima rahatsız etmiştir. Hatta Ocaklılara, Sovyet yetkililerince “*Asya kundakçıları*” bile denilmiştir.

Nitekim 8 Ocak 1928’de yaptığı bir konuşmada **Hamdullah Suphi Türk milliyetçiliği** ile ilgili

görüşlerini, şovenizm ve fütühatçılık (Turancılık) suçlamalarına da cevap vererek şöyle ifade etmektedir:

“Türk Ocağı millî hudutları haricinde fiilî hiçbir iştimal sahası kabul etmemiş ve etmeyecektir. Türk Ocağı harsî (kültürel) ve içtimaî (sosyal) bir hareketi temsil eder.(...) Türk Ocağının temsil ettiğı harsî ve içtimaî milliyetperverlik silahsızdır.”

1927’de toplanan Türk Ocakları Dördüncü Kurultay’ında Mehmet Emin Beyin (*Yurdakul* ?) teklifi üzerine her yıl **Türk Yılı** adıyla bir **Yıllık** yayımlanması kararlaştırılmış, hazırlama görevi de Yusuf Akçura’ya verilmiştir. Bu karar üzerine hazırlanıp 1928’de yayımlanan Yıllık’ta, **Yusuf Akçura**, **“Türkçülüğün Tarihi”** adlı uzun makale yayımlamıştır. Yusuf Akçura’nın bu uzun makalesi (yazısı), bugün de Türk milliyetçiliğı ve Türk milliyetçiliğnin tarihî gelişimi için önemli bir kaynaktır.

(Akçura’nın bu yazısı veya eseri,1978’de Sakin Öner tarafından **“Türkçülük -Türkçülüğün Tarihi Gelişimi-”** adıyla ; 1981’de de Kültür Bakanlığı yayınları arasında da Nejat Sefercioğlu tarafından hazırlanarak **“Yeni Türk Devletinin Öncüleri”** adıyla yayımlanmıştır. Özellikle Türk milliyetçilerinin okuması gereken önemli eserlerdendir.)

Türk Ocakları ve Ocaklılar, 1928, 1929 ve 1930 yıllarında, *azınlıkların Türkçe konuşmaları, Türk kültürünü benimsemeleri, yerli malı kullanılması, Türk iktisadî hayatının güçlendirilmesi için Türk sanayici ve tüccarının desteklenip geliştirilmesi, Türk gençliğinin bedenlen ve fikren eğitilip millî şuurla yetiştirilmesi* konularında faydalı çalışmalar yapmışlardır.

1928 yılı kültür hayatımız bakımından önemli bir değışikliğe sahne olmuştur. Bilindiğı gibi **1928, Harf**

İnkılâbı'nın yapıldığı yıldır. Ocaklı Türk milliyetçisi ilim ve fikir adamları, Meşrutiyet devrinden beri alfabenin değiştirilmesi konusunda tartışmalara katılıyor, olumlu- olumsuz çeşitli görüşler ileri sürüyorlardı. Bu konuda tam bir fikir birliği içinde değildiler. *Alfabe değiştirme, “millî kültürün devamlılığı açısından” olumsuz sonuçlar doğurabilecek önemli bir kültür hareketidir.* Bu sebeple, millî kültür üzerinde hassasiyeti olanlar, bu konuda, olumsuz veya tereddütlü görünüyorlardı. (Meşrutiyet yıllarında, Alfabe değiştirme hatta Lâtin alfabetesini alma konusunda sadece *İçtihat dergisini* yayımlayan *Abdullah Cevdet* gibi toptan “*Batıcı*” bazı aydınlar tereddüt göstermiyordu.)

Milletimiz, tarih boyunca Türkçe’yi 15 civarında alfabe ile yazmıştır. Tarihimizde alfabe- yazı değiştirme olmuş; ancak bu değişimler, genellikle “*serbest kültür değişimleri*” şeklinde olmuştur. Yani değişme, herhangi bir tarihte herhangi bir makam veya merci tarafından yapılmayıp, siyasî, dinî, kültürel sebeplerle zaman içinde kültür etkileşimi şeklinde olmuştur. *Ancak, 1930’larda Sovyetler Birliği döneminde, Orta Asya Türkleri’nin Kiril Alfabeti’ne geçişi “meçburî kültür değişmesi” şeklindedir.*

Türkçe’nin yazılması için İslâmiyet’in kabulünden sonra kullandığımız *Arap Yazısı* sisteminin Türkçe’nin ses yapısı açısından “*uygun bir yazı sistemi olmadığı*” , Tanzimat devrinden itibaren özellikle *Antepli Münif Paşa’nın Mecmua-yı Fünûn’daki (1862) yazısından beri* hem Türkiye Türkleri hem de Orta Asya Türkleri arasında tartışılan bir konu idi. Alfabe -*Türkçe’nin uygun bir alfabeyle yazılması-* konusu, en son olarak da 26 Şubat 1926’da ***Birinci Bakü Türkoloji Kongresi***’nde

tartışılmış, Türkçe için **Lâtin Harfli bir yazı sisteminin uygun olduğu** kararına varılmış; Lâtin Harflerini kabul etmeleri için Türk topluluklarına tavsiye ve çağırıda bulunulmuştur.

(*Bu ünlü Kongre'ye yerli yabancı 131 delege katılmıştı. Bunların 98'i Türk'tü. Kongre'ye Türkiye'den Fuad Köprülü ve Hüseyinzâde Ali(Turan) katılmışlardır.*)

Lâtin Harfli yazıya başta Azerî Türkleri olmak üzere bir çok Asya Türk topluluğu Türkiye'den önce geçmişlerdi. Türkiye Cumhuriyeti'nde de Atatürk'ün direktifleri ile Hükümet, Alfabe İnkılâbı için harekete geçerek Haziran 1928'de, "**Dil Encümeni**" kurdurmuştur. Gerekli araştırma ve çalışmalardan sonra, 1 Kasım 1928'de TBMM 1353 sayılı "**Türk Harflerinin Kabul ve tatbiki Hakkında Kanun**"u kabul ederek Harf İnkılâbını yapmıştır. Atatürk, Harf inkılâbı ile, esasen 70 yıllık bir tartışmaya son vermiştir.

Alfabe değiştirme konusunda, Meşrutiyet'ten beri Ocaklı Türk aydınları arasında tereddütler yaşanmıştır. Lehte ve aleyhte görüşler vardır. Meselâ, Halide Edip, Ziya Gökalp, Necip Asım, Fud Köprülü, Yahya Kemal, önceki yıllarda değişikliğe pek taraftar olmayan görüşler beyan etmişlerdir. Meselâ Ünlü bilgin Köprülüâde Fuad, 2 Aralık 1926'da İstanbul Türk Ocağında "**Dil ve Harf Meseleleri**" hakkında bir konferas vermiş; konuşmasında Alfabe değiştirmenin doğurabileceği mahzurları belirtmiştir. Türk Ocaklarında konu en son Nisan 1928'de toplanan Beşinci Kurultay'da görüşülmüştür. Kurultay'a sunulan *Türk Ocakları Hars Heyeti Raporunda* şu görüşlere yer verilmiştir:

Hars Encümeni'nin bilhassa meşgul olduğu işlerden biri de yazı meselesi olmuştur. Lâtin Harfleri'nin

Türkçe'ye tatbiki hakkındaki cereyana karşı ilmî tetkike lüzum gören Encümen, bu tatbikin lehinde ve aleyhinde bulunan mütehasıslara ayrı ayrı müradatla kendilerinden tezlerini müdafaa yolunda yazacakları bir eser almayı temin etti. Bunlardan ikisi mevcut, diğeri biri de alınmak üzeredir. Lâtin Harflerine ait bu üç eser bir arada tetkik edildikten sonra Encümen bunlardan çıkarılacak neticeyi en ziyade mütehasıs addettiği a'zaya tetkik ettirerek bu meseleyi nihaî bir şekilde ortaya koyacaktır."

1928 Kurultay'ına sunulan Hars Heyeti Raporu'ndan da anlaşılacağı gibi, Türk Ocağı Merkez Heyeti, Harf İnkılâbı konusunda, lehte veya aleyhte kesin bir karar belirtmemektedir. (Bu tarihte -Nisan 1928- henüz Hükümet de harekete geçmemiştir. Hükümet'in Alfabe Encümeni, belirttiğimiz gibi Haziran 1928'de kurulmuştur.) Ancak Ağustos 1928'de Türk Ocaklarının Harf İnkılâbı'nı desteklediğini görüyoruz. Çünkü 20 Ağustos 1928'de Ocak Merkez Heyeti, Harf İnkılâbını destekleyen bir genelge yayımlamıştır. Söz konusu genelgede şu görüşlere yer verilmektedir:

"Aziz kardeşlerimiz,

Lisanımıza büyük bir inkişaf verecek ve Türk'ün her sahada tecelli eden kudretini lisan sahasında da gösterecek olan yeni harflerimizin her sınıf halkımız tarafından süratle öğrenilmesi hepimiz için bir mefkûre olmalıdır....Yeni harflerimiz sayesinde lisanımız taammüm edecek ve okumak bilmeyenler kısa zamanda bu saadete nail olacaklardır.....Ocakların derhal seferber olmaları ve bütün halka rehberlik etmeleri

lâzımdır... Bunun için kuslar açılmalıdır. Açılacak kurslar Lâtin harflerini eskiden biraz bilenler ve hiç bilmeyenler olmak üzere iki devrede düzenlenmelidir...Elifbamızın son şeklini leffen size gönderiyoruz. Dersleri bu esaslar dahilinde yapmalıyız.

Her Ocaklının bu işle alakasını temin etmenizi ve kursa katılanların sayılarını peyderpey bildirmenizi rica ederiz aziz kardeşlerimiz, “

Merkez Heyeti Reisi Nâmına

Umumi Kâtip İzzet Ulvi

Türk Ocakları, bütün şubeleri ile Türkçe'nin yaygınlaştırılması için çalıştıkları gibi 1 Kasım 1928'de kabul edilen Lâtin harfli yeni "**Türk Alfabesi**"nin vatandaşlara öğretilip okuma-yazmanın yaygınlaştırılması için de çalışmışlardır. 1929 yılının ilk aylarında Türk Ocaklıların 50.000 kişiye okuma yazma öğrettikleri, Ocak yetkililerince açıklanmıştır. Bu çalışmalar sırasında, devletten maddî ve manevî büyük destek görmüşlerdir. Bu arada CHF ile yakınlaşma da açık bir hale gelmiştir. **Bu yıllarda Ocak, CHF'nin "kültür şubesi" olarak görülmeye başlanmıştır.**

1928 yılı Kurultayı'nda seçilecek Türk Ocağı Merkez Heyeti üyeliklerine aday olacakların CHF Genel Sekreteri, TBMM Başkanı, Türk Ocakları Merkez Heyeti Başkanı ve Başbakanın meydana getirilen bir komisyon tarafından kararlaştırılması, durumu aydınlatması bakımından önemlidir.

1927'den itibaren giderek CHF kontrolüne girdiği görülen Türk Ocaklarının bu durumu, Ocak içinde tartışmalara da sebep olmuştur. Bu tartışmaların en sert, 1928 Kurultayında Genel Başkan Hamdullah Suphi ile

Reşit Galip arasında geçmiştir. **Reşit Galip**, Ocağı tamamen CHF'ye bağlama taraftarıdır. **Hamdullah Suphi**, Reşit Galibe karşı yaptığı konuşmada, “*Bu zat Ocakları kendi ihtirasına âlet etmek istiyor. Bu zat, Ocakları bir siyaset yuvası haline getirmek sevdasındadır.*” demektedir.

(Reşit Galip, Ocak içinde, genellikle muhalif görüşler ileri sürmüştü; Ziya Gökalp ile de ters düşmüştü. Köycülük programı çalışmaları ile tanınan Reşit Galip, Ocağın 1931'de kapatılması veya CHF'ye katılmasında da önemli rol oynamıştır.)

1930 yılının Türk Ocağı açısından önemli olaylarından biri, 1926'dan beri yapılmasına çalışılan ve 1927'de temeli atılan “**Türk Ocağı Merkez Heyeti Binası**”nın tamamlanarak hizmete açılmasıdır. Yeni bina 23 Nisan 1930'da gösterişli bir törenle açılmış, arkasından da 1930 yılı Kurultayı toplanmıştır. Bu Kurultayın bazı oturumlarına **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal** de katılmıştır.

Türk Ocaklarının **1930'da toplanan Altıncı Kurultayı**'ndaki en önemli gelişme, Ocak bünyesinde “**Türk Tarih Heyeti**” kurulmasına karar verilmesidir. Kurultay'ın son günü toplantısında (28 Nisan) söz alan Türk Ocağı Aksaray delegesi **Âfet Hanım** (İnan), yaptığı konuşmada , “**Beşeriyetin en yüksek ve ilk medenî kavmi Türklerdir.**” diyerek, *Türkler'in medeniliğini ve medeniyete hizmetlerini anlatmış, Sümer, Akat, Hitit, Asur, Etrüsk vs. kavimlerin Türk kökenli olduğunu savunmuştur. Bu görüşler, ileride bahsedeceğimiz Türk Tarih Tezi'ni yansıtmaktadır. Sadece Afet İnan'ın görüşleri değildir. Bu konuşma, âfet İnan'ın bildirdiğine göre Kurultay'a sunulmadan önce Atatürk tarafından Çankaya Köşkü'ne davet edilen bazı Kurultay üyelerine*

sunulmuş, Atatürk'ün onayından da geçmiştir. Bu konuşmadan sonra, Âfet Hanım ve 40 arkadaşının Genel Kurul'a sunduğu, “**Türk tarih ve medeniyetini ilmî bir surette tetkik etmek için hususî ve daimî bir heyetin teşkiline karar verilmesi ve bu heyetin azasını seçmek selâhiyetinin Merkez Heyeti'ne verilmesi**” şeklindeki teklif, aynı gün oy birliği ile kabul edilerek “**Türk Tarihi Heyeti**” kurulması, Türk Ocağı Yasası'na 84. Madde olarak eklenmiştir. Türk Tarih Kurumunun çekirdeğini teşkil edecek olan “**Türk Ocağı Türk Tarihi Heyeti**” 4 Haziran 1930'da toplanmış ve şu üyelerden kurulmuştur:

Tevfik Bey (Bıyıkoğlu):..Başkan, (Cumhurbaşkanlığı
Genel sekreteri)

Yusuf Akçura2. Başkan (Türk Ocağı Kurucularından)

Samih Rifat2.Başkan, (Daha sonra TDK Başkanı)

Reşit Galip Bey Genel Sekreter,

Vasıf Bey (Çınar), Üye

Sadri Maksudî (Arsal), “

Yusuf Ziya (Özer), “

Ragıp Hulusi (Özdem), “

Mükrimin Halil (Yınanç), “

İsmail Hakkı (Uzunçarşılı), “

Hamit Zübeyr (Koşay), “

Reşit Saffet (Atabinen), “

Halil Ethem (Eldem), “

Zakir Kadiri (Ugan) “

Çalışmalarını bir yıl sürdüren Türk Tarihi Heyeti, bu süre içinde “**Türk Tarih Tezi**”ni oluşturmuş; Tez'in esaslarına göre Türk tarihinin çerçevesini ortaya koyan “**Türk Tarihinin Ana Hatları** “ adlı 606 sayfalık bir

eser hazırlamıştır. **Türk Tarih Tezi**, **Mustafa Kemal (Atatürk)**'ün *Türk milleti ve Türk tarihi* anlayışını da ortaya koyan görüştür. Bu **Teze göre**, “**İnsanlığın ilk medenî kavmi Türkler'dir. Türkler'in asıl yurdu Orta Asya'dır. Medeniyet, Orta Asya'dan Türkler'in göçleriyle dünyaya yayılmıştır. Bundan dolayı, Ön Asya ve Anadolu'da kurulmuş medeniyetlerin kaynağı da Türklerdir. Zaten, Sümerler, Asurlar, Hititler, Akatlar, vs de Türk kökenlidir. Onun için bugünkü Anadolu Türklüğü, buraya (Anadolu'ya) çok eski asırlarda gelmiştir. Yani Türkler, Anadolu'ya 1071'de gelip buraları sonradan işgal eden barbar bir kavim değildir. Anadolu, ezeli ve ebedî Türk yurdudur.**”

Türk Tarih Tezi, Atatürk'ün, “*Türkleri sarı ırka mensup, ikinci sınıf, medeniyet kurma kabiliyeti olmayan barbarlar.*” olarak gören ve Anadolu'dan atılmasını savunan Batı anlayışına karşı geliştirilmiş bir karşı tezdır. Tarihte ve bugün Avrupalılar'ın bahsettikleri ve üzerinde kitaplar yazdıkları bir “**Şark Meselesi**” vardır. Buradaki “**Şark**”, esas itibariyle Türk Dünyası yani Avrupa'nın (doğusu) şarkıdır. Avrupa için tarihte ve bugün, bitmez tükenmez gaye, “**Şark**”a (Özellikle Türk - İslâm dünyasına) hâkim olmak, Batı Türklüğünü mümkün olduğu kadar geldiği Asya'ya doğru geri sürmek veya yapılabilirse asimile etmektir. Özellikle Anadolu coğrafyası, Hristiyan Batı için Türkler'e bırakılamayacak kadar önemlidir.”

(Bugün küreselleşme, Avrupa Birliği uyum paketleri, etnikçilik ve mozaikçilik vb fikir ve propagandaları bu açıdan da değerlendirmek gerekir.)

İşte **Mustafa Kemal'in (Atatürk'ün)** Türk Ocaklarında Türk Tarih Kurumunu kurdurup geliştirdiği

“Türk Tarih Tezi”, bu “Şark Meselesi”nin anti tezidir. Bu Tez’e göre Sümer, Eti vb kavimlerin Türk asıllı sayılması bunun içindir. Bugün yaygın bir propaganda yaparak, Türkiye’yi etnik parçalara ayırmaya çalışanlar ve “Mozaikçi - Mavi Anadolucu”ların görüşlerinin Atatürk ve onun millet ve tarih anlayışı ile bir ilgisi yoktur. Atatürk’ün Tarih Tezi’nde Türklüğün asıl kaynağı Orta Asya’dır. Halbuki Mozaikçi Anadolucular, bunu reddediyorlar. Anadolu coğrafyasına gelen atalarımızdan “bin yıl önce doğudan gelen bazı göçmenler” olarak bahsediyorlar. (Bak. İsmet Zeki Eyüboğlu, Tanrı Yaratan Toprak Anadolu, 1990, s329-330)

Kısaca **Atatürk’ün Tarih Tezi’nde Türklüğün kaynağı Orta Asya’dır. Nitekim “Güneş Dil Teorisi” de aynı anlayışa dayanır. Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi bazılarının, Atatürk’ün adını da karıştırarak ileri sürdüğü “mozaikçilik”, “Mavi Anadoluculuk”, “Hititçilik” Atatürkçü tarih ve millet anlayışına tamamen zıttır.**

Atatürk’ün tarih tezinde Batı veya Türkiye Türklüğünün kaynağı Orta Asya’dır. Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkı da Türk milletidir.

Türk Ocakları’nda kurulan *Türk Tarih Heyeti*, Türk Ocaklarının CHF’ye iltihakından sonra, 15 Nisan 1930’da dernek haline getirilerek, bugünkü Türk Tarih Kurumu halini almıştır.

CHF'ye İltihak Yahut

Türk Ocakları Kapatılıyor (10 Nisan 1931)

1930 yılı Türkiye'de önemli gelişmelere sahne olmuştur. *Dünya ekonomik buhranı, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması, Menemen olayları, Cumhuriyet yetkililerinde, inkılâpların yerleşmesi* konusunda bazı şüpheler uyandırmıştır. Bu durum CHF'yi âdeta yeniden yapılanmaya yöneltmiştir. Bu yöneliş, **“bütün Cumhuriyetçi güçlerin bir elde toplanması”** anlayışına dayandırılır. Bu anlayış, CHF'yi 1950'ye kadar sürecek otoriter **“tek parti yönetimi”**ne götürecektir.

Atatürk, 1930 ve 1931 yılları içinde çıktığı yurt gezilerinde Türk Ocaklarını da ziyaret etmiş, Ocaktan ve Ocaklılardan övgü ile söz etmiştir. Bu arada bazı Ocak şubelerinin ve Ocaklıların muhalefet partisi olarak

kurulan *Serbest Cumhuriyet Fırkası*'na taraftar görünmesinden de memnun olmamıştır. Bu duruma karşı, meselâ **Aydın** şubesinde "*Türk Ocaklarının CHF'nin kültür şubesi olduğunu*" hatırlatmıştır. **Balikesir**'de öğretmenlere, Türk Ocağında birleşmelerini, **Mersin**'de "Gençler Birliği" üyelerine Türk Ocağına katılmalarını söylemiştir.

Türk Ocakları,1931'de 260'ı geçen şubesi, 30.000 'i aşkın üyesiyle memleketimizin en güçlü sivil kuruluşu durumundadır. Üyeleri, seçkin, kültürlü, genç ve cevvaldir. Atatürk, son yurt gezilerinde bunu yakından tespit etme imkânını bulmuştur. Ankara'ya döndüğünde, İnkılâpları kökleşmesinde, Ocakların kadrolarından daha iyi faydalanmak gerektiğini düşünür. Hatta bu konuda *İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'dan* öğrenildiğine göre, düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

"Bizim teşkilâtımız fikir bakımından tamamen bize yabancı insanlardan teşekkül etmiş; asıl inkılâpçı zümreyi Türk Ocaklarında gördüm. Yapılacak şey, bu partiyi kapatmak Türk ocaklarını kendi partimiz olarak tutmak ve Hamdullah'ı da umumî kâtip yapmak."

Ankara'ya dönüşünde bu fikirlerini bazı partilere ve İsmet Paşaya açmıştır. Ancak bir süre sonra Türk Ocaklarını kapatarak CHF'ye iltihak ettirmek ve yerine "*Halkevleri*" kurmak fikri ortaya çıkar.

Türk basınında *Türk Ocakları'nın kapatılacağı konusunda gayr-i resmî ilk haberler 20 Mart 1931'de duyurulur*. Bu tarihten sonra yayılan haberlerde, Ocakların tarihî görevlerini tamamladığı, Ocağın

savunduğu fikirlerin CHF tarafından zaten uygulandığı, vs yorumları yeniden yapılmaya başlanmıştır.

Türk Ocaklarının kapatılmasına veya CHF'ye iltihakına dair basında çıkan ilk haberlerden sonra, konu 24 Mart 1931'de Çankaya'da yapılan bir toplantıda değerlendirilir. **Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal**'in başkanlığını yaptığı toplantıya Celâl Bayar, Sadri Maksudi, Mahmut Soydan, Dr. Reşit Galip, Vasıf Bey (Çınar) ve Hamdullah Suphi katılır. Toplantı sonunda, konu ile ilgili bir rapor hazırlanması kararlaştırılır. Hazırlanan raporda, "*Ocakların artık yapacak işi kalmadığı*" belirtilir. Bu raporun hazırlandığı toplantıda esas olarak Hamdullah Suphi'nin ikna edilmeye çalışıldığı, sonradan verilen bilgiler arasındadır. Çünkü **Hamdullah Suphi, Ocakların kapatılmasına karşıdır**. Vasıf Bey (Çınar) ve bilhassa Hamdullah Suphi'ye muhalif olan **Dr. Reşit Galip** kapatılma taraftarıdır. Ocakların kapatılmasına dair hazırlanan raporu, zoraki imzalamak durumunda kalan **Hamdullah Suphi, "(Mustafa Kemal'e) Şahıslarına karşı muhalefetten endişe ediliyorsa müsaadeleriyle kendimin Cenubî Amerika'ya hicret etmeyi bile bu teşekkürün istiklâli adına göze alabileceğimi anlattım." demektedir.**

Türk Ocaklarının kapatılmasına karar verilen 24 Mart 1931'deki toplantıdan sonra **Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal**, kapatılma gerekçesini, Ruşen Eşref'e verip yayımlattığı beyanatında şöyle açıklamıştır:

"Milletlerin tarihinde bazı devirler vardır ki muayyen maksatlara erişebilmek için maddî ve manevî ne kadar kuvvet varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı istikamete sevk etmek lâzımdır. Memleketin ve inkılâbın içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere

karşı masûniyeti için, bütün milliyetçi ve cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lâzımdır. Teessüsü tarihinden beri ilmî sahada, halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve imanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri sebketmiş olan(daha önce yapmış) Türk Ocaklarının aynı esasları siyasî ve tatbikî sahada tahakkuk ettiren fırkamla ve bütün manası ile yek vücud olarak çalışmalarını münasip görürüm. Bu kararım ise, millî müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidirler.”

(25 mart 1931 tarihli gazetelerde yayımlanmıştır. Bak Türk Ocakları Tarihi, C.1 Ank 1998.s.382-83)

Türk Ocaklarının kapatılmasına karar verildiği gün, şubelere ve Ocak Kurultay delegelerine, **10 Nisan 1931 günü Olağanüstü Kurultay** yapılacağını duyuran davetiyeler de gönderilir. Davetiyede şöyle denilmektedir:

“Türk Ocaklarının Halk Fırkası ile birleşmesi hakkında bir karar ittihaz edilmek üzere Kurultay azasının fevkalâde olarak 10 Nisan’da toplanması Merkez Heyeti’nce takarrür etmiştir.”

Türk Ocakları Merkez Heyeti’nin daveti üzerine 10 Nisan 1931’de olağanüstü toplanan Kurultay’da, **“Ocakların feshine ve sahip olduğu bütün hakların ve mal varlığının Cumhuriyet Halk Fırkası’na devredilmesine”** oybirliği ile karar verilmiştir.

Türk Ocaklarının kapatılmasına karar verildiği gün basında, Genel Başkan Hamdullah Suphi'nin de elçilik göreviyle yurt dışına gideceği haberleri yayılmıştır. Nitekim *25 Mayıs 1931 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnâmesi ile Hamdullah Suphi, Bükreş Orta Elçiliği'ne tayin edilmiştir.*

Türk Ocaklarının yerine Cumhuriyet Halk Fırkası'na bağlı, gençlik ve kültürle ilgili bir yan kuruluş olarak düşünülüp kurulmuş bulunan *Halk Evleri* geçirilmiştir. *Halk Evlerinin başına da Türk Ocaklarının kapatılmasında rolü bulunan Dr. Reşit Galip getirilmiştir.*

Meşrutiyet ve Millî Mücadele dönemleri ile ve Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından 1930'lara kadar memleketimizin en dinamik, çalışkan ve güvenilir, en yaygın gönüllü millî bir fikir kuruluşu, olarak çalışmalar yapan, en seçkin Türk aydınlarını bünyesinde toplayan 276 şubesi ve 30.000 üyesi bulunan Türk Ocakları, daha önce de anlattığımız gibi önce kademe kademe Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kontrolü altına alınmış veya alınmaya çalışılmış, sonra da kapatılmıştır. Kapatılmasını veya CHF'ye iltihakını Ocaklılar istememiş, CHF istemiştir.

Darülfünûn'dan Hamdullah Suphi'nin Öğrencisi ve Ocak İdare Heyetlerinde çalışmış olan *Burhanettin Develioğlu*, Ocakların kapatılması karşısındaki durumlarını ve duygularını şöyle anlatıyor:

“Türk Ocakları Kurultayı'nı davet ediyoruz. Halk Partisinin çabası ile Mebuslar kendi bölgelerindeki Türk Ocaklarından delege olduklarına dâir belgeler alarak Ankara'da toplanıyor. Hemen hiç bir Ocak kendi aralarından bir delege göndermiyor. Çünkü hepsi mâtem

içindedir. Kurultay toplanıyor. Akhisar Mebusu Mustafa Fevzi Efendi, bu hareketin hukukî tarafını düzenleyen bir karar sureti hazırlıyor. Kendi kendini kaldıran Türk Ocakları, bütün mal ve mülkünü Halk Partisine bıraktığına dâir bir tutanak düzenliyor. Artık her şey tamamdır. Bu kararlar alınırken toplantıda bulunmağa tahammülümüz yok. Cemil Uybadın, Adliye Vekili Mahmut Esat (Bozkurt) ile beraber Ocağın muhteşem büyük mermer kapısı önünde bekliyoruz. Rahmetli Mahmut Esat Bey'in gözlerinden yaşlar damladığını bugün bile bütün canlılığı ile hatırlıyorum. Artık, o zamanlar çok kullanılan bir deyimle Türk Ocağı da tarihe karışmıştır.”

Türk Ocaklarının kapatılmasını Ocağın tarihî Başkanı Hamdullah Suphi de istememiştir. Ocağın kapatılması için Çankaya'da yapılan toplantıda, ***Dr. Reşit Galip*** ve ***Vasıf Bey*** (Çınar) “*Ocağın tarihî vazifesini tamamladığını*” savunmuşlardır. ***Hamdullah Suphi*** ise fikrini şöyle ifade etmiştir:

“Paşam, Vasıf ve Reşit Galip Bey arkadaşlarım yanılıyorlar. Bir mektebin, bir hastahanenin hiç bir zaman vazifesi bitmez. Yeni nesiller gelir, mektep devam eder. Yeni hastalar gelir, hastahane devam eder. Ünyon Fransez, Kasa İtalyana yüzlerce seneden beri değil yalnız memleketlerinin sınırları içinde, yabancı ülkelerde de kendi millî kültürlerinin yayılması için çalışıyorlar.”

Hamdullah Suphi, bütün çabalarına rağmen Ocakların kendisini feshederek CHF'ye iltihakını önleyememiştir.

Türk Ocakları kapatıldığı zaman 267 şubesi, 32.000 üyesi bulunmaktaydı. (*Ocak Tarihi C.1.s363*)

Ocağın Kapatılmasına Dair Yorumlar

Türk Ocağı Niçin Kapatıldı ?

Ocaklıların istememesine rağmen Türk Ocağı niçin kendi kendisini feshedip CHF'ye iltihak ederek kapatılmasını istemiş veya kapatılmıştır. Bu konuda, Türk Ocaklıların ve araştırmacıların değişik yorumları vardır. Bu yorumlar içinde birden çok sebep gösterilmektedir. Bunları şu noktalarda toplamak mümkündür.

1- Ocakların ve Ocaklıların Sovyetler Birliği (Rusya) içinde kalan Türk toplulukları ile yakından ilgilenmeleri:

Türk Ocaklarının veya bazı Ocaklıların savunduğu milliyetçilik anlayışının “ırkçı ve Turancı” bir anlayışa dayandığı, Ocaklarda Türk gençlerine cihangirlik duyguları aşılandığı, Ocakların Rusya'dan kaçan Türklerin uğrak yeri olduğu, iddia edilerek bu

durumların, *Sovyetler Birliği'nde rahatsızlık yarattığı* ileri sürülmüştür.

Hamdullah Suphi, bu konuda, “*Bazı memleketlerin sefirleri Ocağı daima endişe veren faaliyetlerin merkezi olarak bilirler ve ufak fasılalarla Hariciye Vekâletine gelerek müessesemizden şikâyetle bulunurlardı... Türk millî şuurunun kendi memleketlerine girmesini tehlike sayıyorlardı. Şimal memleketlerinden birinin Bahriye Nezareti, neşrettiği salnâmede Türk Ocaklarını **Asya kundakçuları** diye kaydeder.*” demektedir. Nitekim, 1923 - 1934 arası Türkiye’de bulunan Rusya’nın Ankara büyük elçisi İ.Z. Suritch (Suriç) yoldaş, Ocakların yapı ve çalışmalarından duyduğu rahatsızlığı resmen Dışişleri Bakanı Tefvik Rüştü’ye (Aras) bildirerek tedbir alınmasını istemiştir.

2- Türk Ocaklarının Cumhuriyet Halk Fırkasına büyük bir rakip olabileceğinin düşünülmesi:

Türk Ocakları, memleketimizin genel durumu göz önüne alındığında, dinamik, bilgili, aydın bir kesimi temsil ediyordu. 276 şubesi ve 30.000’i aşkın üye sayısı ile Türk Ocakları bir entelektüel güç merkezidir. Diğer taraftan, Özellikle 927’den sonra Devlet ve Cumhuriyet Halk Fırkası ile Ocakların iç içe bir yapısı vardı. Türk Ocakları, tüzüğü gereği, siyasî işlerle uğraşmayan bir fikir ve kültür kuruluşudur. Ancak Ocakların güçlü durumundan, Ocakların nüfuzundan faydalanan veya faydalanmak isteyen bazı Ocak üyeleri de olabiliyordu. Ocağın bu nüfuzlu durumu ve bu nüfuzunun zaman zaman CHF aleyhine kullanılması, Ocakları, bir yan kuruluşu gibi değerlendiren CHF yöneticilerini tedirgin ediyordu. Ocakların kontrol edilemeyen bazı şubelerinin

CHF aleyhine tavırları ve CHF müfettişlerinin bu yöndeki raporları, bu tedirginliği arttıran sebeplerdi.

CHF yöneticilerini tedirgin eden asıl sebep ise, Türk Ocakları gibi dinamik ve teşkilâtlı bir gücün partileşerek siyasî bir rakip haline gelebileceği düşüncesiydi.

Gerçekten bazı Ocak şubelerinde CHF'ye muhalif hareketler görülüyordu. Meselâ Bandırma Türk Ocağı, Belediye seçimlerinde aday gösterince, CHF aday bulamamıştır. Yine Dr. Hasan Ferit (Cansever)in bildirdiğine göre, bazı CHF müfettişleri, Parti Genel Merkezine yazdıkları raporlarında, *“Ocakların teşkilât yaptıkları yerlerde, Halk Fırkası teşkilât yapamıyor.”*, *“Ocakları bu halde bırakacak olursanız adam bile asacaklardır.”* şeklinde şikayetlerde bulunuyorlardı.

Cumhuriyet Halk Fırkası-Türk Ocakları ilişkilerinde şüphe ve tedirginlik uyandıran bir başka gelişme de, çok partili demokratik sisteme geçiş denemesi sayılan *Serbest Cumhuriyet Fırkası* hareketidir. SCF, 12 Ağustos 1930'da resmen faaliyete geçer. SCF'nin kurucuları arasında Ocaklı milletvekilleri de vardır. Mehmet Emin (Yurdakul), Ahmet Ağaoğlu, Dr. Reşit Galip bunlar arasındadır. Genel Merkez'den başka şubelerdeki Ocaklılardan bir çoğu SCF'ye üye olmuşlardır. **Genel Başkan Hamdullah Suphi**, Mustafa Kemal'in teklifine rağmen SCF'ye resmen geçmemiştir. Ancak SCF'yi destekleyici konuşmalar yapar, yazılar yayımlar. Bunların en dikkat çekenini 11Eylül 1930 tarihli *Akşam gazetesinde* yayımlanan *“Bu Sesi Koruyacaksın”* başlıklı yazısıdır. Gençliğe ve Ocaklılara seslendiği bu yazısında Hamdullah Suphi, *Türk Ocakları Merkez Heyeti Reisi* imzasını kullanır. Açıkta SCF'yi destekleyen bu yazı CHF mensuplarını

kızdırır. Hatta Atatürk, çıktığı yurt gezisinde uğradığı Ocaklarda, (Meselâ Aydın’da) Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın desteklenmesinden memnun olmaz ve Ocakların “*Cumhuriyet Halk Fırkasının kültür şubesi olduğunu*” söyler.

3- Devrin diğer siyasî ve ekonomik gelişmeleri:

Ocakların dış Türklerle ilgilenmelerinin bazı ülkelerde yarattığı tedirginlik, Ocaklıların siyasetle ilgilenen bir güç haline gelmesi, Muhalefet partisi olarak kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın bazı Ocak şubeleri ve Ocaklılar tarafından desteklenmesi, Ocakların kapatılmasında önemli sebepler arasında gösterilmektedir. Yine bunlara bağlı başka bir genel sebep ise, devrin siyasî havasıdır. 1930’daki *Dünya Ekonomik Krizi*’nin yarattığı sıkıntılar, *Menemen Olayı* gibi Cumhuriyet’in ve inkılâpların henüz yerleşmediği kanaatini veren olaylar, CHF idarecilerini, Rejimin ve memleketin siyasî, idarî ve sosyal yapısına hâkim olacak bir otoriter yapılanmaya yöneltmiştir. “*Tek Parti Yönetimi*”ni ortaya çıkaran bu yöneliş, “*bütün Cumhuriyetçi güçlerin tek elde toplanması*” politikasına dayanmaktadır. Bundan dolayı, sadece Türk Ocakları değil, bütün güç merkezi sayılabilecek, parti ve dernekler kapatılmış veya feshedilmiştir. *Türk Muallimler Birliği, Türk Matbuat Cemiyeti, Millî Türk Talebe Birliği, Türk İhtiyat Zabitleri Cemiyeti, Mason Cemiyeti* gibi dernek veya kuruluşlar bunlar arasındadır. Türk Ocaklarının kapatılmasını veya başka bir ifade ile kendi kendisini feshederek CHF’ye katılmasını da bu siyasî hava içinde değerlendirip, anlamak gerekir, diyenler vardır.

4- Siyasî-ideolojik maksatlı yorumlar:

Türkiye’de Türk milliyetçiliği aleyhtarlığını, meslek edinmiş; her olayı, sosyalist-komünist ideoloji ölçüsü ve mantığı ile değerlendirip, sosyalist olmayan her kuruluşu her insanı “Faşist” olarak değerlendiren bazı sözde fikir sahiplerine göre de Atatürk Türk Ocaklarını, “1930’lu yıllarda Avrupa’da gelişen Nazi ve Faşist eğilimli ideolojileri benimsemesi sebebiyle kapatarak yerine Halk Evleri’ni kurmuştur.”

5-Türk Ocaklarının değerlendirilmesi:

Türk Ocakları Merkez Heyeti, Türk Ocaklarının kapatılmasını veya kendisini feshederek Cumhuriyet Halk Fırkası’na iltihak etmesini, Türk Yurdu dergisinde, yayımlanan (Ağustos,1998) “*Tarihî Binamız Öz Malımızdır*” başlıklı açıklaması vesilesiyle şöyle değerlendirmektedir:

“Türk Ocaklarının 1931 yılında feshedilmesi olayı, dönemin siyasî konjonktüründen kaynaklanmaktadır...”

1931 yılında yaşanan Serbest Fırka denemesi, Cumhuriyet Halk Fırkası’nın toplumda büyük bir itibar kaybı içinde olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Yurt genelinde bu durumu bizzat müşahade eden ve Fırka’nın süratle takviye edilmesi zaruretini tesbit eden Atatürk, yeni eleman ihtiyacını Türk Ocakları bünyesinden temin etmeyi en makul çare olarak görmüştür. Çünkü gezileri esnasında gittiği her yerde Halk Fırkası’nı âtil, hantal ve halktan kopuk bir yapı içinde bulurken, çevrelerinde en aktif, vasıflı ve muhtevalı münevverlerin Türk Ocağı çatısı altında toplandığını görmüştür.”

Atatürk'ün yurt gezilerinde Türk Ocaklarını ziyaret ettiği ve Ocaklılarla sohbet toplantıları yaptığı bilinen bir gerçektir. Dolayısı ile **Atatürk**, Türk Ocaklarını ve Ocaklıları yakından tanımaktadır. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'dan nakledildiğine göre, Atatürk, Ocaklar kapatılmadan önceki son gezilerinin intbalarını anlatırken şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Bizim Teşkilâtımız, fikir bakımından tamamen bize yabancı insanlardan teşekkül etmiş; asıl inkılâpçı zümreyi Türk Ocaklarında gördüm. Yapılacak şey, bu partiyi kapatmak Türk Ocaklarını kendi partimiz olarak tutmak ve Hamdullah'ı da umumi kâtip yapmak.”

Atatürk'ün bu sözleri, Türk Ocağının kapatılmasında veya Cumhuriyet Halk Fırkası'na iltihakında, dinamik üye ve fikir yapısının, dolayısıyla halk içindeki itibar ve nüfuzunun rol oynadığında şüphe bırakmamaktadır.

25 Mart 1912'de kurulan Türk Ocakları, belirtilen sebeplerden dolayı 10 Nisan 1931'de varlığını ilk defa resmen sona erdirmiştir. Ocaklar bu ortalama 20 yıllık ilk dönemdeki faaliyetleri ile Türk fikir, kültür ve siyaset tarihinde yönlendirici bir rol oynamıştır.

Çok Partili Sistem İçinde
Ocakların Yeniden Açılışı (10 Mayıs 1949)

1930'larda başlayan *Tek Parti Yönetimi* süresince Türkiye, sıkı bir şekilde idare edilmiştir. Daha önce de temas ettiğimiz gibi bu dönemde muhalefet yoktur. Güçlü sivil dernekler kapatılmıştır. Cumhuriyet tarihimizde "*Tek Parti Yönetimi*" ifadesiyle özellikle 1923 -1945 yılları arası kastedilir; ancak asıl *Tek Parti Yönetimi*, 1930-1945 arası için geçerlidir. Diğer taraftan İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntıları da bu yıllara rastlar.

Türkiye'de kalıcı çok partili demokratik hayat bilindiği gibi 1946'da başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, 1945'ten itibaren Türkiye'de fikir ve politika alanında bir canlanma, bir kıpırdanma olduğu görülür. Bazı fikir ve kültür dernekleri kurulmaya başlanır. ***Demokrat Parti*** adıyla ikinci bir siyasî parti kurulur. Bu arada Türk Ocaklarının

ünlü **Başkanı Hamdullah Suphi**, 13 (on üç) yıl (1931-1944) sürdürdüğü Romanya elçiliğinden ayrılıp Türkiye'ye döner. Memleketimizdeki bu siyasî-fikrî kıpırdanma, Türk Ocaklarının kapatılmasına çok üzülen ve bunu içlerine sindiremeyen Türk Ocaklıları da harekete geçirir. Ocakların tekrar açılması için çalışmaya başlanır. (*Hatta Ocaklılık ruhunu canlandırmak veya canlı tutmak için Hasan Ferit Cansever, 1942'den beri Türk Yurdu dergisini yayımlamaktadır.*) Bazı Ocaklılar, Ocaklar 1931'de kapatılırken Cumhuriyet Halk Partisi'ne devredilen Ocaklara ait bina, kütüphane ve eşyaların mahkeme kanalıyla geri alınması için teşebbüse geçerler; fakat Hamdullah Suphi, siyasî husumet uyandırır endişesiyle bu hareketi önler. Ocağın tekrar açılması için uygun zaman bekler.

1946 seçimlerinde **Hamdullah Suphi**, Cumhuriyet **Halk Partisinden Mersin Milletvekili** olarak Meclis'e girer. Partide muhalif gurup içinde yer alan Hamdullah Suphi, 1947'de toplanan **Cumhuriyet Halk Partisi Yedinci Kongresi**'nde bir konuşma yapar. Bu konuşmasında şu konuları gündeme getirir:

1- *Terakkiperver Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkasını da kasederek, "muhalefete düşman nazarıyla değil, milletin bir sesi nazarıyla bakmanın doğru olacağını" belirtir.*

2- *Türk Ocaklarının yerini alan Halk Evlerine karşı düşmanlık beslemediğini, adının şu veya bu olmasının önemli olmadığını belirterek, **Halk Evlerinin Türk milliyetçiliğinin ocağı haline getirilmesini** teklif eder.*

3- Köylerimizin dinî vazife görecek imam ve hatiplere ihtiyacı olduğunu belirterek, bu ihtiyacın giderilmesi için **imam-hatip okulları açılmasını** ve bir de dünyanın bütün üniversitelerinde olduğu gibi, Türkiye Üniversitelerinde de yüksek din öğretimi veren bir okulun (**ilâhiyat fakültesi**) kurulmasını ister.

4- Türk büyüklerinin **1925'te kapatılan türbelerinin açılmasını** ister. (H. Suphi,1925'te Millî Eğitim Bakanlığı sırasında da, türbelerin kapatılmasına karşı çıkmıştı.)

Hamdullah Suphi'nin bütün bu istekleri, parti kurultayında sert tenkitlere uğrar, verdiği kanun teklifi de kendisinin bulunmadığı bir oturumda reddedilir.

Hamdullah Suphi, CHP içindeki muhalif konumunu daha fazla sürdürmez, Kurultay'dan sonra CHP'den istifa eder. Bundan sonra, Türk Ocaklarının yeniden açılması için çalışmalarına başlar. Hamdullah Suphi uzun bir hazırlık devresinden sonra, 15 Mart 1949'da düzenlediği bir basın toplantısı ile *Ocağın kurulduğunu*, ilk Türk Ocağını 10 Mayıs'ta resmen açmaya karar verdiklerini kamu oyuna duyurur. Gerçekten **İstanbul Türk Ocağı 10 Mayıs 1949'da**, (H. Suphi'nin babasından kalma) **Abdüllâtif Suphi Paşa Konağı'nda muhteşem bir törenle açılır**. Yeniden açılan **Türk Ocağının Kurucu Başkanı Hamdullah Suphi Tanrıöver**'dir.

İlk **Yönetim Kurulu**'nda şu isimler vardır:

Dr. Hasan Ferit Cansever,

Burhanettin Develioğlu,

Ahmet Mazhar Âkifoğlu ,

Dr.Fethi Erden,

Ragıp Nurettin Ege,

Tevfik Noyan,

*Cevat Mustafa Emecan,
Cemil Behçet.*

10 Mayıs 1949'da yeniden açılan Türk Ocakları, çalışma alanlarını ve bazı kavramları açıklayan bir beyannâme yayımlar. ***Türk Ocağı Beyannâmesi*** adıyla yayımlanan bu beş maddelik açılış beyannâmesinde, *millet ve milliyetçilik anlayışı, ırkçılık, tarih şuuru, dil anlayışı, komünizm, Türk inkılâbı, eski ve yeni harfler, irtica* konularında, Türk Ocağının görüşleri açıklanır. *(Bu görüşlere ileriki sayfalarda temas edilecektir.)*

Yeniden faaliyete geçen Türk Ocakları, 7 Ağustos 1949'da yeni dönemin ilk kongresini (*12. Kurultay*) yapar ve yeni yönetim kurulunu seçer. Hamdullah Suphi Genel Başkan'dır.

14 Mayıs 1950'de yapılan siyasî genel seçimlerde ***Adnan Menderes***'in Genel Başkanlığını yaptığı ***Demokrat Parti***, büyük çoğunlukla iktidara gelir. *Türk Ocakları Başkanı Hamdullah Suphi de Demokrat Parti listesinden bağımsız aday olmuş ve Manisa milletvekili olarak Meclis'e girmiştir. Demokrat Partili olan ve 3. Cumhurbaşkanı seçilen Celâl Bayar,* eski bir Ocaklıdır. Ocağın yeni döneminde de açılışından kısa süre sonra, 15 Temmuz 1949'da Ocağı ziyaret edip üye olmuştur.

1950 seçimlerinden sonraki bu siyasî gelişmeler, Türk Ocağı için yeni bir dönemin başlangıcı olur. Türk Ocakları yeniden, eski itibarlı yerini almaya başlar. ***8 Ocak 1951'de Ankara Türk Ocağı şubesi açılır.*** 1931'de Cumhuriyet Halk Partisi'ne devredilip, Halk Evleri'ne verilen bina ve mal varlıklarının Ocaklara geri verilmesi için çalışmalara başlanır. Özellikle Genel

Merkez Binası olarak kullanılan *Tarihî Türk Ocağı Binası*'nın geri alınması için uğraşılır . Uzun çalışmalarından sonra, 8 Ağustos 1951'de çıkarılan 5830 sayılı kanunla Türk Ocağı Merkez Binası Ocağa verilirse de Hazine, binayı devretmez. Nihayet, 15.12.1952 gün ve 3/16030 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Merkez Binası, *süresiz faydalanma hakkı* kaydı ile Ocağa devredilir. İstanbul Şubesi için de Hazine'ye ait bir bina tahsis edilir. Bunlar Ocaklar için olumlu gelişmelerdir. Ancak 1931'den önceki bütün mal varlığının (yani iltihak sırasında CFF'ye devredilen bütün mal varlığının) Ocaklara geri verilmemesi, iktidarla Ocakların arasına soğukluk girmesine sebep olur. Bu sıralarda üyelerinin çoğu aynı zamanda Türk Ocakları üyesi olan *Milliyetçiler Derneği*'nin kapatılması (*Ocak 1953*) ve bazı üyelerin (*Sait Bilgiç, Tahsin Tola*) DP'den ihraç edilmesi, Ocakla iktidar arasının açılmasına sebep olur. Yapılan devlet yardımı önce kısıtlanır sonra da kesilir.

Ancak bir süre sonra iktidarla ilişkiler biraz iyileşir. 1924'te Atatürk'ün direktifleri ile "*menafi-i umûmiyeye hâdim cemiyet*" (*kamu yararına çalışır dernek*) statüsüne alınmış olan *Türk Ocakları* için, 15 Mayıs 1954'te yeni bir *Bakanlar Kurulu Kararnâmesi* çıkarılır. Bu Kararnâme ile Türk Ocakları yeni faaliyet döneminde de tekrar "*kamu yararına çalışır dernek*" statüsü kazanır.

Türk Ocaklarının yayın organı olarak tarihî bir değeri bulunan *Türk Yurdu dergisi*, Ankara'da 1954'te 1. (aslında 234.) sayı olarak yayın hayatına tekrar başlar. Ancak bu yıllarda Ocak Merkez Heyeti'nin İstanbul'da olması da göz önüne alınarak, Dergi 5. sayıdan itibaren İstanbul'da yayımlanır.

23 Nisan 1957'de İstanbul'da **Türk Ocakları 15. Kurultayı** toplandı. *Hamdullah Suphi*'nin Genel Başkanlığa seçildiği Kurultay'da Merkez Heyeti'nde **Prof. Dr Mümtaz Turhan, Prof.Dr. Mehmet Kaplan** gibi ünlü ilim adamı hocalar da görev aldı. Bu Kurultay'da seçilen **Hars Heyeti üyeleri** arasında da

Zeki Velidi Togan,
Yahya Kemal,
Abdülhak Şinasi Hisar,
Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu,
Osman Turan,
Süheyl Ünver,
Oktay Aslanapa

gibi devirlerinin ünlü ilim ve fikir adamları ve sanatkârları bulunmaktadır. Bu ünlü isimlerin Ocak çatısı altında bulunması, Türk Ocağının yapısını ve fikir değerini göstermesi bakımından önemlidir.

Türk Ocaklarının **16. Kurultayı, 17 Mayıs 1959'da Ankara'da Tarihî Türk Ocağı Binası'nda toplanır.** Bu Kurultay'da, Türk Ocaklarının Genel Merkezi'nin İstanbul'dan Ankara'ya nakli de kararlaştırılmıştır.

16.Kurultay'ın toplandığı günlerde Hamdullah Suphi rahatsızdır. Bu sebeple, **Ocak Genel Başkanlığına Prof.Dr. Osman Turan** seçilmiştir.

(Prof.Dr. Osman Turan, Selçuklu tarihi sahasının en ünlü ilim adamlarının başında gelir. Özellikle Türk Tarihi'nin felsefesi diyebileceğimiz Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi adlı eseri, kendi türünde benzeri olmayan bir eserdir. Her Türk aydını okuması olmalıdır.)

Bu yıllarda, *Ankara Türk Ocağının* düzenlediği konferanslar ve anma günleri dikkat çeker. Türk tarihi, Türk fikir tarihi, İslâmiyet, Türk Dili,Türk Edebiyatı,

Türk büyükleri, Dış Türkler, demokrasi, üniversite meseleleri bu konferansların önemli konuları arasındadır. Bu konferans ve anma günü toplantılarına, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Prof. Dr. Osman Turan, Prof. Dr. Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu, Prof. Dr. Necati Akder, Prof. Dr. Faruk Sümer Prof. Dr. Hikmet Tanyu, Necdet Sançar, Fevziye Abdullah Tansel gibi ünlü ilim ve fikir adamları; Halide Nusret Zorlu Tuna, Arif Nihat Asya, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu, Yavuz Bülent Bakiler, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Halil Soyuer gibi ünlü şair ve yazarlar katılır.

Türk Ocağında bu yıllarda verilen konferanslar arasında, *Ünlü Türk milliyetçisi fikir adamı Nihal Atsız'ın kardeşi, edebiyet öğretmeni ve yazar Necdet Sançar'ın Türk Milliyetçiliği üzerine verdiği seri konferanslar önemlidir. Bu konferans konularının başlıkları şöyledir:*

- Türk milliyetçiliğinin Tarihçesi (14 Kası 1959),*
- İslâmiyet'ten Sonraki Devrin Milliyetçileri (28 Kasım,1959)*
- Tanzimat'tan Sonraki Milliyetçilik (11Aralık 1959)*
- İlmî Türkçülük (4 Ocak 1960)*
- Cumhuriyet'ten Sonra Milliyetçilik Hareketleri (11Ocak 1960)*

Yine bu yıllarda, Mevlâna, Yunus Emre, Mehmet Akif, Ziya Gökalp, Atatürk, Yahya Kemal gibi Türk büyükleri ve Çanakkale Şehitleri, Zafer Bayramı anma günleri düzenlenir.

27 Mayıs 1960'ta Türkiye'de Ordu iktidara el koymuştur. Bu “**askerî darbe**” ile **Demokrat Parti iktidardan uzaklaştırılmış; Millî Birlik Komitesi**

Hükümeti kurulmuştur. Devlet ve Hükümet Başkanlığına **Orgeneral Cemal Gürsel** getirilmiştir. 27 Mayıs'ta iktidara el koyan Millî Birlik Komitesi Hükümeti'nin kurulmasından sonra ,Türk Ocaklarının kapatılması ve Merkez Binası'nın Ocak'tan alınması için çalışma başlatılmıştır. Bu arada **21-22 Haziran 1961'de toplanan Türk Ocakları 17. Kurultayı**'nda Hamdullah Suphi tekrar Genel Başkanlığa seçilmiştir. Kurultay'da , **Hamdullah Suphi Başkanlığında bir heyetin “Devlet Başkanı Cemal Gürsel’le görüşerek Ocakların kapatılmasının önlenmesinin istenmesine”** karar verilmiştir. Gerçekten görüşmeden olumlu sonuç alınmış, Ocakların kapatılması önlenmiştir. Ancak bu yıllarda Ocak verimli bir çalışma yapamamıştır. Bunda hem iktidarın tutumu hem de Hamdullah Suphi'nin rahatsızlığı rol oynamıştır.

10 Haziran 1966'da Türk Ocaklarının Ünlü Başkanı **Hamdullah Suphi, 81 yaşında vefat** etmiştir. Aynı yıl 23 Temmuz'da yapılan Kurultay'da **Genel Başkanlığa Prof. Dr. Osman Turan** ikinci defa seçilmiştir.

10 Nisan 1949'dan **12 Mart 1971 Askerî Muhtırası**'na kadar normal dernek çalışmalarını sürdüren Türk Ocakları, Muhtıra'dan sonra, bütün dernek çalışmalarının bir süre askıya alınması üzerine çalışmalarını durdurmuş, sadece kanunî formaliteleri yerine getirmiştir. Bu arada **askerî idarenin Ara Rejim Hükümeti, 26 Temmuz 1971'de Türk Ocakları Merkez Binası'nın Ocaklara tahsis kararını kaldırmıştır.**Böylece Türk Ocaklarından bir daha alınan **Tarihî Bina**, bundan sonra uzun bir süre kullanılmamış, nihayet **Bülent Ecevit Hükümeti**

zamanında 25 aralık 1975 tarihli yeni bir Bakanlar Kurulu kararı ile *Resim ve Heykel Müzesi yapılmak üzere Kültür Bakanlığına tahsis edilmiştir.*

Askerî İdare döneminden sonra şartların normale dönmesi üzerine Türk Ocakları, **5 Kasım 1975'te Olağanüstü Kurultay** toplayarak yeni yönetim kurulunu seçmiş ve çalışmalarını başlatmıştır. Kurultay'da ***Genel Başkanlığa Prof. Dr. Orhan Düzgüneş*** seçilmiştir.

12 Eylül 1980 Askerî İdaresi'ne kadar çalışmalarını bir apartman dairesinde sürdüren Ocak, Askerî İdarenin bazı istisnalar dışında bütün dernekleri kapatması sırasında tekrar kapatılmıştır. Türk Ocakları bundan sonra 1984 yılına kadar kapalı kalmıştır. 1983'te çıkarılan Dernekler Kanunu'na göre yeniden tüzük hazırlanan Ocak faaliyet geçmiş, 15 Nisan 1984'te Olağan Kurultay toplanmış ve seçimler yapılmıştır. Prof. Dr. Orhan Düzgüneş yeniden Başkanlığa seçilmiştir. Ancak Ocağın 1986'ya kadar önemli bir faaliyeti olmamıştır.

Son Faaliyet Dönemi
1986 Sonrası Türk Ocakları

Türk Ocakları, 12 Eylül askerî idaresi'nin sona ermsinden sonra 1986'da büyük bir hamle yaparak, yeni faaliyet dönemine başlamıştır. Önce Ocak Genel Merkezi, Kızılay Caddesi'nde uygun bir mekâna taşınır. 23 Nisan 1986'da yapılan Kurultay'da Yeni Yönetim seçilir. Genel Başkan Prof. Dr. Orhan Düzgüneş'tir. Kurultay'da 23 Nisan 1986'da Ankara Şubesi'nin açılışına karar verilir. 1986'da başlayan yeni dönemde, **Başbakan Turgut Özal'ın Türk Ocaklarına önemli desteği olmuştur.** **29 Mayıs 1986'da Tarihî Türk Ocakları Binası'nda muhteşem bir açılış töreni yapılır.** Törene, Başbakan Turgut Özal bazı Bakanlar ve üst dereceli bürokratlar katılır. Bu tarihten sonra bir çok şubenin açılması için yetki verilir. Bu arada 15 Haziran 1986'da İstanbul şubesi için de yetki verilmiştir.

Türk Ocakları, bugün 1986'da başlayan üçüncü faaliyet dönemini yaşamaktadır.

Türk Ocakları, 1986'da başlayan yeni faaliyet döneminde, Genel Merkez ve yetki verilen şubeleri ile, tarihî geleneklerine uygun olarak, fikir ve ideallerinden sapmadan, yayın, konferans, sempozyum, anma günü vb çalışmalarını sürdürmektedir.

Burada özellikle gençler ve Türk Ocaklarını yeteri kadar tanımayanlar için Türk Ocaklarının 1986 sonrası durumunu ana hatları ile tanıtmayı faydalı buluyoruz. Türk Ocakları bu son çalışma döneminde dergi ve kitap yayınları, konferanslar, sempozyumlar, anma günleri, bölge toplantıları, şubelerinin çalışmaları ile verimli bir dönem yaşamaktadır.

Türk Ocakları'nca , 1987'den itibaren, "***Türk Ocağı Armağanları***" da verilmeye başlanmıştır. Ayrıca yeni bir çalışma şekli olarak, "sürelî" (periyodik) ilmî toplantılar düzenlenmeye başlamıştır. Bunların ilki, 28 Mart 1987'de toplanan "***Birinci Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları İlmî Kongresi***"dir.

Türk Ocakları, 13 Mart 1988'de iki yılda bir topladığı olağan Kurultayı'nı toplamıştır. Bu yeni dönem Kurultayı'na, (27.Kurultay) 19 şubeden 40 delege katılmıştır.

Prof Dr. Orhan Düzgüneş'in Genel Başkan seçildiği Kurultay'da Merkez İdare Heyeti'ne de şu isimler seçilmiştir:

Sadi Somuncuoğlu

Ayvaz Gökdemir

Prof.Dr. Mustafa Kafalı

Acar Okan

Doç. Dr Celâl Er
Alaaddin Korkmaz
Hüseyin Erdem
Sevgi Kafalı

Geleneksel çalışmalarına devam eden Türk Ocakları, bir yan kuruluş olarak, 12 Mayıs 1989'da "**Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı**"nı kurmuştur. Bu Vakıf, yayınlar yaptığı gibi, "**Özel TürkYurdu Okulları**" olarak *ilköğretim okulları* ve *liseler* açmakta, Türk Millî Eğitimi'ne katkıda bulunmaktadır.

Mayıs 1989'da, o tarihte Sovyet -Sosyalist Blokuna dahil olan Bulgaristan'da, Bulgar Hükümeti, Bulgaristan'daki Türk varlığına karşı, eşi görülmemiş bir Bulgarlaştırma (asimilasyon) ve yıldırma politikası başlatmıştır. (Aynı olayları, Balkan Türkleri, Balkan Savaşı'nda da yaşamışlardır. Âkif'in Safahat'ında Bulgar zulmü ile ilgili dehşetli manzaralar vardır. O zaman da Bulgar parolası, Âkif'in ifadesiyle "**Ya Bulgar ol ya geber**" dir.) Türkler'den, isimlerini ve dinlerini değiştirmeleri istenmiş; direnenler işkencelere tabi tutulmuş veya Türkiye'ye göçe zorlanmıştır. Bunun sonucu olarak binlerce Türk, Türkiye'ye sığınmıştır. Türk Ocakları işte bu olaylar karşısında, protesto ve telin mitingleri düzenlemiştir

1989'dan itibaren başta İstanbul ve Ankara Şubeleri olmak üzere Türk Ocaklarında bilgilendirme, anma toplantıları, konferans ve yayın çalışmalarının arttığını ve düzenli yapıldığını görüyoruz. Bu yıllarda üzerinde durulan konular genellikle, "**Türk Dünyası**", "**Afganistan ve Sovyetler Birliği**", "**Balkanlar'da Türk Varlığı**", "**Millî kültür meselelerimiz**", "**Türkçe**", "**Türk Tarihi**", "**İslâm Dini**", "**millî eğitim**", "**Türkiye'nin iç ve dış siyaset meseleleri**" gibi konulardır.

Türk Ocakları, Türkiye'yi ve Türk milletini ilgilendiren pek çok konuda toplantılar düzenlemektedir. Bunlardan birisi de **Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı**'nın 23 Ocak 1990'da düzenlediği yemekli toplantıdır. Bu önemli toplantının konusu, "*Türkiye ve Dünyadaki Son Gelişmeler*"dir. Birçok bürokrat ve milletvekilinin katıldığı toplantıya Zamanın Başbakanı **Süleyman Demirel** de katılmış ve bir konuşma yaparak günün dış politika gelişmelerini değerlendirmiştir. Tarihin bu önemli günlerinde, **Komünist Sovyetler Birliği** çözülmenin eşğine gelmiş; **Azerbaycan** istiklâlini ilân etmişti. Rus Kızıl Ordusu, 19 Ocak 1990'da Azerî katliamına girişmişti. Türk Ocakları ve bütün Türk milliyetçileri, bu Rus zulmünü lânetlemiştir.

25 Nisan 1992'de Tarihî Türk Ocağı Binası'nda Türk Ocakları Yeni Dönem 4. Olağan Kurultay'ı (29.Kurultay) toplanmıştır. Kurultay'da gündem maddeleri görüşüldükten sonra, "Merkez İdare Heyeti Üyeleri"nin seçimi yapılmıştır. **Merkez İdare Heyetine**, şu isimler seçilmiştir:

Prof.Dr. Orhan Düzgüneş,
Alaaddin Korkmaz,
Prof.Dr. Orhan Kavuncu,
Mehmet Şandır,
Sadi Somuncuoğlu,
Necati Gültekin,
Yücel Hacaloğlu,
Ramiz Ogun,
Kerim Ünal

Yapılan Görev bölümünde, Genel Başkanlığa Prof.Dr. Orhan Düzgüneş getirilmiştir.

1992 Kurultayı'nda, Türk Ocaklarının geleneksel armağanları da verilmiştir.

1992 faaliyet döneminde *Orta Asya Türklüğü ve Türk Cumhuriyetleri, Bosna-Hersek Katliamları, Kıbrıs Türklüğü, PKK ve Bölücülük* konuları yanında pek çok millî ve dinî konu Genel Merkez ve şubelerde, konferans, toplantı, basın bildirisi konusu olmaya devam etmiştir.

3 Nisan 1992'de Ankara Türk Ocağı binasında yapılan törenle, *Müslüman Bona-Hersek halkının Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç'e "81.Yıl Şeref Armağanı"* verilmiştir.

16 Nisan 1994'te Tarihî Türk Ocağı Binası'nda Türk Ocakları **"30. Büyük Kurultay"ı** toplandı. Genel Başkan Prof. Dr. Orhan Düzgüneş'in açılış konuşması ile başlayan *30. Büyük Kurultay*'da yönetim kurulu çalışmalarının ibrasından sonra, "Tüzük" üzerinde yapılacak değişiklikler görüşülerek, "Türk Ocağı Tüzüğü" yeni şekliyle kabul edildi.

Kurultay'da Merkez İdare Heyeti'ne Türk Ocakları Binası için arsa alımı ve Ocak Hars Heyeti üyelerini seçme yetkisi verildi.

"30. Büyük Kurultay"da Merkez İdare Heyeti seçimleri de yapıldı. Bu Kurultay'da, Türk Ocaklarının 1975'ten beri yaklaşık *20 yıldır Genel Başkanlığını yapan Prof. Dr. Orhan Düzgüneş, Genel Başkanlıktan ayrılmıştır.* Yapılan seçimde Merkez İdare Heyeti'ne şu isimler getirildi.

<i>Sadi Somuncuoğlu,</i>	: Genel Başkan
<i>Yavuz Bülent Bakiler,</i>	: Gen. Başk. Yard.
<i>Necati Gültekin,</i>	: Genel Sekreter
<i>Yılmaz Saka</i>	: Genel Muhasip
<i>Selâhattin Sarı</i>	: Gen Sek. Yard.
<i>Özer Revanoğlu</i>	: “ “ “
<i>Yılma Durak</i>	: Üye
<i>Alaaddin Korkmaz</i>	: “
<i>Kerim Ünal</i>	: “
<i>Yılma Durak</i>	: “
<i>Sevgi Kafalı</i>	: “

“30. Büyük Kurultay”da, 4 katagoride verilen “**Türk Ocağı Armağanları**” (1993 yılı), kazanan ilim ve fikir adamlarına verildi.

Türk Ocakları, **Sadi Somuncuoğlu**’nun Genel Başkanlığı döneminde de, Genel Merkez ve Şubeleri ile Türkiye’nin ve Türk Dünyası’nın problemlerini gündeme getiren konferans, sempozyum ve anma-bilgilendirme toplantılarına devam etmiştir.

Meselâ 30 Haziran 1994’te Bolu Türk Ocağı şubesinde bir toplantıya katılan **Genel Başkan Sadi Somuncuoğlu**, Türkiye’nin karşı karşıya bulunduğu en sinsi ve bölücü propaganda olan “*Mozaikçilik*” anlayışına dikkat çekmiş ve şunları söylemiştir:

“*Dış mihrakların tahriklerine bir kısım aydınlar da katılıyor. Türkiye’yi bir milletler ve kültürler mozaiği olarak göstermek büyük bir gaflettir.*”

Haziran 1994’te, Türk Ocaklarının tarihî yayın organı **Türk Yurdu dergisi**, yayın tarihinde ilk ve son defa olarak, devrin Kültür Bakanı -*Sosyal Demokrat*

Halkçı Parti mensubu- Fikri Durmuş Sağlar'ın kararıyla kütüphanelere alınması yasaklandı. Bunun üzerine, Türk Yurdu Yazı Kurulu bir açıklama ile kararı protesto etti. Yapılan açıklamada, “83 yıllık Türk Yurdu dergisini Halk Kütüphanelerine sokmayan Kültür(!) zihniyetini protesto ediyoruz.” denilmiştir.

1994 döneminde önemli bir faaliyet olarak, “**Türk Kurultayı**” toplanmıştır. 20 Ekim 1994'te İzmir'de toplanan “Türk Kurultayı'na zamanın **Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel** de katılmıştır. Demirel, yaptığı konuşmada Türk Dünyası'nı “**Ulu bir çınar**”a benzetmiş ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla istiklâllerini kazanan **5 Türk Cumhuriyeti**'ne işaretle, “**Cenab-ı Allah'a şükür ki bugün bir bayrak, 7 bayrak haline ulaşmıştır.**” demiştir.

28 Ocak 1995'te Genel Merkez tarafından Anadolu Kulübü'nde, şube temsilcileri ve Hars Heyeti'nin katıldığı yemekli bir istişare toplantısı yapılmıştır. Toplantıda, *Hamdullah Suphi Tanrıöver*'den sonra en uzun süre Türk Ocakları Genel Başkanlığı yapmış olması ve hizmetlerinden dolayı, **Prof. Dr. Orhan Düzgüneş**'e Türk Ocaklarının ilk “**Şeref Belgesi**” verilmiştir.

Türk Ocaklarının önemli bir faaliyeti olarak, 26-27 Mayıs 1995'te Başkent Öğretmen Evi'inde “**Milliyet ve Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları V. İlmî Kongresi**” toplanmıştır. Daha sonra, Kongre'ye sunulan tebliğler, Yücel Hacıoğlu tarafından hazırlanarak “**Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı**” adıyla 231 sayfalık bir kitap halinde Türk Yurdu yayınları arasında yayımlanmıştır.

Türk Ocakları, (*Tabiatıyla Türk milliyetçileri Müslüman Türk Miletinin bütün değerlerinin savunucusudur. İslâm dini de bu değerlerin başında gelmektedir.* Bu sebeple, *Türk Milliyetçiliği ve Türk Ocakları, İslâmî değerlere kayıtsız olarak düşünülemez.* Bu bakımdan 1995 yılı faaliyetlerinden biri de (1-3 Aralık 1995) **Türk Ocakları Genel Merkezi**'nin öncülüğünde, *Türk Demokrasi Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın* ortaklaşa düzenledikleri (1-3 Aralık 1995) **“İslâmî Değerlerin Geleceği”** konulu sempozyumdur.

1994- 1995 döneminde de Genel Merkez ve Şubeler, birçok toplantı düzenlemişlerdir.

6 Nisan 1996'da Türk Ocakları **“31. Büyük Kurultay”**ı, Tarihî Türk Ocağı Binası'nda toplandı. 31. Büyük Kurultay'a, birçok milletvekili ve bazı Bakanlar da katılmıştır. Kurultay'a katılan Bakanlardan **Kültür Bakanı Dr. Ağâh Oktay Güner**, Önemli bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında, kendisinin de bir Ocaklı olduğunu belirten Kültür Bakanı Güner, **“Türk Ocakları Binası'nın hukuk içinde özür dilenerek Türk Ocaklarına iadesi, bizim için haysiyet borcumuzdur.”** demiştir. Ancak Güner'in Kültür Bakanlığı kısa sürdüğü gibi, o gün bu gündür Tarihî Türk Ocağı Binası, Türk Ocaklarına iade edilmemiştir.

Türk Ocakları, kendi malı olan Tarihî Binası'nı her zeminde geri almanın yollarını aramaktadır. Türk Ocakları Merkez İdare Heyeti, bu konuda, **Türk Ocakları Tarihî Binasını Geri İstiyor**, (*Türk Yurdu Yayınları No:32, 1996*) adlı bir de kitapçık yayımlamıştır. Yine, Tarihî Bina konusunda basında çıkan asılsız yayınlara cevap olmak üzere, Türk Yurdu, Ağustos

1998’de Maerkez Heyeti, *Tarihî Binamız Öz Malımızdır*” başlıklı bir açıklama yayımlamıştır.

Türk Ocakları 31. Büyük Kurultay’ında 5 dalda 1995 yılı “*Türk Ocağı Armağanı*” sahiplerine verilmiştir.

Kurultay’da Merkez İdare Heyeti üyeleri seçimi de yapılmıştır. **Şimdiki** (Ocak 2004) **Genel Başkan Nuri Gürgür**’ün ilk defa Genel Başkan seçildiği Kurultay’da Merkez İdare Heyeti’ne de şu isimler seçilmiştir:

<i>Nuri Gürgür</i>	: <i>Genel Başkan</i>
<i>Prof. Dr. Rasih Demirci</i>	: <i>G. Başk. Yard.</i>
<i>Prof.Dr. Orhan Aslan</i>	: <i>Genel Sekreter</i>
<i>Hüsnü Poyraz</i>	: <i>Gen. Muhasip</i>
<i>Doç.Dr. Çağatay Özdemir</i>	: <i>Gen. Sek. Yard.</i>
<i>Kerim Ünal</i>	: “ “ “
<i>Galip Erdem</i>	: Üye
<i>Acar Okan</i>	: “
<i>Prof. Dr. Celâl Er</i>	: “
<i>Alaaddin Kokmaz</i>	: “
<i>Ramiz Ongun</i>	: “

Türk Ocaklarının 31. Büyük Kurultayı’nda (6 Nisan 1996) Tüzük Üzerinde de çalışmalar yapılmış; bazı maddelerin değiştirilmesi kabul edilmiştir. Kurultay’da, **Merkez İdare Heyeti’ne**, “*Türkiye dışındaki derneklerle işbirliği yapma, üye olma ve şube açma yetkisi verilmesi*” oybirliği ile kabul edilmiştir. Bu, karar Türk Ocakları açısından önemlidir. Zira Türk Ocaklarının çalışmaları, hatırlanacağı gibi, 1927’de Türkiye Cumhuriyeti ile sınırlandırılmıştı.

Türk Ocakları, 31. Büyük Kurultay'dan sonra Genel Merkez ve şubeleri ile yayın, sempozyum, konferans ve diğer toplantılara devam etmiştir.

Türk Ocakları Genel Merkezi bu yıllarda, yeni bir faaliyet daha başlatmıştır. Bu yeni faaliyet, *“Dış Türkler'e yardım için “Vekâleten kurban kesme”dir.* Türk Ocakları, 28-30 Nisan 1986 günlerinde ***Kurban Bayramı***'nda Azerbaycan'a bağlı ***Dağlık Karabağ*** ve ***Irak'ta Türkmen ailelerine*** yardımda bulunmuştur. Türk Ocakları Genel Merkezi, *“Vekâleten kurban kesme yoluyla” dış Türkler'e yardımda bulunmaya devam etmektedir.*

Türk Ocakları, Türk Milliyetçiliğinin bir gereği olarak, Türk Milleti'nin bütün değerlerine sahip çıkmayı bir varlık sebebi bilir. Türkiye Cumhuriyeti'ni de Türk Milleti'nin son kalesi olarak değerlendirir. 1996 Haziran'ında siyasî parti HADEP Kongresi'nde, salon tavanında asılı Türk Bayrağı, bulunduğu yerden milletin gözü önünde indirilmiştir. Türk Ocakları, işte bu haince davranışa karşı sert bir dille bir *Basın Bildirisi* yayımlamıştır.

Genel Başkan Nuri Gürgür imzası ile yayımlanan bildiride şu ifadelere yer verilmiştir:

“Millî bağımsızlığımızın ve hürriyetimizin sembolü, nice bin şehidimizin kanundan mülhem aziz bayrağımızı, iğrenç bir tertip ve plân çerçevesinde, asılan yerden indirerek yere serdiler.

Tıpkı yurdumuzu istilâya tevessül eden Yunan ve Moskof sürülerinin, Ermeni çetelerinin yaptıkları gibi...

Bu iğrenç tertiple ve kirli pençeleriyle yere indirilen bayrağımız mana ve değerinden elbette bir şey kaybetmez.. Onun altında ve onun uğrunda ölüme

hazır milyonlarca Türk'ün varlığı bu bedbahtların suratına hakettikleri şamarı mutlaka indirir.

.....

Bazı gazete, televizyon ve radyoları mekân tutarak demokrasi ve insan hakları gibi herkesçe paylaşılan müşterek değerleri siper yaparak, bunlar adına dernekler kurarak, çeşitli vakıf, dernek, sendika ve meslek kuruluşlarına sızarak Kürtçüler'in destekçisi olanlar, en az bu gösterilerin tertipleycileri kadar sorumlu ve suçludurlar.

.....

Başta Parlamentomuz olmak üzere, ülke yönetiminde Anayasamızın ve kanunlarımızın yetkili kıldığı bütün organları, kamu oyunu oluşturma sorumluluğuna sahip medyayı, Üniversitelerimizi, siyasî düşünce ve görüşleri ne olursa olsun bütün gönüllü kuruluşları düşünmeye, görmeye, uyardırmaya ve gereken tavır olmaya çağırıyoruz.”

Türk Ocakları Genel Merkezi, 3 Temmuz 1996'da Ankara Dedeman Oteli'nde, ANAP; DYP; RP ve Büyük Birlik Partisi'ne mensup elliden fazla milletvekilinin katıldığı yemekli bir toplantı tertiplemiştir. Toplantıda bir açış konuşması yapan Genel Başkan Nuri Gürgür, konuşmasında, “Tarihî Türk Ocağı Binası'nın Ocağa iadesi gerektiğini” ifade etmiştir. Bunun üzerine, her partiden iki milletvekili seçilerek komisyon kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır; ancak sonuca ulaşamamıştır.

Türk Ocakları, Türk Dünyası ile ilişkileri geliştirmek üzere çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan birisi de “*Türk Dünyası Gençlik Günleri*”dir. 16-22 Ağustos 1996 günlerinde, bu

toplantılardan “6. *Türk Dünyası Gençlik Günleri*” Başkurdistan’ın başşehri Ufa’da düzenlenmiştir. Genel Başkan Nuri Gürgür, kutlama mesajı göndermiştir.

Türkçe, Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri için Türk milletinin vazgeçilmez varlık sebebidir. Bu sebeple, **Türk Ocakları, Türkçe üzerindeki hassasiyetlerini her vesile ile açıklamıştır.** Bu hassasiyetin göstergesi olarak, 18 Aralık 1996’da Başkent Öğretmen Evi’nde, “*Türkçe Eğitim Meselesi*” konulu yemekli bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya konuşmacı olarak, zamanın *Türk Dil Kurumu Başkanı Prof.Dr. Ahmet Bican Ercilasun* ve *Aydınlar Ocağı Genel Başkanı Prof. Dr. Mustafa Erkal* katılmışlardır.

Türk Ocakları, 1997 yılına, “Tarihî Türk Ocağı Binası” tartışmaları ile girmiştir. Zamanın Kültür Bakanı Refah Partisi mensubu İsmail Kahraman, “*Bina’nın Ocaklara verilmeyeceği*” yolunda basına bir demeç vermiştir. Bunun üzerine tartışmalar olmuş; Ocak Şubeleri, Kültür Bakanını kınayıcı açıklamalar yapmışlardır.

Seminer, konferans, vb toplantıları ile yayın faaliyetlerine 1997’de de devam eden Türk Ocakları, bir yandan da Türk Dünyası ile ilgili gelişmeleri dikkatle takip etmiştir.

14 Şubat 1997’de Genel Başkan Nuri Gürgür, *Doğu Türkistan*’ın Kulca şehrinde, Kadir gecesi Kur’an okuyan 300 kadar Türk’ün Çin Yönetimi tarafından tutuklanmasını kınayan bir açıklama yapmıştır.

1997 yılı, Türk Ocakları’nın 85. Kuruluş yıldönümüdür. Bu münasebetle, Genel Merkez ve şubelerde düzenlenen törenlerle ve çeşitli faaliyetlerle

kutlamalar yapmışlardır. Mart 1997 içinde düzenlenen kutlama faaliyetleri içinde, *Türk Ocakları Armağanları* da sahiplerine verilmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'de 22 Mart 1997'de Genel Başkan Nuri Gürgür'e 85.yıl münasebetiyle bir kutlama mesajı göndermiştir. Alpaslan Türkeş, kutlama mesajında şu ifadelerle yer vermiştir:

“Türkçülük ve milliyetçilik şuurunu pekiştirmek ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla kurulmuş olan Türk Ocaklarının bugün 85. Kuruluş yıl dönümünü, aynı heyecan , aynı duygu ve düşünce ile kutlamanın mutluluğunu yaşıyoruz..

Bir irfan ocağının aydınlık ışığından bugüne kadar nice nesil, feyz alarak milletine ve memleketine hayırlı büyük hizmetler ifa etmiştir.

Ocağın meşalesi bundan sonra da Türk gençlerini yine aynı amaçlarla aydınlatmaya devam edecektir.”

Türk Ocaklarının 85. Kuruluş yıl dönümünü heyecanla kutlayan **Büyük Türk Milliyetçisi Alpaslan Türkeş**, kısa bir süre sonra, **5 Nisan 1997'de aniden Hakk'a yürümüştür.** Türkeş'in vefatı üzerine Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, bir basın bildirisi yayımlamıştır. Başsağlığı da dilediği bildiride Genel Başkan şu görüşlere yer vermiştir:

“Hayatı boyunca savunduğu düşüncelerin görüş ve ilkelerin doğruluğu ve haklılığı Türkiye'de ve Türk Dünyasında yaşanan gelişmelerle her an ispatlanmaktadır.”

1997 ilkbaharında **Çeçenistan Devlet Başkanı Çehar Dudayev** şehit edilmiştir. Türk Ocakları, bu münasebetle de bir basın bildirisi yayımlamıştır.

Türk Ocakları, bir taraftan “kendi öz malı” Tarihî Türk Ocağı Binası’nın kendisine iadesi için çalışmalar yaparken diğer taraftan da *Yeni Hizmet Binası*’nın inşaatını 1997’de tamamlamıştır. Yaklaşık dört yılda tamamlanan “**Türk Ocakları Ek Hizmet Binası**”, **20 Temmuz 1997’de Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından açılmıştır.** Açılışa DYP Genel Başkanı Tansu Çiller, BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu, bazı Bakanlar, milletvekilleri, bürokratlar yanında çok sayıda ilim adamı , Ankara Büyük Şehir Belediyesi Başkanı Melih Gökçek katılmıştır.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, açılış konuşmasında, “**Türklüğe sahip çıktığımız sürece, ezelden ebede Türkiye Cumhuriyeti var olmaya devam edecektir.**” demiştir.

18 Nisan 1998’de Türk Ocaklarının **32. Olağan Büyük Kurultayı, toplandı.** Türk Ocakları Tarihî Binası’nda toplanan Kurultay, Genel Başkan Nuri Gürgür’ün açış konuşması ile başlamıştır.

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, konuşmasında, *Türk Ocaklarının kuruluş şartları, tarihî misyonu, milliyetçilik ve globalleşme, Yeni Hizmet Binasının tamamlanması, Tarihî Türk Ocakları Binası’nın durumu, devrin iç siyasetinde sivil toplum kuruluşlarının siyasi iktidarlarla ilişkileri* üzerinde durmuştur.

Genel Başkan Nuri Gürgür, açış konuşmasında, Türk Ocaklarının kuruluş şartları ve gayesi ile ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Türk Ocakları bu yüzyılın başlarında Devlet’in fevkalâde büyük iç ve dış gailelerle karşı karşıya bulunduğu bir ortamda, millî ihtiyaçların ve taleplerin sonucu olarak, millî kültür ve mefkûreye hizmet etmek amacıyla kuruldu. Gerek kuruluşunu hazırlayan sosyal ve siyasî şartlar gerekse çalışma amacı ve ilkeleri Türk ocağına baştan itibaren “**millî mefkûre teşkilâtı**” özelliği kazandırdı. Bu özellik 86 yıllık şerefli mazisi boyunca, her dönemde onun temel yapısını oluşturdu ve günümüze de intikal ettirdi.”

Türk Ocaklarının “**tarihî misyonunun iki yönü**” olduğunu söyleyen Genel Başkan bunları şöyle belirtmiştir:

“Bunlardan **birincisi**, tüzüğümüzün gaye maddesinde de belirtildiği gibi, millî şuurun gelişmesine yaygın ve etkili olmasına çalışmak; millî kültürümüzü teşkil eden din, dil, tarih, sanat, edebiyat, örf ve âdetler gibi temel değerlerimizin araştırılması, incelenmesi, öğrenilmesi, nesiller arasında benimsenip intikaline hizmet etmektir. Bu yönüyle Türk Ocakları 86 yıllık bir fikir ocağıdır....

Tarihî misyonumuzun diğer yanı, Ocak fikriyatının, görüş ve düşüncelerimizin sosyal hayatta uygulanmalarını sağlayacak şartları hazırlamaya matuf gayretler teşkil eder. Genel anlamda bir ‘**sivil toplum kuruluşu**’ olmamız dolyısıyla cemiyetin bütün temel meseleleriyle ve devlet yönetim tarzıyla yakından ilgilenmek, Türk Ocakları için sosyal bir görev anlamı taşır.”

Genel Başkan Nuri Gürgür, **Mustafa Kemal (Atatürk)** ve **Türkiye Cumhuriyeti**’nin kuruluş felsefesi

ile Türk Ocaklarının tarihî misyonu arasındaki bağı da şu cümlelerle ifade etmiştir:

*“Türk Ocakları misyonunun her iki vechesiyle uygulandığı en müşahhas örnek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurulması hadisesidir. Devlet’in kurucusu **Mustafa Kemal Atatürk**, Samsun’a çıktığı andan başlayarak bütün söz ve davranışlarında, karar ve uygulamalarında, Türk Ocaklarının temsil ve ifade ettiği ve bu çatı altında yoğrulup gelişen Türk milliyetçiliği fikrinden ilham almıştır. Mücadelenin adı ‘**Millî Mücadele**’dir; teşkilâtlanmadaki ‘**Millet Meclisi**’, ‘**Hakimiyet-i Millîye**’, ‘**Kuva-yı Millîye**’ gibi kurum ve kavramlar, millî ölçü ve ilkelerin ifadesidir. Bilâhare kurulan devletin adı da ‘**Türk**’tür.”*

Gelişen dünya şartları içinde, bazılarının zannetiği veya düşündüğünün aksine milliyetçiliğin değer ve öneminin azalmayıp arttığına dikkati çeken Nuri Gürgür, konuşmasında, “**Küreselleşme**” ile ilgili şu değerlendirmeyi yapmıştır:

*“Yaygın bir ifadeyle ‘**küreselleşme**’ olarak adlandırılan bu dönemde, bazılarına göre ‘**millî kültürler** ve **millî değerler** etkilerini kaybetmekte; bunların yerine millî ölçülerin geçerli olmadığı global değerler yükselmektedir’. Oysa dünyadaki gelişmeler yakından izlendiğinde ‘**milletim nev-i beşer**’ anlayışının hâkim görüldüğü kozmopolit kültürün etkisinin kabuktan ibaret kaldığı, özellikle gelişmiş dünya şartlarında, şekil ve üslubu düne nazaran farklı olmakla beraber, **mahiyeti ve niteliği çağlar boyunca asliyetini koruyan milliyetçilik idealinin ve ölçülerinin hâlâ geçerliliğini kaybetmeyen nâzım unsur olduğu** anlaşılmaktadır. **Türkiye’nin AB konusunda mâruz***

kaldığı muamelenin temel saikleri ortadadır. Türk ve Müslüman kimliğimiz sebebiyle reddedilmekte oluşumuz , çağımızda en gelişmiş ülkelerinde bile hâkim olan zihni ölçülerin mahiyetinin neler olduğunu gösteriyor.”

32. Kurultay’da Genel Başkan’ın açış konuşmasından sonra, “(Siyasî hayatımızda) *İstikrar ve Durum*”, “*Ekonomiye Bir Bakış*”, “*1997 Yılında Eğitimimize Bir Bakış*”, “*Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri Arasındaki Kültürel İlişkilere Dair*” başlıkları altında yapılan konuşmalarda, Türk Ocaklarının bu konulara bakışı, bu konulardaki görüşleri açıklanmıştır. (Bu konuşmalar için bak, “*Türk Ocakları 32.Olağan Büyük Kurultay Raporu, Ank.1998*” .)

32. Büyük Kurultay’da, 1997’den beri bir “*Çalışma Grubu*” olarak faaliyetlerini sürdüren ***Hanımlar İcra Heyeti***, 10. Maddeye ilâve edilen bir Tüzük değişikliği ile *Ocak Organı* olarak kabul edilmiştir.

Bu Tüzük değişikliğinden sonra, Hanımlar İcra Heyeti’nin çalışmalarını düzenleyecek yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre, Hanımlar İcra Heyeti, “*Türk Ocaklarının mefkûresi doğrultusunda , Ocaklı kadınlar arasında tesanüdü sağlamak , milliyetçiliği yaşanır hale getirmek ve Ocaklı hanımların sayısını arttırmak gayesiyle faaliyetler düzenleyecek; toplum problemlerinin daha iyi değerlendirilmesi için kadın dernekleri ve kolları ile iş birliği imkânlarını araştıracaktır.*

Hanımlar İcra Heyeti, Ocak üyelerinden olmak şartıyla en az beş en çok on bir asil üyeden meydana gelecektir.”

Türk Ocakları 32. Büyük Kurultay'ına farklı partilerden Bakanlar, milletvekilleri (*Sadi Somuncuoğlu, Esat Bütün, Zeki Ertugay, Namık Kemal Zeybek, Muhsin yazıcıoğlu* vd.) de katılmış ve konuşmalar yapmışlardır.

32. Büyük Kurultay'da, **6 dalda her yıl verilen “Hizmet ve Teşvik Armağanları”**nı, 1998 yılı için almaya hak kazananlara takdim edilmiştir.

Kurultay'da, yapılan seçimde, Merkez İdare Heyeti'ne şu isimler seçilmiştir:

*Nuri Gürgür,
Acar Okan,
Yücel Hacaloğlu,
İlhan Gülsün,
Doç.Dr. M. Çağatay Özdemir,
Prof.Dr. Celâl Er,
Kerim Ünal,
Galip Tamur,
Prof.Dr. Rasih Demirci,
Necati Gültekin,
Mehmet Şandır.*

Genel Başkanlığa yeniden Nuri Gürgür getirilmiştir.

32. Büyük Kurultay'da seçilen Merkez İdare Heyeti Üyeleri, Hanımlar İcra Heyeti Başkanı (*Yard. Doç.Dr. Şenol Bal*) ve Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı Başkanı (*Nevzat Kösoğlu*) bir heyet olarak, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i ziyaret etmişlerdir. Ziyarete, Genel Başkan Nuri Gürgür, geçen dönem çalışmalarını ve gelecek dönemele ilgili plânları anlattıktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih -

Coğrafya Fakültesindeki “Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü”ne öğrenci alınmadığını belirterek, Cumhurbaşkanı’ndan yardım istemiştir.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, “Bir tek öğrenci de mevcut olsa, Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü’nün açık tutulması gerektiğini, bu bölümlerin bizim için Türk Dünyasıyla bağımızı kurduklarını” belirterek, “Ben gerekeni yaparım.” demiştir.

Türk Ocakları, Genel Merkezi ve mevcut 48 şubesi ile 1998 32. Olağan Büyük Kurultay’ından sonra, çalışmalarına devam etmiştir.

Türk Ocakları Genel Merkezi, Ağustos 1998’de “**Türk Dünyası İle İlişkiler**” konusunda bir **Basın Bildirisi** yayımlamıştır. Basın bildirisinde, “*Türk Dünyası ile ilgili konularda son zamanlarda meydana gelen olumsuz gelişmelerden endişe duyulduğu, yetkililerin Türk Dünyası’na gerekli ilgi ve yardımı göstermediklerinin üzüntü ile gözleendiği*” belirtilerek, “*Afganistan’da, Kafkasya’da ve Balkanlar’da ortaya çıkan olumsuz gelişmelerin son örneğinin Irak’ta-Erbil’de yaşandığı*” ifade edilmiştir.

Basın Bildirisi’nde, yetkililere şöyle seslenilmiştir:

“Bütün Devlet organlarını, iktidarda olsun muhalefette olsun bütün siyasî partileri uyarıyoruz. İç çekişmeler ve entrikalardan başınızı kaldırın ve çevrenizi bir çember gibi daraltarak kuşatan tehlikeler karşısında tarihimize yakışır kararları alın, hamleleri yapın!...”

Türk Ocakları ve Türk Milliyetçileri, devletimizi ve milletimizi neredeyse on beş yıl uğraştıran PKK Terörü’nü ve Güneydoğu’da oynanan “*Kürt Oyunu*”nu dikkatle takip etmişler, görüşlerini ve tavırlarını her vesile ile ortaya koymuşlardır. Terörist Baş Abdullah

Öcalan'ın, 1998 yılı içinde Suriye'den ayrılıp İtalya'ya sığınmasını “*Bir İsyanın Sona Ermek Üzere olduğu*” şeklinde değerlendirmişlerdir. İstanbul Türk Ocakları Başkanı Dr. Cezmi Bayram, Türk Yurdu, Aralık 1998 (136.) sayısında yayımlanan “*Ayın Yorumu*” yazısında **Güneydoğu ve Kürt meselesi** konusunda şu değerlendirmeyi yapıyor:

“*Gerek Osmanlı İmparatorluğu, gerekse Cumhuriyet devrinde bir çok Kürt İsyanı oldu. İtiraf etmek gerekir ki hiç biri PKK'nın on dört sene devam eden mücadelesi kadar uzun sürmemiş; geniş coğrafyaya yayılmamıştır. Burada şüphesiz, dünyadaki şartların etkisi olduğu kadar, olaya başlangıçta doğru teşhis koyarak gereken tedbirleri süratle ve cesaretle almayan Hükümet idarecilerinin de rolü vardır. Suriye alenî destek sağlamıştır. Çeşitli dost ve müttefik geçinen Batı Ülkeleri, ‘Şark Meselesi’ ni yeniden ısıtma arzu ve hayallerinin gerçekleşme zamanının geldiği zannı ile siyasî destek vermelerine ve hatta silah sağlamalarına sebep olmuştur. Üstelik Demir Perde'nin (Sovyetler Birliği) yıkılmasıyla (1991) Türkiye'nin öneminin kalmadığı düşüncesi de ülkemiz aleyhine faaliyetleri hızlandırmıştır. Böylece düşük yoğunluklu savaş, günümüze kadar devam ettirilmiştir.*”

Yapılması gereken, telâşa kapılmak değildir. Soğuk kanlı olmak; günü değil, yarınları düşünerek stratejiler geliştirmek lâzımdır.”

İlgili değerlendirme yazısında, “*Siyasî çözüm, kültürel çözüm, Kürt Kimliğini tanıma*” gibi ifadelerin iyi anlaşılması gerektiği üzerinde durularak, “*Ver-Kurtul tavizci mantığı*” ile düşünenlere şöyle cevap verilmektedir:

“Son iki yüz yıllık tarihimiz hep Batılı devletlerin tatmin edilmesi için verilen tavizler ve bunların acı sonuçları ile doludur. Koskoca bir İmparatorluğun parçalanıp çökmesine sebep olan tavizler, hiç bir zaman Batılı devletlerin talebinin son bulmasını sağlayamamıştır. Ne Tanzimat Fermanı ne Meşrutiyet ilânı istekleri bitirmiştir; her seferinde yeni talepler gelmiştir. Taleplere nokta ancak Millî Mücadele ile konabilmiştir. Şimdi şartların olgunlaştığı düşüncesiyle yeniden mâsum ve haklı (!) isteklerle karşımıza çıkmaktadırlar.”

1998 yılı, Cumhuriyetimizin 75. Kuruluş yıl dönümüdür. Türk Ocakları, Genel Merkezi ve Şubeleri ile bu büyük ve önemli yıl dönümünü kutlayacaktır. Bu münasebetle, Merkez İdare Heyeti, bütün şubelere, göserecekleri faaliyetlerle ilgili bir genelge göndermiştir.

Genelgede şöyle denilmektedir:

“Bilindiği gibi, içinde bulunduğumuz 1998 yılı Cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. Yılıdır.

Türk Ocakları Genel Merkezi, Yönetim sistemi olarak benimsediğimiz Cumhuriyetimiz’in kuruluşunun 75. yılının, toplumun bütün kesimlerince kucaklanarak, geniş kesimlerin yaşama şevkini geliştirecek ve toplumda ortaklık temellerini sağlamlaştıracak şekilde kutlanmasını arzu etmektedir. Ayrıca bu kutlamaları, birer genel değerlendirme yapma fırsatı olarak değerlendirmek isabetli olacaktır.

Ülkemizin son yıllarda her meseleyi kavga vesilesi yaptığı göz önüne alınarak bu yıl dönümünü, sosyal

barış mesajı ihtiva edecek biçimde ve geniş kesimlerle iş birliği çerçevesi içinde kutlamak hedeflenmektedir.”

Genelge’de, düzenlenecek toplantılarda ele alınması gereken muhtemel konu başlıkları olarak, “*her şubenin Cumhuriyet devrinde kendi şehir veya bölgesiyle ilgili eğitim, ekonomi, çevre, basın-iletişim, nüfus potansiyeli, teknoloji, mahallî kahramanlar, İstiklâl Savaşı ile ilgili hatıralar vb.*” gösterilmektedir.

Türk Ocakları aylık yayın organı Türk Yurdu, Aralık 1998 sayısında, “*Bir isyanın Sonuna Doğru*” başlığı ile PKK Terörü ve Terörist Abdullah Öcalan’ın Suriye’den ayrılması ile gelişen olaylar yorumlanmıştı. Yorumdan bir süre sonra, *Abdullah Öcalan, Kenya’da yakalanarak Türkiye’ye getirilmişti. Genel Başkan Nuri Gürgür,* gelişen olayları şöyle değerlendirmektedir:

“PKK’nın, karşımızdaki husumet cephesinin ancak görünen kısmı olduğunu, çok geniş ve etkili bir milletler arası komplonun muhatabı bulunduğumuzu, Güneydoğu kırsalındaki yahut Gazi Mahallesi’ndeki zavallı piyonlardan değil; çeşitli Avrupa başkentlerindeki şer odaklarından çekinmemiz gerektiğini hiç unutmamalıyız.”

Genel Başkanı Nuri Gürgür, Terörist Abdullah Öcalan’ının yakalanması vesilesi ile Mit Müsteşarı Şenkal Atasagun’a ve Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu’na birer kutlama mesajı göndermiştir.

Türk Ocakları, 1999 yılında da Genel Merkez ve Şubeleri ile faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Bu faaliyetler içinde “*Türk Ocağı Geleneksel Armağanları*” verilmesi, *sempozyum ve konferanslar, yayınlar* dikkati çekmektedir. Ayrıca Genel Merkez ve şubeler, *basın*

bildirileri yayınlamakta ve gelişen olaylarla ilgili çeşitli “açıklamalar” yapmaktadır. Bunlar arasında, “**Türk Müslümanlığı**” ve “**Mozaik Kültür**” başlıklı *Genel Merkez Heyeti Bildirileri* son derece önemlidir. (İleride bu bildiriler üzerinde durulacaktır)

Türk milletini ve Türk Dünyasını ilgilendiren her konuyu, her olayı, millî bir görev şuuru içinde değerlendiren Türk Ocakları, 17 Ağustos 1999’da meydana gelen **Marmara Depremi**’ni de derin bir üzüntü ile karşılamış ve üzerine düşeni yapmak üzere harekete geçmiştir. Genel merkez ve şubeleri ile yardım kampanyaları başlatmıştır. Bu çalışmalardan olmak üzere Genel Başkan Nuri Gürgür imzası ile Türk Ocakları Şube Başkanlıklarına bir genelge gönderilerek yapılacak çalışmalar bildirilmiştir. (*Genelge metni için bak, Türk Yurdu Eylül 1999*)

Türk Ocakları Genel Merkezi, üst üste yaşadığımız iki Marmara Depremi dolayısıyla, Ramazan ayında düzenlenecek iftar yemekleriyle ilgili olarak da kamu oyuna bir çağırıda (duyuruda) bulunmuştur. Bu kamu oyu çağırısında şöyle denilmektedir:

“Her yıl Ramazan ayında çoğunluğu lüks otellerde olmak üzere iftarlarda bir araya gelmenin normal şartlarda izahını yapmak mümkündür. Ancak yüzbinlerce kardeşimiz donma tehlikesi içerisinde soğuktan titreyişirken, bir yudum sıcak çorbanın özlemine duyarken bu tarz toplu iftarların makûl bir tarafı olmadığını düşünüyoruz.

*Ramazan ayında toplu iftaralar düzenlemek yerine, buna tahsis edilecek meblâğın depremzedelere intikal ettirilmesini ve bu tavrın emsal alınarak **zekât ve hayır***

gibi vecibelerde de uygulanmasını temenni ediyoruz.”
(Türk Yurdu, Osmanlı Özel Sayısı, Aralık-Ocak 99-2000)

Türk Ocaklarının iki yılda bir düzenlediği “*Olağan Büyük Kurultay*” ların 33.sü 15 Nisan 2000’de toplanmıştır. Asrın ilk Kurultayı olma özelliğini taşıyan **33. Büyük Kurultay**, Türk Ocakları Tarihî Binası’nda toplanmıştır.

Gündem gereği, 33. Büyük Kurultay’ın açış konuşmasını yapan **Genel Başkan Nuri Gürgür**, konuşmasında, “*21. Yüzyılın başında Türk milleti ve Devleti’nin takip etmesi gereken politikardan bahsederek, PKK’nın siyasîleşme çalışmalarını ve Kürtçe Tv ve eğitim konularını gündeme getirenleri uyarmış; bu konuda herkesin dikkatli ve titiz davranması gerektiğini*” belirtmiştir.

Genel Başkan konuşmasında ayrıca, “*Türk Münevverinin, gündemin takipçisi değil, tanzimcisi olması gerektiğini*” ifade etmiştir.

Türk Ocakları 33. Büyük Kurultay’ında Genel Başkan’ın konuşmasından sonra, Türkiye’yi ziyaret eden ve bu münasebetle Türk Ocakları Kurultayını da şereflendiren **Azerbaycan’nın büyük lideri Eski Cumhurbaşkanı Ebulfez Elçibey**, kürsüye davet edilmiştir.

Elçibey konuşmasında, “*Türk vatanının her yerinin Türk’ün ocağı olduğunu, milletin ruhunun Türk Ocaklarında muhafaza edildiğini, ... Türk Ocaklarının bütün Türk Cumhuriyetleri’nde şubelerinin açılması gerektiğini, ... Dünya Türklüğü’nün büyük gelecek için harekete geçirilmesinin lâzım geldiğini*” belirtmiştir.

33. Kurultay'da Türk Ocaklarınca her yıl verilen “*Geleneksel Armağanlar*” sahiplarına verilmiştir.

Kurultay'da, Merkez İdare Heyeti'ne, “*Türkiye dışındaki derneklerle iş birliği yapma, üye olma ve yurt dışında şube açma yetkisinin verilmesi*” ; “*Her türlü gayri menkul alım-satım ve ilgili diğer kanunî müzakerelerin yürütülmesi*” konularında yetki verilmesi gündeme getirilmiş ve oylanarak kabul edilmiştir.

Kurultay'da, Merkez İdare Heyeti üyeleri seçimi de yapılmıştır. Kurultay'dan sonra, seçilen üyeler, görev bölümü yapmış ve Nuri Gürgür, yeniden Genel Başkanlığa seçilmiştir.

Türk Ocakları, Genel Merkezi ve şubeleri 15 Nisan 2000'de yapılan “*33. Olağan Büyük Kurultay*” sonrasında çalışmalarını arttırarak devam ettirmişlerdir.

Bunlar arasında, bilgilendirme ve sohbet toplantıları, anma toplantıları, konferanslar, sempozyumlar bulunmaktadır. Yayın faaliyetleri de devam ettirilmektedir.

Türk Ocaklarının düzenlediği toplantı ve sempozyum çalışmalarından bazılarını, Ocakları tanıma ve tanıtmaya maksadıyla zikretmek istiyoruz:

-“*Göktürk Devleti'nin Kuruluşunun 1450. Yıldönümü*” Sempozyumu (7 Ekim 2000)

-“*10. Yılda Türk Cumhuriyetleri*” Toplantısı, (30 Ekim 2000)

-“*Millî Kimlik Meselesi*” Konferansı, (19 Ocak 2001)

-“*Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri*” Sempozyumu, (16-17 Mart 2001)

-“*Ölümünün Kırkıncı Yılında Peyami Safa*” Toplantısı, (29 Mart 2001)

-“*Millî Kültür-Mozaik Kültür*” Toplantısı, (21 Nisan 2001)

-“*Yabancı Dilde Eğitim* “ Sempozyumu,(2 Haziran 2001)

Sempozyum tebliğ metinleri, müstakil kitaplar halinde de yayımlanmaktadır.

Türk Ocağına yurt dışında şube açma yetkisi veriliyor. Millî bir kuruluş olan ***Türk Ocakları***, 1927’deki Tüzük değişikliğine kadar, Türkiye dışında çalışma yapabilmekte ve şube açabilmekteydi. Bu yapısı, 1927’deki 4. Kurultay’da yapılan Tüzük (o zaman Yasa) değişikliği ile sona ermişti. ***1927’de Türk Ocakları Yasası’nın faaliyet alanını düzenleyen ilgili madde***, şöyle kabul edilmişti:

Madde-2 “Türk Ocaklarının fiilen işgal sahası, Türkiye hudutları dahiline münhasırdır.”

Türk Ocakları, Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra ortaya çıkan yeni şartlar içinde, 1994’ten itibaren yeniden ***Milletlerarası dernek*** statüsü verilmesi için çalışmalara başlamıştı. Bu çalışmalar, **2000** yılında sonuç vermiştir.

Türk Ocaklarına ***Milletlerarası dernek*** statüsü kazandıran ***Bakanlar Kurulu Kararı*** şöyledir:

“Türk Ocakları derneğinin Almanya, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan ve Türkmenistan’da şube açmasına izin verilmesi, Dışişleri Bakanlığının görüşüne dayanan İçişleri Bakanlığının 24.02.2000 tarihli ve 054190 sayılı yazısı üzerine 2908 sayılı Dernekler Kanunu’nun 11. Maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 10.03.2000 tarihinde kararlaştırılmıştır.”

Türk Ocakları Merkez İdare Heyeti, yurt dışında şube açma konusundaki çalışmalarını titiz bir şekilde acele etmeden sürdürme kararı almıştır.

Türk Ocakları, 2002’de kuruluşunun 90. yılına ulaşmış, neredeyse “asırlık bir Türk çınarı” olmuştur. Bu asırlık millî Türk çınarı, 90. yılını kutlarken 13 Nisan 2002’de 34. Olağan Büyük Kurultay’ı toplanmıştır.

34. Büyük Kurultay’ın açış konuşmasını yapan Genel Başkan Nuri Gürgür, Türk Ocaklarının kuruluşunun 90. yılına rastlayan bu *Kurultay Açış Konuşması’nda* hem Türk Ocaklarının kuruluşuna sebep olan şartları hem de günümüzün *Türk Ocaklarının varlığına ve devamına ihtiyaç duyuran siyasî, iktisadî ve kültürel şartlarını* tahlil edip değerlendirmiştir. Genel Başkan, Ocağın 90 yıldır yaşamasının sebeplerini ve gördüğü tarihî şerefli hizmeti şöyle izah etmiştir:

“Türk Ocakları kuruluşundan itibaren millî vicdanın, milletin temel hassasiyetlerinin ve beklentilerinin temsilcisi olmayı başardığından kısa zamanda tam ve kâmil anlamda millî bir teşkilât olma hüviyetini kazanmış, bu özelliğiyle günümüze intikal etmiştir.

20. yüzyılın ilk çeyreği, yani Türk Ocaklarının kurulduğu yıllar, Türklüğün ateşle imtihan edildiği, var olma kavgası verdiği kader dönemidir. Yıkılan İmparatorluğun yerine Millî Devlet’in kurulmasını sağlayan Millî Mücadele’nin fikrî ve felsefî zemini, Türk Ocaklarıdır. Türk Ocaklılar, Cumhuriyetin kuruluş iradesini ve temel esaslarını hazırlamış olmanın onurunu her zaman sevinçle taşıyacakaladır.”

Genel Başkan Nuri Gürgür, 34. Büyük Kurultay açış konuşmasında, “ *Terör, PKK ve Avrupa’nın desteği, Avrupa Birliği ve Türkiye, kültürümüzün omurgası olarak Türkçe, TRT’nin millî kültürümüze karşı başıboşluğu, Türkiye-Türk Dünyası ilişkileri, küreselleşme ve millî devlet, günlük siyasî tartışmalar ve Türk Ocakları*” konuları üzerinde durmuştur.

Genel Başkan’ın 13 Nisan 2002’de toplanan **34. Büyük Kurultay’da yaptığı konuşmasından bazı bölümleri** yorumsuz olarak burada nakletmeyi faydalı buluyoruz:

“Devirler değişse bile din ve kültür bağına bağlılığından hiç bir şey kaybetmediklerini her vesileyle ortaya koyan Avrupalılar, bu defa demokratik argümanlarla sahneye çıkıyorlar.”

“Yaşanılan ortamda AB’nin Türkiye’ye karşı gerçek niyetinin ne olduğu üzerinde yoğunlaşan kuşkuları kimse haksız bulmamalıdır.... Avrupa her vesileyle bizi bünyesine katmak niyetini taşımadığını ortaya koyarken, gerçekleri görmezlikten gelmemiz ve bu kapıların birgün bize de açılacağını beklememiz boş bir hayaldir.”

“Türkiye muhayyel hedeflerle zaman kaybetmek yerine, gerçekçi politikalar izlemek zorundadır. Avrupa Birliği’ne girmememizin dünyanın sonu anlamına gelmediğini idrak etmeli, kendi dinamiklerimizi ve potansiyelimizi kullanarak ayaklarımızın üzerinde durmayı başarmalıyız.”

“Kültürümüzün omurgası anlamına gelen dilimiz, canımız Türkçemiz, tam bir katliamla karşı karşıyadır. Millî Eğitim Bakanlığı’nın tutumu ve uygulamalarıyla dilimizde onulmaz yaralar açılıyor. Türkçe sistemli

*şekilde yıpratılıyor ve âdeta eritiliyor. **Dilimizi kaybedersek herşeyimizi kaybederiz....***

(.....)

“Türkçe’nin ilim dili olamayacağına hükmeden Yök Başkanı (Kemal Gürüz) ve yandaşlarıyla dil tahribatı teorik bir tercih olmaktan çıkıyor, genel bir eylem konusu haline geliyor. Türkçe’nin en kötü şekilde kullanılmasını, yozlaştırılmasını, yabancı kelimelerle harmanlanıp melezleştirilmesini özel bir görev şeklinde benimseyen medyamız, bu kampanyanın etkinliğini genişletiyor. Özellikle büyük şehirlerimizin cadde ve meydanlarında iş yerleri ve otellerin isimlerinin mutlaka yabancı kelimelerden seçilmeleri neredeyse bir kural olarak benimseniyor.”

“Millî politikalarımızın hudutları tarihî misyonumuzla, kültürel zenginliğimizle, jeopolitik imkânlarımızla orantılı şekilde geniş tutulmalıdır. İçimize kapanarak, büzülerek günü geçiştirmeye çalışmak özgüven eksikliği ve varlığımızı inkâr anlamına gelir.”

“Türkiye Devleti, Türk Dünyası ile çok daha güçlü ve etkili ilişkiler kurabilecek maddî potansiyele sahiptir. Eksik olan kesinlikle para değildir. Gerekli bilgiye, inanca, coşku ve heyecana sahip ellerde bu ortam mutlaka daha farklı olur.”

“Yeni yüzyılda siyasî ve kültürel yapılanmalarda milliyetçilik anahtar unsur olma özelliğini koruyacaktır. Millî devletlerin önemlerini yitirdiği, yakın bir süreçte etkilerini büsbütün kaybedecekleri ve AB modelinin yeni dünya düzeni anlamına geldiği şeklindeki görüşler gerçeği yansıtmamaktadır....

(.....)

Günümüzde millet kavramının son bulunduğunu, milliyetçilik fikrinin çağ dışı ve hatta zararlı olduğunu savunanların önemli bir bölümünün esas problemi, Türkiye devletiyedir; hedefleri üniter yapımızdır.”

“Günlük siyasî tartışmaların faydasız ve yıpratıcı, fikir ve görüşleri sınırlandırıcı etkilerinden uzak durmaya devam edeceğiz..

34.Büyük Kurultay’da, *“Yurt ve Dünya Olaylarına Bakış”* adı altında, *“Türkiye’de Siyasî Gelişmeler”*, *“Millî Kültür ve Tarih Şuuru”*, *“Ekonomik Gelişmeler”* konularında Türk Ocaklarının görüşleri ortaya konulmuştur. (Kurultay konuşma ve çalışmaları için bak. 34. Olağan Büyük Kurultay Raporu, Ank.2002)

Türk Ocakları 34. Büyük Kurultay’ında Merkez İdare Heyeti üyeleri seçimi de yapılmıştır. Seçilen Üyeler, 15 Nisan 2002’de toplanarak görev bölümü yapmışlardır. Görev bölümü şöyledir:

Nuri Gürgür Genel Başkan
Alaaddin Korkmaz Gen Baş. Yard.
Yücel Hacaloğlu Gen. Sek.
Galip Tamur Gen. Muh.
Kerim Ünal Gen.Sek. Yard.
Meriç Coşkun “ “ “
Prof Dr. Celâl Er Üye
İlhan Gülsün “
Necati Gültekin “
Doç.Dr. Çağatay Özdemir.... “
Prof.Dr. Mustafa Erdem “

13 Nisan 2002’de 34. Olağan Büyük Kurultay’ını yapan Türk Ocakları, Genel Merkezi ve 55 şubesiyle çalışmalarını sürdürmektedir.

Elinizdeki kitabın baskıya baskıya hazırlandığı günlerde Türk Ocakları, **35. Olağan Kurultayı (17 Nisan 2004)** düzenlenmiştir. Bu Kurultay’dan kısaca bahsetmek istiyoruz:

Tarihî **Türk Ocağı Binası** salonunda toplanan 35. Olağan kurultay’a 145 delege katılmıştır.

Tespit edilen gündem maddelerine göre çalışmalarını sürdüren Kurultay’da, protokol konuşmalarından sonra, geleneksel hale gelen **“Türk Ocağı armağanları”** sahiplerine takdim edilmiştir. Bu armağanlardan **“Galip Erdem Türk Ocakları Şeref Armağanı”**, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş’a** verilmiştir.

Kurultay’da bir konuşma yapan Genel başkan Nuri Gürgür, konuşmasında, Türkiye ve Türk Dünyası açısından **“yaşadığımız son çeyrek yüzyılı”** değerlendirmiştir. Değerlendirmesinde, **“Yaşadığımız çağı bilgi çağı, yaşanan değişim ve gelişimi küreselleşme kavramlarıyla anlatmak alışkanlık oldu.”** diyen **Genel Başkan, Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni dünya düzeni, ABD’nin rakip tanımayan güç olduğu, AB’nin güvenlik konseptini kökten değiştirdiği, AB-Türkiye ilişkileri, Türkiye Üzerinde oynanan etnik oyunlar, Otuz yıldır koolisyon hükümetleri ile yönetilen Türkiye’nin önemli fırsatları ve zamanı boşa harcadığı, vb konular üzerinde tespitlerini ve görüşleri açıklamıştır.**

Genel Başkan Nuri Gürgür, konuşmasında, Türkiye'nin mevcut genel görünüşünü, *“Bir ayağı faiz-borç kısıkcıyla bağlanan, İMF programlarına mahkûm edilen, diğer bir ayağı ufuksuz, vizyonsuz, ruhsuz bir yönetim anlayışıyla frenlenen kocaman hareketsiz bir dev...”* olarak tespit ettikten sonra, ***Türkiye'nin sahip olduğu fakat henüz kullanamadığı imkânları da şöyle tespit etmiştir:***

“-Avrupa'ya korku salan, tedirgin eden, genç ve dinamik yetmiş milyonluk bir insan gücü.

-Bütün olumsuzluklara ve art arda yaşanan krizlere rağmen daha şimdiden elli milyar doları aşan bir ihracat kapasitesi, Turizmden sağlanan yedi milyar dolardan fazla gelir.

-Bölgemizin çok iyi eğitilen ve tecrübe kazanmış olan en etkili silahlı gücü.

-Başka ülkelerin tepkilerle karşılaştığı çevremizdeki alanlarda, kültür ve medeniyetimizin, tarihimizin bize sağladığı sevgi, ilgi ve sempati.

-Ve nihayet milyonlarca kilometre karelik engin bir Türk Dünyası ve bu coğrafyada yaşayan 200 milyona yakın soydaşımız.”

“Türkiye'nin olumlu ve olumsuz şartlarını iyi değerlendirmek, imkânlarını kullanarak kendisini bağlayan iplerden bir an önce kurtulmak mecburiyetindedir.” dediği konuşmasında, ***“Bunu başaracak olanların da, millî şuur sahibi, sorumluluklarını bilen insanlar yani Türk milliyetçileri olduğunu”*** ifade ettikten sonra, Türk milliyetçiliğinin kısa bir izahını yaparak konuşmasını bitirmiştir. **Genel Başkan** Türk milliyetçiliğini kısaca şöyle izah ve tarif etmiştir:

“Milliyetçilik,Türk milletinin daha güzel günlere ulaşabilmesinin heyecanına, ülküsüne sahip olmak, toplumsal konumu, yeri ve mesleği ne olursa olsun bu bilinci taşımak, hakkını vermek için çalışmaktır.”
(Konuşma metni için bak. Türk Yurdu, Mayıs,2004)

Türk Ocakları 35. Olağan Kurultayı’nda yapılan seçimlerde, **Merkez Yöneti Kurulu** üyeliklerine şu isimler seçilmiştir:

Nuri Gürgür Genel Başkan
Prof.Dr Orhan Aslan Başkan Yardımcısı
Yücel Hacaloğlu Genel Sekreter
Galip Tamur Genel Muhasip
Kerim Ünal Gen. Sek. Yardımcısı
Dr. Bülent Aksoy “ “ “
Prof.Dr. Çağatay Özdemir .. Üye
Prof.Dr. İsa Özkan “
Dr. Mehmet Karabay “
Dr. Emrullah Şenel “
Dr. Hasan Ali Karasar “

Türk Ocakları, 35. Olağan Kurultay’dan (17 Nisan 2004) sonra, **92 yıllık Türk çınarı olarak**, **“kuruluştaki amaç ve ilkeleri özenle koruyarak, bunun millî bir görev olduğunun bilinci içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir.”**

Türk Ocaklarının **ÇALIŞMA ALANLARI ve ŞEKİLLERİ**

Ocak Neler Yapar

Türk Ocakları, kuruluşundan itibaren Türklük şuurunu uyandırmak, canlı tutmak, Türk milletinin varlık sebebi olan millî kültür unsurlarını yaşatmak, yaygınlaştırıp geliştirmek için çalışan; kısaca ***Türk milletinin var olmasını ve var kalmasını sağlayacak her türlü çalışmayı kendisi için vazife bilen millî, sosyal bir gönüllü fikir ve kültür kuruluşudur.*** Ocak, kuruluşundan bu güne kadar aynı istikamette çalışmış, kuruluş gayesinden en küçük bir sapma göstermemiştir. Türk Ocaklarının kurulduğu dönemin sosyal ve siyasî şartları ile sonraki dönemlerin şartları çok farklı olmuştur. Ancak şartların değişmesi, Ocakların fikir yapısını ve hedeflerini değiştirmemiştir. Çünkü ***Türk milliyetçisi olan Türk Ocaklarının nihâî gayesi, Türk milletinin var olmasını ve var kalmasını sağlamaktır.***

Türk Ocaklarının ilk Tüzüğü, bilindiği gibi 1912’de hazırlanmıştır. Bu, Ocak Tüzüğü’nün (Yasa) bazı maddeleri bir kaç defa değiştirilmişse de (1918, 1924, 1927, 1969, 1994, 2002) ilk Tüzük’teki esaslar genel

olarak korunmuştur. Tüzük'teki en dikkat çekici değişiklik, 1927'de yapılmıştır. Bu değişiklikle, Ocakların faaliyet alanı, Türkiye Cumhuriyeti sınırları ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırma, dış Türkler'le ilgilenmeme şeklinde değil, resmî olarak şube açıp faaliyet gösterememe şeklindedir.

Türk Ocaklarının kuruluşundan itibaren sürdürdüğü **çalışma şekillerini** şu başlıklar altında toplayabiliriz:

- 1-Konferans, Sempozyum vb Çalışmalar
- 2-Diğer Sosyal ve Kültürel Çalışmalar
- 3-Yayımlar (dergi ve kitaplar)

1- Konferans, Sempozyum vb Çalışmalar

Türk Ocaklarının en çok uyguladığı çalışma şekli, konferanslar, sohbet toplantıları ve son yıllarda yagınlaşan sempozyumlardır. Konferanslar, yeterli dinleyicinin toplanabileceği salonlarda (*sinema, toplantı salonu vb*) halka açık olarak yapılmakta, Türk milliyetçiliğini ve Türk milliyetçilerinin yurt ve dünya olaylarına siyasî, sosyal ve kültürel açılardan bakışını ve bu olaylarla ilgili değerlendirmelerini halka yansıtmaya; halkı bilgilendirip Türk milliyetçiliği ülküsünü benimsetme gayesi taşımaktadır. Ocak çalışmaları içinde en çok uygulanan çalışma şekli konferans olmaktadır. Öyleki 1912 - 1918 yılları arasında 500'ü aşkın konferans verilmiştir.

Ocaklarda konferans verenler, kendi dönemlerinin tanınmış ilim, fikir ve sanat adamlarıdır. 1912 - 1931 döneminde Ocaklarda çeşitli konularda konferans veren bazı ünlü isimler şunlardır : *Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Yahya Kemal, Halide Edip, Yusuf Akçura,*

Fuat Köprülü, Süleyman Nazif, Ahmet Ağaoğlu, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Naci, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Celâl Sahir Erozan, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Necip Asım, Ahmet Ferit Tek, Hamdullah Suphi, Hüseyizâde Ali Turan, Bursalı Mehmet Tahir, Veled Çelebi (İzbudak). Abdülhak Şinasi, Sadri Maksudî Arsal vd.

Bu ünlü ilim, fikir, sanat adamlarımızın hemen hepsi, aynı zamanda Ocak üyesidirler.

Türk Ocaklarının 1949'dan sonraki döneminde de değişik isimler konferanslar vermişlerdir. Bu dönem konferansçıları arasında *Mithat Cemal Kuntay, Hüseyin Namık Orkun, Necati Akder, Osman Turan, Mümtaz Turhan, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Ali Nihat Tarlan, Mehmet Kaplan, Arif Nihat Asya, Faruk Sümer, Emin Bilgiç, Halide Nusret Zorlutuna, Necdet Sançar, Mustafa Kafalı, Mehmet Çınarlı, Galip Erdem, Fethi Tevetoğlu, Nihat Sami Banarlı, Süleyman Hayri Bolay, Yavuz Bülent Bakiler, Orhan Türkdoğan, Ahmet Bican Ercilasun, Sadi Somuncuoğlu, Nevzat Kösoğlu, Mustafa Erkal, Namık Kemal Zeybek* gibi. bir çok ünlü isim sayılabilir.

Konferanslar, Genel Merkezde verildiği gibi, çeşitli şubelerde de verilmektedir. Her şube kendisine göre konferans programları hazırlamaktadır. Ocaklarda konferans verenlerin isimlerini tek tek saymak mümkün olmadığı gibi lüzum da yoktur; ancak burada Ocak çalışmalarını ve bazı ünlü Ocaklıları tanıtmak açısından isimler sayılmıştır.

Türk Ocakları şubelerinde gelenelsel olarak uygulanan bir başka çalışma şekli de ***haftalık sohbet toplantıları***dır. Hemen hemen her Ocak şubesinde

uygulanan bu çalışma şekli, şube yöneticilerinin belirlediği uygun bir günün akşamında yapılmaktadır. *Cuma sohbetleri, Perşembe sohbetleri vb gibi.* Bu tür toplantılarda konular aylık olarak tesbit edilerek programlanmaktadır. Bu haftalık sohbet toplantıları, üyeleri, ilgili konularda bilgilendirmeye yönelik olmanın yanında, Ocak şubelerini canlı tutmakta ve üyelerin görüşüp kaynaşmalarını sağlamaktadır.

Ocaklarda verilen konferans konularına gelince, Türk Milletini ve Türk insanını ilgilendiren her konu konferans konusu olabilmektedir. Fakat genellikle, tarih, sosyoloji, Türk büyükleri, eğitim, dil, din, edebiyat, siyasî hatıralar, milliyetçilik, sağlık, ekonomi, Türkiye ve Türk Dünyası'nı ilgilendiren iç ve dış politika konuları, diğer siyasî ve sosyal meseleler, konferans konusu olarak seçilmektedir.

Son dönemlerde, Genel merkez ve şubelerde düzenlenen toplantıların programları ve bazı faaliyetleri *Türk Ocakları Genel Merkezi Aylık Yayın Organı Türk Yurdu dergisinde* yayımlanmaktadır. Böylece, Ocak mensupları ve şubeler, sürdürülen çalışmalardan haberdar edilmiş olmaktadır.

Türk Ocaklarında, konferansların yanında çeşitli tiyatro eserleri de oynatılmıştır. Bunlardan Halide Edib'in *Yeni Turan, Kenan Çobanları* sahnelenen ilk eserlerdendir.

Türk Ocaklarının Merkez ve şubelerinde yapılan çalışmalar, Kurultay raporlarında da yer almaktadır.

2- Diğer Sosyal- Kültürel Çalışmalar

Türk Ocaklarında konferans, tiyatro ve sohbet çalışmalarının yanında, serbest dersler, konserler

verilmekte, ihtiyaca göre çeşitli konularda kurslar açılmaktadır. Bilhassa 1912-1918 arasında verilen serbest derslerle Ocaklar, *halk üniversitesi gibi* çalışmıştır.

Türk Ocağı ilk çalışma döneminde Genel Merkez'de (1912-1018) 1250 kitaplık bir kütüphane kurabilmiş, daha sonra Cumhuriyet devrinde (1922-1931) yapılan çalışmalarla, 40.000 ciltlik bir kütüphane meydana getirilmiştir. Ancak Ocağın kapatılması üzerine malları ile birlikte bu kütüphaneye de el konulmuştur.

Osmanlı Devleti Coğrafyası'nda, Türkistan, Mısır, Rumeli, Tunus, Cezayir gibi ülkelerde Türk hanedanlarının yaptırdığı çini, hat, resim vs cinsinden eserler, toplanılarak büyük bir koleksiyon meydana getirilmiştir. Bunda Hamdullah Suphi'nin rolü büyüktür.

Türk Ocakları kuruluşundan bu güne imkânları ölçüsünde belirli sayıda öğrenciye burs vermektedir. Bilhassa, Türkiye dışından gelen Türkler'e ve öğrencilere sahip çıkmaktadır. Özellikle 18 Ağustos 1989'da Merkez Heyeti'nin aldığı bir kararla **Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı**'nın kurulmasından sonra, bu tür çalışmalar daha düzenli yürütülmeğe başlanmıştır.

Günümüzde, ***Türk Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı***, **"Özel Türk Yurdu Okulları"** açmıştır. Bu okullar eğitime devam etmektedirler.

Türk Ocakları Balkan ve Birinci Dünya Savaşları yıllarında ticarî ve iktisadî hayatımıza hakim olan özellikle Rum ve Ermeni azınlıkların dükkânlarından alış-veriş yapılmasını boykot kampanyası başlatmış ve başarılı da olmuştur. Millî Mücadele yıllarında da sürdürülen boykot sonucunda bir çok Rum ve Ermeni tüccar ve esnaf iflâs ederek İstanbul'u terk etmek zorunda

kalmıştır. (*Meselâ Yahya Kemal'in boykota çağrı konusunda bir kaç yazısı vardır*)

Türk Ocakları, sosyal - kültürel konuların yanı sıra iktisat (ekonomi) konuları ile de ilgilenmiştir. Amaç, millî ekonomiyi güçlendirmektir. Bu anlayışla sanayi sergileri, dernek ve okullar açılmış, iş adamları ile ortak çalışmalar yapmanın yolları aranmıştır. Türkiye'de ilk sanayi sergisi Ocaklıların çalışması ile 1919'da açılmıştır.

Türk Ocaklarının değişik bir çalışması da bünyesinde değişik dernekler kurmasıdır. Türk Ocağının bünyesinde kurduğu veya destekleyerek kurduğu dernekler arasında *Türk Gücü Derneği, Köycüler Cemiyeti, Türk Bilgi Derneği, İhtiyat Zabıtları Yardımlaşma Cemiyeti, Darülfünun Talebe Cemiyeti* en önemlileridir.

Türk Gücü Derneği, Ocağa üye olma yaşı tutmayan gençleri beden ve fikren güçlü hale getirmek için kurulmuştur. Daha çok spor ağırlıklı çalışmalar yapan bu dernek, kısa zamanda, içinde Balıkesir şubesi de olmak üzere 26 şube açmıştır. Bir gençlik derneği olan Türk Gücü derneklerini, *İttihatçı lider Enver Paşa* da desteklemiştir. Bugün söylenen *Dağ Başını Duman Almış Marşı* da bu dönemde gençlik için bestelenmiştir.

Bugün bir çok yerde varlığını sürdüren *İdman Yurdu, İdman Gücü, (Ayvalık Gücü, Ankara Gücü, Altay İdman Yurdu, Mersin İdman Yurdu gibi)* spor kulüpleri Ocakların ilk döneminin hatıralarını taşımaktadır. Bu çerçevede 44 Ocak şubesinde spor teşkilatları kurulmuştur. *Selim Sırrı Tarcan*, Ocakların spor çalışmalarını yönlendiren önemli bir Ocaklıdır.

Türk Ocakları, sosyal çalışmalardan olmak üzere, çeşitli meslekî kurslar ve yabancı dil kursları düzenlemiş, hatta okullar bile açmıştır. Meselâ *Ayvalık Ticaret okulu (Lisesi) (1927)* böyle açılan bir okuldur.

Kadınların eğitilmesi ve sosyal hayata katılması konusunda da Türk Ocakları, öncü rolü oynamıştır. 1918’de yapılan tüzük değişikliği ile kadınların dernek üyesi olması kabul edilmiştir. Devrin tanınmış kültürlü hanımları Ocak çatısı altında çalışmışlardır. Halide Edip, Müfide Ferit (Tek) , Nakiye Hanım bunlardandır.

Türk Ocakları, sosyal faaliyetlerden olmak üzere, çeşitli anma ve kutlama günleri ile yemekli toplantılar da düzenlemektedir.

Türk ocakları saydığımız değişik sosyal faaliyetlerinin yanında bilhassa 1986 döneminden sonra, ilmî toplantılara da ağırlık vermeğe başlamıştır.

1987’den itibaren tek sayılı yıllarda *Milliyetçilik ve Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları* konulu kongreler; 1988’den itibaren de çift sayılı yıllarda *Millî Eğitim Sempozyumu* düzenlenmektedir.

Sürekli sempozyumlar yanında, Türkiye’yi ve Türk Dünyas’ını ilgilendiren siyasî ve kültürel konularda da sempozyumlar düzenlenmektedir. Bunlardan bazı sempozyum başlıkları şöyledir:

- Göktürk Devletinin Kuruluşununun 1450. Yıldönümü*
- Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri*
- Yeni Dünya Düzeninin Getirmek İstedikleri*
- Onuncu Yılda Türk Cumhuriyetleri*
- Yabancı Dilde Eğitim Meselesi*

Türk Ocakları **Gençlik Kolları**, **Hars Heyeti** ve **Hanımlar İcra Heyeti** de çeşitli sosyal ve kültürel çalışmalar yapmaktadır. (Bu çalışmalar ayrıntılı olarak, **Kurultay Raporlarında** belirtilmektedir.)

Türk Ocaklarının öncülüğünde düzenlenen önemli bir toplantı da, “**Türk Dünyası Gençlik Günleri**” veya “**Türk Dünyası Gençlik Kurultayı**” toplantılarıdır. Bu toplantılar, değişik Türk topluluk ve Cumhuriyetleri’nde Gençlik Kolları’nca düzenlenmektedir. Bunların 10.su, 4-11 Eylül 2000’de Azerbaycan’ın başşehri Bakü’de yapılmıştır.

Türk Ocakları Merkez Heyeti, 12 Mart 1987’den itibaren altı dalda, ünlü Ocaklılar adına her yıl, seçilen ilgililere **Türk Ocakları Armağanı** verilmesini kararlaştırmıştır. Bu armağanlar Şöyledir:

- Ziya Gökalp / **Türk Ocağı İlim Teşvik Armağanı**
- Hamdullah Suphi Tanrıöver / **Türk Ocağı Kültür Armağanı**
- Dr. Hasan Ferit Canserver /**Türk Ocağı Hizmet Armağanı**
- Prof.Dr.Osman Turan / **Türk Ocağı Türklük Araştırmaları Armağanı**
- Nihal Atsız / **Türk Ocakları Türk Dünyasına Hizmet Armağanı**
- Galip Erdem / **Türk Ocakları Şeref Armağanı**

3- Yayın Çalışmaları (kitap ve dergiler, film vs)
Kitap Yayını:

Türk ocakları, kuruluşundan itibaren **Ocak mefkûresi** olan **Türk milletinin var olma ve var kalma sevdasını**, diğer ifadeyle **Türk milliyetçiliği** fikirlerini yayma çalışmalarında, dergi ve kitap yayınlarına önemli yer vermiştir. Ancak kitap yayınlarının sayısı bilhassa 1912-1931 döneminde pek yeterli olmamıştır. Ocakların 1931'e kadar yayımladığı kitap sayısı 25 civarındadır. Bunlar arasında en dikkat çekici olanlar şunlardır:

Yeni Turan.....Halde Edip

Türk Tarihi.....Necip Âsım

Üç Tarz-ı Siyaset.....Yusuf Akçura

(İlk defa 1904'te Mısır'da yayımlanmıştır. Osmanlı Devleti'ni kurtarmak için ortaya atılan **Osmanlıcılık, İslâmcılık, Türkçülük** fikirlerinin uygulanabilme imkânları üzerinde durur. 1976'da Türk Tarih Kurumu tarafından da basılmıştır.)

-Türklerin Ulûm ve Fünûna Hizmetleri...Bursalı Mehmet Tahir

-Türk Yılı -Türkçülüğün Tarihi- 1928 ...Yusuf Akçura,(Türk milliyetçiliğinin Cumhuriyet devrine kadar olan gelişmesini anlatır. Önemli bir eserdir.)

-Dağ Yolu 1.Kitap-1928.....Hamdullah Suphi

-Dağ Yolu 2.Kitap-1931.....Hamdullah Suphi

-Günebakan, 1929Hamdullah Suphi

(Dağ Yolu, adıyla yayımlanan iki eserinde H. Suphi'nin ünlü Nutukları toplanmıştır. Dağ Yolu 1'de 27, 2'de 14 Nutuk bulunmaktadır. **Dağ Yolu**, Türk milliyetçiliğini temsil eden sembolik bir isimdir. **Günebakan** da Türk milliyetçisi olan herkestir. Sembol isimdir. Gün, Türk milliyetçiliğidir)

-Türk Dili İçin,1930.....Sadri Maksudi

(Mustafa Kemal (Atatürk), bu kitabın kapağına, "**Millî hisle dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir.**" cümlesiyle başlayan dil konusu ile ilgili meşhur el yazısını yazmıştır.)

-Türk Tarihinin Ana Hatları,1930 ...Türk Tarihi Tetkik Heyeti

(Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ni esas alarak hazırlanmış bir eserdir. Türk Ocağında kurulan Türk Tarih Heyeti'nce hazırlanmıştır. Yalnız 100 adet basılmıştır.)

Türk Ocakları mensupları tarafından Ocak yayınları arasında yayımlanması plânlanan *Kutadgu Bilig*, *Dede Korkut*, *Orhun Abideleri*, *Divan-ı Lügati't Türk* gibi eserler de vardır; fakat yayımlanamamıştır.

Türk Ocakları, kitap yayınlarında 1986'dan sonra başarılı bir döneme girmiştir. Bu dönemde düzenlenen sempozyum ve kongre tebliğleri kitap olarak yayımlanmaktadır. Bunlardan başka, Ocakları çeşitli yönleri ile konu olarak işleyen tezler ve araştırmalar, Kurultay Raporları, kitap halinde yayımlanmaktadır. Türk Ocağı, kendisini ve çalışmalarını tanıtıcı yayınlar yapmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır.

-Türk Ocağının Doğuşundaki Saik ve Sebepler /Hasan Ferit Cansever. Türk Ocağı Hatıraları/Abdülhak Şinasi Hisar. Türk Ocakları/Kenan Akyüz. Türk Ocakları Yeniden Kuruluyor/ Yücel Hacaloğlu. Ank. 1993 (4 yazı bir arada)

-Türk Ocakları ve Atatürk, Ank. 1993

-Türk Ocakları Belgeseli, Ank. 1994 ;

-Türk Ocaklarını Tanıyalım, Ank 1995

-Türk Ocakları ve Hizmet Anlayışımız, Ank 1995,

Hasan Ferit Cansever.

-Türk Ocakları Tarihi -Açıklamalı Kronoloji 1912- 1997” , Hüseyin Tuncer-Yücel Halacoğlu- Ragıp Memişoğlu,1998 (İki cilt)

-Türk Ocakları ve Türk milliyetçiliği, Ank.1995,
Cemal Kutay.

-Milliyetçilik ve Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları V. İlmî Kongresi, 26-27 Mayıs 1995, Ank. Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı (Tebliğler)/ Yay. Haz. Yücel Halacoğlu Ank.1996.

-Türk Ocakları (1912-1931), İbrahim Karaer, Ank. 1992

-İslâmın Bugünkü Meseleleri,ank. 1997.

-Türk Kimliği ve Yahya Kemal Sempozyumu, (4Kasım1998); Y.haz. Yücel Halacoğlu, Ank. 1999.

-Yorumlar Yankılar, Nuri Gürgür,Ank.2000

Türk Ocaklarının yukarıda işaret ettiğimiz yayınlar dışında bir çok yayını vardır. Bu yayınların bir kısmı Ocakları tanıtıcı yayınlar, bir kısmı da sempozyum tebliğ metinleri, konuşma metinleri, Büyük Kurultay Raporları ve Genel Merkez Bildirileridir. Ocak Yayınları, **“Türk Yurdu Yayınları”** adı altında yayınlanmaktadır.

“Türk Yurdu Yayınları” dışında, Ocak şubeleri de yayınlar yapmaktadır.

(Yayınlar konusunda bak. **“Türk Ocaklarının 90 Yıllık Yayın Faaliyetleri- (1912-2002), Dr. İbrahim Karaer, Türk Yurdu Yayınları, Ank.2002.**)

Türk Ocakları, milletimizi ilgilendiren çeşitli konulardaki görüşlerini, **“Basın Bildirileri”** şeklinde de milletimize duyurmaktadır.

Filmler:

-Türk Ocağı Belgeseli 1998 (25 dakika)

-Galip Erdem Belgeseli 2000 (2 saat 15 dakika)

Web Sitesi:

“Türk Ocakları toplumu aydınlatma, savunduğu fikirleri halka yayma konusunda, kitap,dergi, film gibi bilgi kaynakları yanısıra,teknolojik gelişmelerden de faydalanmaktadır. Bu münasebetle 21 Haziran 2001’de Web sitesi kurmuştur. Sitede, Türk Dünyası, Türk Kültürü, Türk Ocağı ve şubeleri ile diğer konularda halka bilgiler sunulmaktadır.”

(WWW.Turkocaklari.org.tr)

Dergi Yayını:

Türk Ocakları yayın alanında, dergicilikte daha başarılıdır. Türk Ocaklarının en başarılı çalışmalarından birisi ***Türk Yurdu dergisinin*** yayınıdır sürdürmesidir.

Bu tarihî Dergi, ocak faaliyetlerine paralel olarak zaman zaman duraklamalara uğrasa da yayın hayatını 1911’den bugüne kadar sürdürmeyi başarmış belki en eski Türk dergisidir. Türk Yurdu Cemiyetinin yayın organı olarak 1911’de yayın hayatına giren Türk Yurdu dergisi, Türk Ocaklarının kurulmasından sonra, Yusuf Akçura’nın sorumluluğunda (*imtiyaz sahibi ve müdürü*) uzun yıllar Türk Ocağının yayın organı gibi hizmet görmüş; Cumhuriyet devrinde yapılan *Birinci Türk Ocakları Umumî Kongresinde (1924)* Yusuf Akçura Dergi’nin imtiyaz hakkını Türk Ocakları İdare Heyeti’ne bırakmıştır.

Yayın hayatına girdiği ilk sayıdan itibaren büyük ilgi gören Türk Yurdu dergisi, o günden bu güne *Türklüğün ve Türkçülüğün sesi olmuştur. Türk milliyetçiliğinin en uzun ve en sürekli yayın organı özelliği taşıyan Türk Yurdu dergisinde Türk fikir*

hayatının tanınmış bütüin simalarının imzaları bulunmaktadır.

Türk Yurdu Derneği'nin Yayın organı olarak 1911'de yayın hayatına başlayan ***Türk Yurdu*** dergisi, 93 yıllık yayın hayatında ilkelerinden hiç sapmamıştır. 1911'den bu yana , Türk milliyetçiliğnin sesini yükselten en uzun ömürlü ve soluklu Türkçü-Milliyetçi dergi olma özelliği taşımaktadır. Türk milletini ilgilendiren her konuda yazı ve araştırmaya sayfalarında yer verir.

Türk Yurdu dergisinin yayın hayatı, Türk Ocağı faaliyetlerinin kesintiye uğradığı yıllarda aksamıştır. Bu bakımdan, Dergi'nin yayın hayatında yedi dönem vardır.

1- (1911-1918) : *İstanbul'da, 7 yılda 161 sayı yayımlanmıştır.*

2- (1923- 1931) : *Ankara'da, 1929'dan başlayarak Lâtin harfleri ile yayınlanır. 1911'den itibaren 26 cilt, 233 sayı yayınlanır. "Türk Ocaklarının fikirlerini neşreder aylık mecmuadır" ibaresi ile yayınlanır.*

3- (1942-1943) : 10 sayı yayımlanır. Türk Ocağı kapalıdır. *"Türkler'in faidesine çalışır" ibaresi ile yayınlanır ve kapanır.*

4- (1954-1957) : *"Türk Ocaklarının fikirlerini neşreden aylık mecmua" başlığını taşır. 234. Sayıdan başlar. Abdülhak Şinasi Hisar Yönetir.*

5- (1959-1968) : Ocak yayın organı olarak, Emin Bilgiç, Sadettin Bilgiç, Galip Erdem yönetimlerinde yayımlanır.

6- (1970) : Dergi'nin 60. Yılıdır. İki sayı yayımlanır. Osman Yüksel Serdengeçti yayımlar.

7- (1987'den bu yana) : 347. sayıdan itibaren *"Türk Ocağı Merkez Heyetinin Yayın organı" olarak*

İstanbul Türk Ocağı şubesinde yayımlanır. 1989 Kasım ayından itibaren (373. sayı) Ankara’da yayımlanır.

1987’den itibaren büyük boy ve 64 sayfa yayımlanan Türk Yurdu dergisi, çok sayıda ilim ve fikir adamını bünyesinde toplar.

“**Hakemli bir dergi**” olan Türk Yurdu dergisinden Türk Ocaklarının bütün çalışmalarını, fikirlerini aylık olarak takip edebiliyoruz. Bu bakımdan Türk Ocaklarının, en devamlı ve canlı yayın organıdır.

Türk Yurdu, 1987’den bu yana Türk milletini ve Türk kültürünü ilgilendiren çeşitli konularda **özel sayılar** da yayımlamaktadır.

-*Mehmet Akif Ersoy Özel sayıs, Ocak, 1998;*

-*Aile Özel Sayısı, Aralık 1990;*

-*Yunus Emre Özel Sayısı, Ocak 1991;*

-*Doğumunun 120.Yıl Dönümünde Ziya Gökalp ve Türk Düşüncesi Özel Sayısı, Mart 1996;*

-*Medeniyetçilik ve Küreselleşme, Eylül 1996;*

Türk Ocaklarının ve Türk Milliyetçiliğinin görüşlerini de açıkladığı için **Türk Yuru** dergisinin 1997’den itibaren yayımladığı bazı özel sayıları kısaca tanıyalım:

İslâmın Bugünkü Meseleleri, Nisan- Mayıs 1997,C.17,s.116-117:

Büyük boy, 240 sayfalık bir özel sayıdır. İçinde, günümüz Müslümanları’nın İslâm’ı değerlendirmede karşılaştıkları sıkıntıları, Türkiye’nin dinî hayatını, Türk Dünyası’nın dinî problemlerini vs konu olarak inceleyen 22 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır.

Bu özel sayı, genişletilmiş olarak Ağustos 1997’de Türk Yurdu Yayınları (Nu:38) arasında 412 sayfalık kitap olarak yayımlanmıştır.

78 Yıl Sonra Millî Mücadele, Ekim 1997,C.17,s.122:

192 sayfa hacmindeki bu özel sayıda, *Millî Mücadele yılları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş şartları* çerçevesinde 35 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır. Özel sayıda, millî Mücadele yıllarının iç ve dış siyasî olayları da incelenmektedir.

Yeni Bir Medeniyet Anlayışına Doğru, Mart-Nisan 1998, C.18, sayı,127-128.

Prof.Dr. Yılmaz Özakpınar’ın “*Kültür ve Medeniyet Anlayışları ve Bir Medeniyet Teorisi*” , “*İslâm Medeniyeti ve Türk Kültürü*” adındaki eserlerinden hareketle düzenlendiği anlaşılan bu özel sayıda, *Kültür ve Medeniyet* kavramları incelenmektedir. 192 sayfalık bu özel sayıda, konu ile ilgili 35 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır. Bu özel sayıda kültür ve medeniyet kavramları sadece teorik plânda incelenmiyor; Türkiye’nin son iki asırdır geçirmekte olduğu kültür ve medeniyet değişimleri de inceleniyor.

Cumhuriyetimizin 75. Yılı , Ekim 1998,C.18,s.,134:

“En önemli toplumsal mutakatımız : Cumhuriyet” anlayışı ile, Türk Ocaklarının Cumhuriyetin 75. Yılı kutlamaları çerçevesinde hazırlanmış bir özel sayıdır. 216 sayfalık bu özel sayıda 34 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır. Yazılarda genel olarak,

Cumhuriyet'in 75. Yılında , Türkiye'nin problemleri ve çözüm yolları üzerinde durulmaktadır.

XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği, Mart- Mayıs 1999, C.19, s. 139-141:

450 sayfalık bu hacimli özel sayı, “*Tarih boyunca Türk vatanına hizmet edenlere armağan edilmiştir.*”

“*XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği*” özel sayısının hazırlanma sebebini, Doç. Dr. M. Çağatay Özdemir, şöyle açıklıyor:

“Millet ve devletçe, Türk’e düşman ve Türklük menfaatlerine aykırı seslerin giderek ayyuka çıktığı bir dönemi yoğun bir şekilde yaşadık ve yaşamaya devam ediyoruz. İdeolojik görüntülerini çok kolay değiştirebilen ve altın kâse içinde zehirlerini sunmakta maharet sahibi olanlar, Devlet’in üniterliğini masaya yatırdıkları gibi, Türkiye coğrafyasında varlığını tarihin tescil ettiği Türk milletini yok sayarak, mozaik kültür edebiyatıyla O’na mensubiyet duygusunu her fırsatta yaralamaya çalıştılar. Propaganda tarafı ağır basan tabirlerle insanımızın zihinlerini bir hayli karıştırdılar. “İkinci Cumhuriyetçilik” yetmedi, Türkiyede 47 etnik grubun bulunduğunu”, her bir etnik grubun 3’er, 5’er, 10’ar milyon nüfusa olduğunu iddia ederek Türk milleti kavramını silmeye kalkıştılar. O’nu azınlık statüsüne düşürdüler. Bu da yetmedi, “anayasal vatandaşlık”ı takdim ettiler. Şimdilerde ise yeni bir söylemle karşı karşıyayız: Millî (ulusal) Devlet miadını doldurdu, herkes başını çaresine baksın!

Aslında bu ifade ile küreselleşmenin Türk milletini yok edeceği kastediliyor. Millîyet kavramını reddeden Marksist kesim, küreselleşmenin ekonomik; millî devlet

ve milliyetçilikten pek hoşnut olmayan radikal islâmcular ise kültürel boyutunu ön plâna çıkartarak ideolojik perspektiflerine uygun tahminlerde bulunuyorlar. İşte **Türk Yurdu**, özellikle küreselleşmenin hafife alınmayacak bir olgu olduğunun farkında olarak, bu önermenin doğruluğunu araştırmak amacıyla yola çıktı ve elinizdeki bu sayıyı hazırladı.”

Bu anıt sayıda, *Türk Milliyetçiliği, Türk Ocakları, Dış Türkler, Turancılık, Atatürk, Küreselleşme, Din, Millî Devlet, Kimlik, Etniklik vb* konularında 81 ilim ve fikir adamının doyurucu yazısı bulunmaktadır.

700. Yılında Osmanlı, Aralık 1999-Ocak 2000, C.19-20,s. 148-149:

Bu özel sayı, **Osmanlı Devletinin 700. Yıl kutlamalarına katkı gayesiyle hazırlanmıştır.** Dergi, Dr. M. Çağatay Özdemir’in “*Türk Yurdu’ndan*” başlıklı takdim yazısıyla başlamaktadır. Özel sayının **Türk Yurdu** adına takdim yazısında 700.yıl kutlamalarına gereken ilginin gösterilmediğini özellikle üniversitelerin bu konuda atalet içinde olduklarını belirten **Dr. M. Çağatay Özdemir**, Osmanlı Devleti’ne bakışını şöyle ifade ediyor:

“*Türkiye’deki kurulu düzeni zor yoluyla değiştirmeye kalkışanların, artık eskisi gibi geçmişimize hor bakmamaları sevindirdici bir bir gelişmedir. Özellikle 1980’den sonra Türkiye’deki Marksist çevrelerde Osmanlı tarihine karşı uyanan merakın yayın sahasında da meyvelerini vermesi zihniyet değişiminin delillerinden biri sayılabilir.... İhtişam ve zaaflarıyla Osmanlı ne kadar bizimse, genç Türkiye Cumhuriyeti de o kadar bizim atalarımızın kurduğu devlettir. Birini tarihte hiç yok sayarak, diğerini de onun zıddı varsayarak hiçbir*

yere gidemeyeceğimizi akıl sahibi herkesin kabul etmesi gerekiyor. Her Türlü karamsarlığı ve güçlüğü yeneceğinden emin olduğumuz Türk milleti ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti, dışındaki dünyayı kavradığı ve Osmanlı'yı anlamlandırdığı ölçüde 21'inci yüzyıla damgasını vuracaktır.”

Yukarıda ifade edilen görüş ve değerlendirmenin, Türk Ocaklarının dolayısıyla Türk milliyetçilerinin görüşlerini yansıttığını bir daha hatırlatalım.

Osmanlı Özel sayısında, 72 ilim ve fikir adamının yazı veya konuşması yer almaktadır.

Türk Romanı, Mayıs-Haziran 2000, C.20,s.153-154:

“Türk Romanı” özel sayısının yayımlanış sebebini, Türk Yurdu dergisinin Genel Yayın Müdürü M. Çağatay Özdemir, “Türk Yurdu dergisi olarak bu sayının, yeni bin yıla girerken, Türk romasının geldiği seviyeyi, dünü ve bugünüyle büyük eserlerini tanıtmayı, problemlerini tartışmayı düşündük.” diyerek açıklıyor.

Özel sayının takdim yazısında, Türkiye'nin, bir kültür - sanat bunalımı yaşadığı, dolayısıyla edebiyatın da (Özellikle Türk romanının) bundan nasibini aldığı belirtilerek şu görüşlere yer veriliyor:

“Bu sayıyı hazırlarken gördük ki Türkiye'nin gündeminde edebiyatın yeri yoktur. Türkiye uzun zamandır ciddi bir kültür bunalımı yaşamaktadır. 80'li yıllardan itibaren, emek mahsulü sanat eserlerinin yerini aktüalitenin tesirindeki bir takım yayınlar, büyük sanatkârın yerini de yazılı ve görüntülü basının piyasaya sürdüğü isimler almıştır. Türk sanat hayatının içler acısı bu durumu, sadece edebiyata mahsus da değildir. Musıkî dahil hemen bütün sanat alanları, ciddi bir

bunalım yaşamaktadır.... Türk dilinin hâl-i pür melâli şuurimizi de hikâyemizi de romanımızı da seviyesiz kılmaktadır. Bugünkü Türk sanatkârı sanatın çilesine değil, şöhretine sahiptir.”

405 sayfalık bu özel sayıda, Türk romanının 125 yıllık tarihi, problemleri, roman teorisi, müstakil roman inceleme ve değerlendirmeleri , roman üzerine soruşturmalar yer almaktadır. *Türk Romanı Özel Sayısı* 'nda, 57 yazı bulunmaktadır.

Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, Aralık 2000, C.20,s.160:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu **Mustafa Kemal Atatürk** , hiç şüphe yok ki büyük Türk milliyetçisidir. Bunu, her fırsatta ifade etmiştir. İfade etmemiş olsaydı bile uygulamaları bunu anlamaya yeter. Türk Ocaklı büyük ilim ve fikir adamımız **Ziya Gökalp**, ***Türkçülüğün Esasları*** (1923) adlı eserinde **Atatürk**'ten “*Türk milliyetçiliğine resmiyet veren ve onu fiilen tatbik eden*” diye bahsetmektedir. Kısaca Atatürk'ün söyledikleri ve yaptıkları ortadadır. Buna rağmen, bazı kesimler, kafalarındaki fikirlere kılıf bulup meşrulaştırmak için Atatürk'ün adını kullanmaktadırlar. Bazı kesimler de, Atatürk'ü ve yaptıklarını, karşı kesimin söz ve davranışlarını ölçü alarak değerlendirdiklerinden açıkça olmasa bile içlerine sindiremedikleri anlaşılmaktadır.

Atatürk ve Türk Milliyetçiliği Özel sayısı, Atatürk'ün *Türk milliyetçisi olduğunu*, ortaya koyan 152 sayfa hacminde ve 27 yazıdan meydana gelmektedir.

“*Küreselleşme*”, “*Millî devlet anlayışı sona eriyor*”, “*Türkiye mozaïği*” vb moda ifedelerin

yaygınlaştığı; *Avrupa Birliği uğruna, millî kültür ve millî gururumuzu fedaya hazırların boy gösterdiği* günümüzde, hem Atatürk'ü hem Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesini yeniden hatırlamaya ve anlamaya ihtiyacımız vardır. Özel sayı, bu ihtiyaca kendi ölçülerinde cevap vermektedir.

Türkçeye Saygı, Şubat- Mart 2001, C.21,s.162-163:

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, "***Türkçe giderse herşey gider.***" anlayışının sahibidirler. Türk Yurdu'nun *Türkçeye Saygı* özel sayısı, bu anlayıştan hareketle hazırlanmış 480 sayfalık bir abide sayıdır.

Türkçeye Saygı özel sayısının kapağında, Atatürk'ün, 2 Eylül 1930'da Türk Ocaklı büyük ilim ve fikir adamı Sadri Maksudî'nin Türk Ocaklarınca yayınlanan *Türk Dili İçin* adlı kitabına yazdığı, "*Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir.*" cümlesi ile başlayan el yazısı yer almaktadır.

Türk Yurdu'nun Genel Yayın Müdürü M. Çağatay Özdemir, "*Türkçe giderse herşey gider!*" başlıklı takdim yazısında, ***Genç Kalemler***'in (1911) sadeleştirdiği Türkçe'nin bile gençler tarafından anlaşılamaz hale getirildiğinden bahsederek şu tespitte bulunuyor:

"1980 senesi Türkçe açısından tarihî bir dönüm noktası oldu. Türk Dil Kurumu ile onun karşıtları arasında devam edegelen sürtüşme yavaş yavaş hafifledi. Millî Eğitime kadar sirayet eden bu zıtlaşma ders kitapları vasıtasıyla öğrencilerin zihninde büyük tahribat yaptı."

Türkçe, 1980 öncesinde, "*Marsist bir devrimcilik*" anlayışıyla, *tasfiyecilik (bir çeşit dil ırkçılığı)* yapılarak

hem fakirleştirilmiş hem de nesliller arası bağı koparma noktasına gelmişti. Gençler, değil Ömer Seyfettinleri, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı hatta Tarık Buğra'yı bile anlamaz hale gelmişlerdi. 1980'de bu gidiş durdurulmuştu. Fakat bu *tasfiyecilikten* kurtulan Türkçe, bu defa da Batı dillerinin özellikle İngilizce'nin taarruzuna ve tahakkümüne maruz bırakılarak adeta *sömürge dili durmuna düşürülmek isteniyor*.

M. Çağatay Özdemir, söz konusu takdim yazısında, Türkçe'nin son yıllarda maruz kaldığı durumu şöyle izah ediyor:

“Bugün sadece Türkçe değil, dünyanın diğer bölgelerindeki diller de küreselleşmenin tehdidi altındadır. Küreselleşmenin Türkiye'deki acenteleri olan, millî duyarlıktan yoksun televizyonlar, dilimizin ve kültürümüzün tahribatını kolaylaştırmaktadır. Küreselleşme adı altında yutturulan kültür, Amerikan kültürüdür, bunun taşıyıcısı da İngilizce'dir.”

Türk Yurdu Genel Yayın Müdürü M.Çağatay Özdemir, Türkçe'nin savunulması konusunda milliyetçilere düşen görevi de şöyle tespit ediyor:

*“...İşimiz zordur. Zor olmasına rağmen milliyetçiler, Türkçe'nin yaşatılması görevinde öncülük görevini bıkmadan usanmadan yerine getirmelidirler. İşte bu amaçla **Türkçeye Saygı** sayısını hazırladık.”*

Türk Yurdu'nun Türkçeye Saygı özel sayısı, Türkçe'nin dünkü ve bugünkü durumunu gözler önüne seren önemli bir yayındır. 480 sayfalık bu sayıda, Türkçe'ye gönül vermiş 98 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır.

Türk Yurdu dergisinin 1911- 1931 döneminde yayımlanan eski ve yeni harfli bütün sayıları 26 cilt olarak **Dr. Arslan Tekin**'in öncülüğündeki çalışma ile **Tutibay Yayınları** tarafından yayımlanmıştır. (1998-2002).

Türk Yurdu okuyucuları üzerinde yapılan bir araştırma sonuçlarına göre, Türk Yurdu okuyucularının %56'sı üniversite mezunu, %10'u master, ve % 20'si doktoralıdır. Geri kalan % 14'ü de ilk, orta ve lise mezunudur. Bu okuyucu profili Türk Yurdu dergisinin fikir seviyesini göstermesi bakımından önemlidir.

Türk Ocakları, Ocak içinde farklı dernekler kurduğu gibi, dergiler de yayımlamıştır. *Halka Doğru*, *Türk Sözü* gibi. Bunların dışında, *Millî Tetebbular Mecmuası*, *Büyük Duygu*, *İktisadiyat Mecmuası*, *Yeni Mecmua* gibi dergiler de Ocakların fikirlerini yaymasına hizmet eden ve Ocaklılar tarafından yayımlanan dergiler arasındadır. Bunlardan **Yeni Mecmua, (1917) (Gökalp ve Yahya Kemal tarafından yayımlanır)** bir süre resmen Ocağın yayın organı olmuştur. Cumhuriyet devrinde bazı şubeler de kendi adına yayın yapan dergiler çıkarmışlardır: Adana şubesi *Altın Yurt*, Sivas şubesi *Birlik Gazetesi*, Sinop şubesi *Türk Bahçesi*, İzmir şubesi *Türk Gençleri vb* gibi.

Türk Ocaklarının **BAZI TEMEL GÖRÜŞLERİ**

Millet ve Milliyetçilik Anlayışı

Türk Ocaklarının temel fikri, Türk milliyetçiliğidir.

Türk Ocaklarının 2002’de yayımlanan son Tüzüğünde “**Ocak’ın ülküsü**” şöyle tespit edilmiştir:

Madde 2 : *Ocak, millî kültür (hars) ahlâk ve fikir hayatının geliştirilmesi, millî birliğin kuvvetlendirilmesi, toplum yapısının sağlamaştırılması ve Türklüğün yüceltilmesi amacıyla kurulmuştur. Kısaca **Türk milliyetçiliği** olarak adlandırılan bu amaç, Ocak’ın “ millî ülkü (mefkûre)”südür.*

Türk milliyetçiliğinin 1930’lara kadar adı “*Türkçülük*” tür. Türk Ocakları , kuruluşundan bu güne kadar kültür temeline dayanan bir millet anlayışına sahip olmuştur. Türk Ocakları ve Türk milliyetçiliği, tarihinin hiç bir döneminde *ırk esasına dayanan* bir millet anlayışına sahip olmamıştır. Ocakların kurulduğu tarihlerde, *ırk, millet, kavim* hatta *ümmet* kelimeleri, terim olarak tarifi açıkça ve kesin yapılmamış olduğu için biri diğerinin yerine kullanılabilmekteydi. Bu bakımdan bazı yazılarda ve meselâ ilk Türk Ocağı Tüzüğü’nde kullanılan “**ırk**”, *biyolojik anlamda bir soy*

ifade etmemekte; bir mensubiyet ifadesi için kullanılmaktadır.

Türk milliyetçilerinin *millet ve milliyetçilik anlayışını* çeşitli konferans, yazı ve müstakil eserlerinde açıklayıp izah eden Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Ahmet Ağaoğlu, Ömer Seyfettin, Fuat Köprülü, Hamdullah Suphi, Sadri Maksudi, Yahya Kemal, Osman Turan, İbrahim Kafesoğlu vb. gibi büyük ilim ve fikir adamı Türk milliyetçisi Ocak mensupları ve Ocakların bugünkü yöneticileri, *millet anlayışını* hep kültür temeline dayalı olarak izah etmişlerdir.

Türk milliyetçiliğinin teorisini kuran iki ünlü Türkçü yani Türk milliyetçisi, **Yusuf Akçura** ve **Ziya Gökalp**'tir. Yusuf Akçura (1876-1935) Kazan Türkleri'ndendir, çalışmalarını daha çok Türkiye'de sürdürmüştür. Türkçülükle ilgili ilk eseri, 1904'te Kahire'de yayımlanan *Üç Tarz-ı Siyaset*'tir. Aslında uzun bir makale olan bu eser, "*Türkçülük üzerine yazılmış ilk teorik eser*"dir. Yazıldığı dönemde gündemde olan *Osmanlıcılık* ve *İslâmcılık* siyasî fikirlerine karşılık *Türkçülük* fikrini teklif eder. Bu fikirler içinde sadece *Türkçülük*'ün uygulanma imkânının bulunduğu fikrini savunur.

Yusuf Akçura'nın bir başka önemli eseri de 1928'de Türk Ocağı adına hazırlanıp *Türk Yılı-1* adıyla yayımlanan Yıllık'taki "*Türkçülük -Türkçülüğün Tarihî Gelişimi-*" adlı uzun makalesidir. Bu eserinde Yusuf Akçura'nın millet tarifi şöyledir:

"Millet, ırk ve dilin esasen birliğinden dolayı sosyal vicdanında birlik ve beraberlik meydana gelmiş insan toplumdur."

Yusuf Akçura, Türk Ocağının kuruluşundan ilk kapanışına kadar (1912-1931) idare kademesinde çalışmış, Türk Yurdu dergisini idare etmiştir. Cumhuriyet devrinde Türk Tarih Kurumu Başkanlığı da yapan Akçura, Atatürk'ün *kültür* ve *politika* konularında danışmanlığını yapmıştır. Ziya Gökalp'la bazı görüş ayrılıkları vardır.

Türk milliyetçiliğinin teorisinin (*bilhassa Türkiye Türklüğü açısından*) asıl kuruculuğunu yapan ise Türkiye'de sosyoloji ilminin de kurucusu sayılan Ziya Gökalp'tır. **Ziya Gökalp**'ın (1876-1924) fikirlerini açıkladığı bir çok şiir, makale ve eseri vardır. Bunların içinde Türk Ocağı yayın organı *Türk Yurdu* dergisinde makaleler halinde yayımlanan ***Türkleşmek-İslâmlaşmak-Muasırlaşmak (1918)*** adlı eseri ile, Türk milliyetçiliğine dair fikirlerini bir sistem içinde toplu olarak izah ettiği ve ölümünden bir yıl önce "***Ocaklılara armağan***" ithafıyla yayımladığı ***Türkçülüğün Esasları (1923)*** adlı eseri en önemlileridir.

Türkçülüğün Esasları, iki bölümden meydana gelir: "Türkçülüğün Mahiyeti" (*teorik bölüm*); "Türkçülüğün Programı" (*uygulamayla ilgili bölüm*). Ziya Gökalp, ***Türkçülüğün Esasları*** adlı ünlü eserinin ***Türkçülüğün Mahiyeti*** (Birinci Kısım) bölümünde, *Türk milliyetçiliğinin tarihini, millet, milliyetçilik, Turancılık, kültür, medeniyet, halkçılık, Batılılaşma vb* temel kavramları tarif ve izah eder. ***Türkçülüğün Programı*** (İkinci Kısım) bölümünde ise, *Dilde Türkçülük, Bedî Türkçülük (estetik,sanat,zevk), Ahlâkta Türkçülük, Hukukta Türkçülük, Dinde Türkçülük, İktisatta Türkçülük, Siyasette Türkçülük, Felsefede Türkçülük*

anlayışlarını izah eder. Bu konularda Türkçülüğün nasıl bir uygulama yapması gerektiğini anlatır.

Türk Ocakları içinde konferans, yazı, şiir ve ilmî eserleriyle Türk milliyetçiliğinin teorisini kuran, bu çalışmaları ile bir otorite olan Ziya Gökalp, ***Türkçülüğün Esasları***'nda *milleti* şöyle tarif eder:

“Millet, dilce, dince, ahlâkça, zevkçe ortak olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden meydana gelen bir zümredir.”

Milleti, bu şekilde tarif eden Ziya Gökalp, bu tariften de anlaşılacağı üzere, Türk milliyetçiliği karşıtı bazı az okumuşların zannettiği gibi **“ırkçı”** değildir. Gökalp'a göre, *“Milliyette şecere(soy-sop) aranmaz. Yalnız terbiyenin ve mefkûrenin millî olması aranır.(...) insanlarda ırkın içtimâî hasletlere hiç bir tesiri olmadığı için şecere aramak doğru değildir. Bunun aksini meslek ittihaz edersek, memleketimizdeki aydınların ve mücahitlerin bir çoğunu fedâ etmek gerekecektir. Bu durum doğru olmadığından, **Türküm diyen her ferdi Türk tanımaktan, yalnız Türklüğe hıyaneti görülenler varsa, cezalandırmaktan başka çare yoktur.**”* (Türkçülüğün Esasları,s.23)

(Türkçülüğün Esasları, bir çok yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Bunların içinde, Varlık Yayınları-1966 baskısı metinde hiç bir değişiklik yapılmadan yapılan yayındır. Prof.Dr. Mehmet Kaplan'ın yayına hazırladığı M.E.B. Devlet Kitapları-1000 Temel Eser sersi ve Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan iki basım , dil ve anlam yönünden güvenilir yayınlardır. Bazı yayımlar sadeleştirme düşüncesiyle dil ve anlam yönünden tahrif edilmiştir.)

Türk Ocaklarının Tarihî Başkanı, hayatını âdeta Ocakla özdeşleştiren büyük hatip ve Türk milliyetçisi ***Hamdullah Suphi Tanrıöver*** de (1885-1966) Türk milliyetçiliği ile ilgili fikirlerini, ünlü konuşmalarında,

konferanslarında ve yazılarında ortaya koymuştur. Hamdullah Suphi, birer *hitabet örneği* olan konuşmalarını *Dağyolu*; makalelerini de *Günebakan* adlı eserlerinde toplamıştır. *Dağyolu*, Türk milliyetçiliği yoludur. *Günebakan*, “Türk milliyetçisi olan herkeştir.” *Gün* veya *güneş*, Türk milliyetçiliği idealidir.

Hamdullah Suphi'nin millet anlayışı, Ziya Gökalp'tan farklı değildir. *Dağyolu 1. Kitap'ta* Türkü şöyle tarif eder:

“Türkçe konuşan, Müslüman olan ve Türkçülük sevgisi taşıyan Türk'tür.”

Türk Ocaklarının 10 Mayıs 1949'da tekrar açıldığında, Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından açıklanan **“Türk Ocağı Beyannamesi”**nde, **milliyetçilik** ve **ırkçılık** anlayışı şöyle açıklanır:

“Türk Ocağı milliyetçidir. Milliyeti, ilk kurulduğu zamanlarda yani bundan 38 sene evvel nasıl anlaşılırsa bugün de öyle anlamaktadır. O, millet müessesesini asırlarca süren bir terkip olarak kabul eder... Bu düşüncelerle Türk milletini ve onun milliyetini ırk esasına bağlamıyoruz.”

Ziya Gökalp'ın, *Türkçülüğün Esasları* adlı ünlü eserinde, “Türköloji sahasında büyük bir bilgin ve âlim oldu. İlmî eserleri ile Türkçülüğü aydınlattı” diyerek tanıttığı Türk Ocaklı bilgin **Ord.Prof. Fuat Köprülü**, **“Milliyetçilik ve Irkçılık”** başlıklı yazısında *Türk milliyetçiliğini* izah ederken şöyle demektedir:

“Türk milliyetçiliği, dar ve mutaassıp ırkçılık nazariyesine tamamiyle muhalif telâkkilere malik ve tamamiyle meşru ve insanî mahiyette bir milliyetçiliktir. Çünkü yeryüzündeki bütün milliyetlerin müsavî haklarını tanımakta, hiç bir milletin başka milletlerden

üstünlüğünü ve başkalarına tahakküm ve tecavüzünü kabul etmemektedir. Yeryüzündeki bütün demokrat milletlerde gördüğümüz bu meşru milliyetçilik telâkkisi (anlayışı) ile, ırkçılık dalâletine dayanan mütecaviz ve gayr-i insanî telâkkiler arasında ne müthiş bir tezat olduğunu izaha bile lüzum görmüyoruz.” (Köprülü'den Seçmeler, MEB y. İst. 1972, s.35)

1923'te Sorbon'da ilk defa *Türk Kavimleri Tarihi* dersi koydurup okutan, Türkiye'de *Türk Hukuk Tarihi* ilim disiplininin kurucusu, Türk Tarih Kurumunun kurulmasında ve Türk Tarih Tezi'nin şekillenmesinde önemli rolü bulunan Türk Ocağı mensubu ünlü ilim ve fikir adamı **Ord. Prof.Dr. Sadri Maksudi** de millet ve milliyetçilik konusunu incelediği ***Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları*** (1955) adlı eserinde, Türk milliyetçiliğinin özelliklerini, *“akılcı, ilmî, hürriyetçi, milletlerin eşitliği, demokratik, barışçı, iyimser”* kavramları ile özetler. Sadri Maksudi'ye göre, ***“Bugünkü milliyetçi, millî haysiyet, millî hükümlerlik, millî menfaat hususlarında son derece titiz olmakla beraber, Şovenizmden uzak, rasyonel, şuurlu, uyanık bir millî hisle dolu bir insandır.”***

Türk Ocaklarının millet ve milliyetçilik anlayışında, kuruluşundan bugüne (1912-2004) hiç bir sapma veya değişme olmamıştır. Türk Ocağı İstanbul Şubesi Başkanı ve bir süre Türk Yurdu dergisinin yayın sorumluluğunu da yürüten **Dr. Cezmi Bayram**, ***“Tehlikeli Gelişmeler”*** başlıklı yazısında (*Türk Yurdu*, Şubat 1989) milliyet anlayışına dair şu açıklamayı yapıyor:

“Türk milliyetçileri, Türk milletinden olmayı, daima kendini Türk milletine mensup hissetme şeklinde

anlamışlar ve tatbik etmişlerdir. Hiç bir zaman ırkçı olmamışlar; kendini Türk sayan herkesi Türk kabul etmişlerdir. O yüzden bugün milliyetçilik mefkûresine (idea-ülkü) inanmış bir çok Türk genci, bu millete hizmet etmiş; ilim,sanat, fikir hayatında temayüz etmiş bir çok şahsiyetin anasının babasının hangi soydan, hangi ırktan geldiğini ne bilir ne de merak ederler. Bu konuların meraklısı ve kışkırtıcısı, ne gariptir ki Türk milliyetçiliğine düşman olanlardır.”

Türkiye’de Türk milliyetçileri değil, Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti’nin üzerinde çeşitli emelleri olanlar, bir taraftan Türk milliyetçilerini *ırkçı-Şovenist-Faşist* vs olmakla suçlarken diğer taraftan etnik bölücülük ve mozikçilik yaparak Türk millî bütünlüğünü yıpratma, bozma siyaseti gütmektedirler. Türk Ocağı Genel Başkanlarından **Sadi Somuncuoğlu**, 30 Haziran 1994’te Bolu Türk Ocağında yaptığı konuşmada etnikçilik ve mozaikçilik tehlikesine dikkat çekerek görüşlerini şöyle açıklamıştır:

“Dış mihrakların tahriklerine bir kısım aydınlar da katılıyor. Türkiye’yi bir milletler ve kültürler mozayigi olarak göstermek büyük bir gaflettir.”

Türk Ocaklarının 1996’dan bu yana (Nisan 2004) Genel Başkanlığını yapan **Nuri Gürgür** de Ocakların **ırk-millet- milliyetçilik** anlayışı ile ilgili çeşitli açıklamalar yapmıştır. Genel Başkan Gürgür, *“Milliyetçilik ve Globalleşme”* başlıklı yazısında (*Türk Yurdu, Ocak 1989*) görüşlerini şöyle açıklıyor:

“Türkiye’de ırkçılık yapanlar, herkesçe malûmdur. PKK bunların siyasî örgütüdür. Irkçılık gerek fikir ve düşünce esasları bakımından gerekse millî kültür ve

millet hayatımız açısından Türk milliyetçilerine giydirilmesi asla kabul olmayacak bir kışvedir.”

Türk Ocakları, Orta Asya'dan akıp gelen ve Anadoluyu nüfus ve kültür yönünden Türkleştirerek ebedî Türk vatanı haline getirdiğimiz fikrini savunan bir tarih anlayışına dayalı olarak, ***Türkiye Türklüğü***'nün bütünlüğünü savunur. ***Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türkiye'nin “mozaik olduğu anlayışını” reddeder.*** Bu itibarla, milliyetçilere göre, Anadolu (Türkiye) bir Türk vatanıdır. Anadolu coğrafi bir isimdir. Türk vatanını ve Türk milletini, coğrafi bir isimle ifade etmek, gaflet ve dalâlet değilse, hıyanettir. Anadolu coğrafyası, 12. Yüzyıldan itibaren bütün yerli ve yabancı kaynaklarda “*Türkiye*” adıyla anılır. Bu anlayış, Atatürk'ün 1931'de yazdırdığı tarih kitaplarında da böyle izah edilir. Nitekim, bir kısmını Atatürk'ün bizzat el yazısı ile yazdığı ***Medenî Bilgiler*** (1931) kitabında da konu şöyle ifade edilir: ***“Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkı Türk milletidir.”***

Ne var ki, Atatürk'ün ölümünden sonra pek çok konunun aslından saptırıldığı gibi, Cumhuriyet'in kuruluş felsefesi ve Atatürk'ün fikirleri de saptırılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, Türk milliyetçiliği fikir temeli üzerine kurulmuştur. Böyle olduğu için Türk Ocakları, Atatürk döneminde Devlet'in her türlü desteğini görmüştür. Hatta Ocak 1931'de kendisini feshederek Cumhuriyet Halk Fırkası'na iltihak ederken belirtilen gerekçe de bu yödedir.

Cumhuriyet'i kuranların “Türk milleti ve Türk milliyetçiliği anlayışları” ile Türk Ocaklarının anlayışı aynıdır. Nitekim tarihî bir belge olarak, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Üçüncü Büyük Kongresi'nde (10 Mayıs 1931)

kabul edilen programına bakmak yeterlidir. Bu Program'da *Türk- millet- vatan- milliyetçilik* kavramları açık seçik tarif edilmiştir. **Söz konusu CHF Programı**'ndaki tarifler şöyledir:

Türk: *“Türkiye Cumhuriyeti dahilinde Türk dili ile konuşan, Türk Kültürü ile yetişen, Türk mefkûresini benimseyen her fert, hangi dinden olursa olsun Türk'tür.*

Millet: *“Millet dil, kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasî ve içtmaî heyettir.”*

Milliyetçilik: *“Bütün muasır milletlerle bir ahenkte yürümekle beraber, Türk içtmaî heyetinin hususî seciyesini ve başlıbaşına müstakil hüviyetini mahfuz tutmayı esas sayar. Bu itibarla 'millî olmayan cereyanların' memlekete girmesini ve yayılmasını istemez.*

Bizim milliyetçiliğimiz, gerek müstakil gerek başka devletlerin tebaası halinde yaşayan bütün Türkleri hangi dinden olurlarsa olsunlar derin bir kardeşlik hissiyle candan sevmek, onların refahı ve inkişafını candan dilemekle beraber, kendisine siyasî iştiğal hududu olarak Türkiye Cumhuriyeti hudutlarını kabul etmiştir.”

Yine Atatürk'ün, kurdurduğu *Türk Tarih Kurumuna* yazdırdığı ve Millî Eğitim Bakanlığınca okullarda ders kitabı olarak okutulan dört ciltlik tarih kitabının *“Tarih-IV”* adını taşıyan 4. Cildinde, **Atatürk İlkelerinin** (altı ilke) ikincisi olan **milliyetçilik ilkesi** açıklanırken, Türk Ocaklarından da söz edilerek şöyle denilmektedir:

“Millî Mücadele başlamadan önceleri bizde milliyetçilik cereyanı henüz vazıh (açık) bir görünüş

*almış değildi. Osmanlı Devleti, tâbiyeti altındaki muhtelif unsurlardan bir ‘Osmanlı milleti’ vücuda getirmeğe uğraşmış, fakat **osmanlılık siyaseti** tam bir muvaffakiyetsizliğe uğramıştı. Bu muvaffakiyetsizlik bazı nazariyatçıları (fikir teorisyenlerini, fikir adamlarını) **ümmet** dedikleri **İslâm milleti** fikrine, **İslâm ittihadı** siyasetine sevketmişti. ...*

*Türkçülük, Osmanlı unsurlarının ayrı ayrı tuttukları millîyetçilik cereyanlarına karşı koymak gayretinden, bütün Türk kavimleri birleştirmeye istihdaf eden (hedef alan) **Turancılığa** kadar gidiyor ve bunlar bazan da İslâm ittihadı fikirleri ile karıştırılıyordu. Elhasıl fikirlerde ve cereyanlarda vuzuh ve kat’iyet yoktu. Hele siyasî hayatta bu fikirlerin tesiri pek az hiss olunuyordu.*

***Türk Millîyetçiliği** ancak **millî idareden sonra**, her sahada bütün vuzuh ve şumuliyle hakiki mana ve delâletini bulmuş, siyasî, iktisadî, harsî (kültürel) bir devlet sistemi halini almıştır. Halk fırkası millîyetçiliği en ehemmiyetli umdelerinden biri edinmiştir. Meşrutiyet devrinde kurulmuş olan (1912) **Türk Ocakları** adlı gençlik cemiyeti, Cumhuriyet devrinde yüzlerce şubesi olan bir teşkilât halinde genişlemiş ve **1931 Kurultayı’nda verdiği kararla maksat ve gayede tamamen beraber olduğu Halk Fırkası’na** iltihak etmiştir.” (Tarih-4,s181-182)*

Tarihî gerçekler böyle apaçık ortada iken Cumhuriyet’in kuruluş felsefesinin arkasındaki fikir kaynağı ve gücü olarak ne Türk Ocakları ne ünlü Türk millîyetçileri (Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Hamdullah Suphi, Yahya Kemal, Mehmet Emin Yurdakul, Fuad Köprülü, Sadri Maksudi ve diğerleri) hatırlanmaktadır.

Bunlar, hatırlanıp anılmadığı gibi, Türk milliyetçiliği ve Türk milliyetçileri adeta suçlanır olmuştur.

(Atatürkçü geçinenler, Cumhuriyet'in asıl Kurucularını unutup, yazdığı şiirlerde Atatürk'e 'burjuva Kemal' diyen ve Atatürk devrinde Komünistlikten hapse atılan, 1951'de affedilince de Moskova'ya kaçıp orada 'Beni Stalin yarattı' diyebilen vatan haini olarak vatandaşlıktan çıkarılan Polanya sasıllı Nazım Hikmeti, - soyadı Borzecki- Atatürk'ün yanına yakıştırmaktadırlar. Bunun Atatürkçülükle filan ilgisi yoktur.)

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür,
“Milliyetçilik ve Globalleşme” başlıklı yazısında (*Türk Yurdu, Ocak 1998*), Atatürk'ten sonraki dönemde, Türk milliyetçiliği açısından Devlet politikasındaki sapmayı şöyle tespit ediyor:

“Türk milliyetçiliğinin ülkemizde bazı çevrelerce tehlikeli sayılması, etkisiz kılınmaya çalışılması yeni bir şey değildir. Atatürk'ün ölümünden sonra Devlet'i yönetenler, millî kültür yapımızın bir takım heves ve özentilerle eski İyon ve Yunan medeniyetleriyle irtibatlandırılmaya çalışılmasını ‘Humanizm’in icabından sayarak teşvik etmişlerdir. Bu dönemde Nazi Almanyası'nın mağlubiyetiyle Avrupa'yı saran Komünizm'in etkileri, ülkemizde de Türk milliyetçiliğine yönelik baskı ve sindirme çabalarını fiiliyata çıkarmış ve ‘ırkçılık-Turancılık’ adıyla Cumhuriyet döneminin yüz karası olan bir devlet uygulamasının başlatılmasına yol açmıştır.”

Türkiye Cumhuriyeti devleti, Atatürk'ün **Nutuk**'undaki ifadesiyle **“millî bir devlet”**tir. Millî devlet, bir tek kurucu millete, bir tek millet varlığına ve esasına dayanan devlettir. Türkiye Cumhuriyeti devleti, yıkılan Osmanlı Devletimizin yerine Türk milleti esasına dayanan bir devlet olarak kurulmuştur. *Lozan*

Anlaşması'nda belirtilen azınlıklar dışında Türkiye'de azınlık yoktur; Türkiye Cumhuriyeti'nin Türk milleti dışında bir kurucu ortağı yoktur.

Türkiye Cumhuriyeti, *millî bir devlet* olduğu gibi **“üniter bir devlet”**tir. Üniter devlet, birlik esasına dayanan, federasyon, konfederasyon vs olmayıp tek merkezli, tek başlı devlettir. **“Devletin teklifi - vatanın bütünlüğü”** esasına dayanan devlettir. Nitekim, 1931 tarihli Cumhuriyet Halk Fırkası Programı'nda , **“Vatan , hiç bir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir küldür.”** denilmektedir.

Bugüne gelince, Devletimiz'in kuruluşuna esas olan millet anlayışı da millî ve üniter devlet anlayışı da bazı iç ve dış mihraklar tarafından sulandırılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, *Humanizm, çağdaşlık, turizm, insan hakları, Avrupa Birliği, Küreselleşme, kültür mozayği ve benzeri kavramlar* arkasına sığınılarak, **mozaikçilik ve etnikçilik** tuzaklarıyla federal bir yapıya yahut bölünmeye doğru hızla sürüklenmektedir.

“Mozaikçi anlayış”, Anadolu coğrafyasının (*Türkiye'nin*) , 1071 Malazgirt Savaşı'ndan itibaren Orta Asya'dan gelen Türkler tarafından nüfus ve kültürce Türkleştiğini kabul etmeyen görüştür. “Mozaikçiler”e göre, Anadolu halkı, bu coğrafyada yaşamış eski kavimlerle sonradan buraya gelen **“doğulu bazı göçmenler”**in(!) (*bunlar 1071'den sonra gelen Türkler oluyor*), karışıp kaynaşmasından meydana gelmiştir. Artık bu coğrafyanın adı **“Türkiye”** olsa da, halkın Türklükle veya Orta Asya Türklüğü ile bir bağı yoktur. Açıkçası Mozaikçilere göre, Türkiye'de **“melez bir Anadolu halkı”** söz konusudur. Mozaikçi görüşte, anlaşılacağı gibi *Türkiye Türklüğü reddedilmektedir.* Bugün bazılarının

“Türk” yerine “Türkiyeli” terimini kullanması, dil sürçmesi değil bu sebeptendir. Bu anlamda **‘Türkiyeliyim’**, demek **“Türklüğü” reddetmektir.** *Türk adı yerine “Anadolu” adına öncelik tanımak da -daha önce de ifade ettiğimiz gibi- gaflet değilse dalâlet veya hıyanettir.* (Türk insanı yerine, Anadolu insanı, Türk kültürü yerine Anadolu Kültürü vb. demek gibi. Anadolu, bir coğrafya adıdır ve Yunanistan’ın doğusu veya doğu Yunanistan demektir.)

Tabii, mozaikçiliğin hemen arkasından bu görüşten beslenen *etnik tuzak* gelmektedir. Bu iki görüşte de Türkiye’nin *Türklüğü* reddedilirken, her memlekette bulunabilecek orandaki Türk asıllı olmayan veya kendisini Türk hissetmeyen (*Müslüman veya değil*) etnik unsurlar harekete geçirilmek istenmektedir. Bu konudaki çalışmalar, *“ilim kisvesi altında”* öncelikle yabancılar tarafından yapılmaktadır. Meselâ bunlardan Alman Peter Alford Andrews, *Türkiye’de Etnik Gruplar* (trc. Ant yay.1992) adlı eserinde Türkiye’yi, mezhep ve Türk boylarının isimlerini bile kullanarak 47 etnik parçaya ayırmaktadır.

“Alman Peter Alford Andrews’in, Türkiye’de bulduğu veya icad ettiği güya etnik 47 grubun, 18’i Türk; 5’i mezhep grubudur. Yine 47 grubun içinde, 25 grubun nüfusları, 10.001’in altındadır. Bunların içinde, 21 kişilik Alman; 40 kişilik Estonlar; 250 kişilik Polenezler de vardır. 100.000’in üzerinde Türk olmayan Kürt, Zaza, Çerkez, Arap, Laz olmak üzere 5 grup bulunmaktadır. Fransa’da 17 etnik grubun 16’sı 100.000’in üzerinde olmak üzere, genel nüfusa oranı, % 19; Türkiye’de ise % 11.87’dir” (bak. Ali Tayyar Önder, *Türkiye’nin Etnik Yapısı*, s.10-13).

Buna rağmen, Avrupalılarca Fransa Mozaik değil, “*millî devlet*” sayılırken, Türkiye’yi mozaik (*yani toplama,melez*) saymak, herhalde, iyi niyetle açıklanamaz. Bazı Türkiyeli (!) mozaikçiler de Alman Peter Andrews’in bu ilmî (!) yayınına esas alıp, bölücülük yapmakta veya bölücülerin işini kolaylaştırmaktadır.

Bütün bu anlatmaya çalıştığımız mozaikçi ve etnikçi görüşler, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş felsefesine, Atatürk’ün görüşlerine ve Türk milliyetçiliğine aykırı görüşlerdir. Türk Ocakları ve Türk milliyetçisi ilim ve fikir adamları, *mozaikçi - etnikçi* görüşlere cevap olmak üzere, karşı yayınlar yapmakta ve mücadele etmektedir.

(Etnik-Mozaikçilik için bak.

-Prof.Dr. Orhan Türkdoğan, Etnik Sosyoloji,Timaş , İst. 1997 ;

-Prof.Dr. Mustafa Erkal, Etnik Tuzak;

-Ali Tayyar Önder, Türkiye’nin Etnik Yapısı, Bilim ve Sanat Dağıtım, Ank.1998;

-Nezhat Kösoğlu, Türk Kimliği ve Türk Dünyası, Öiüken y. İst. 1996)

Türk Ocağı Merkez Heyeti, “Mozaik Kültür” başlıklı özel bir bildiri yayınlayarak Türkiye için *etnik bölücülük* anlamına gelen *mozaikçilik tehlikesine* dikkat çekmiştir.

Türk Ocakları Merkez Heyeti tarafından yayımlanan *bildiride* şu görüşlere yer verilmiştir:

“Mozaik kültür *deyiminin ortaya atılmasından beri, her kesimden insanlar bu deyimini sık sık ve anlamını hiç de açıklama gereği duymadan kullanmaktadırlar. Bu kullanım biçiminin giderek tam bir ırkçı anlayışa oturduğunun , belki de çok kimse farkında değildir. Oysa Anadolu’umuzda bin yıldır oluşmakta olan milliyetimizi/kimliğimizi bozmak isteyen bazı kesimler*

*için, bu deyim, surda açılmış bir gedik gibi olmuş ve bütün melânetlerini buradan ihraç etmeye başlamışlardır. Türkiye bir hamlede, ırk ayrımlarına yahut başka bir farklılığa dayanan kırk elli parçaya ayrılmıştır. **Almanya ve Yunanistan gibi ülkelerden kaynaklanan ilmî kılıklı propaganda yayımları, Türkiye Türkleri'nin zaten hiç var olmadıklarını düşündürecek boyutlara varmıştır.***

....

Mozaik bir kültürden bahsedebilmek için, birbirinden bağımsız, her biri kendi kimliğini sergileyen ve canlılığı ve yaratıcılığı devam eden birden çok kültürün bir arada yaşıyor olması gerekir. Birlikte yaşayan bu kültürlerin genel görünüşü mozaik olarak nitelendirilebilir. Geçmişteki Sovyetler Birliği yahut bugünkü Rusya Federasyonu böyle bir mozaik kültüre örnek gösterilebilir.

.....

Farklı kültürlerden toplumumuza intikal etmiş birimlerin, mozaikliğinden değil, Türk kültürüne katkılarından bahsedebiliriz. Doğru olan ve gerçeğe uyan da budur. ...

Görünen odur ki, bilgi yetersizliği sebebiyle rüzgâra kapılmış olanlar bir yana bırakılırsa, bir kısım insanlar, mozaik kültür adı altında, vatandaşlarımız içinde farklı soy şuuru oluşturmaya çalışmaktadır. Bu çevreler azınlık ırkçılığı yapmaktadırlar. Bir yanda, Türk ırkçılığı yapıldığından şikâyet edilerek, öbür yanda tek tek insanların farklı soy kökenlerine dikkatler çekilerek, Türkiye'nin bir mozaik olduğu işlenmektedir.” (bak. Türk Yurdu, temmuz 1999)

Türk Ocaklarının anladığı Türk milliyetçiliği, Türk milletinin kendisini, bütün tehlikelere karşı savunma şuuruna erişmesi ve bu şuurunu gönlüne vazgeçilmez bir ideal halinde yerleştirerek, milletler ailesi içindeki seçkin yerini alması esasına dayanır. Buradan anlaşılacağı gibi, **Türk milliyetçiliği, millî kültürümüzü ve millî bütünlüğümüzü koruma; Türk milleti olarak, milletler ailesi içinde, hayatın her alanında gelişip refaha erişmiş bir insan topluluğu halinde yaşama isteğinin ve hareketinin adıdır.**

Dış Politikada Dış Türkler

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türkiye Türklüğünün tarihî kökeninin Orta Asya olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında da büyük bir Türk varlığının bulunduğunu bilir ve savunurlar. Türkiye dışındaki Türklerle ilgilenme fikri, Ocakların 1912'deki kuruluş tüzüğünde de vardır ve savunulagelmektedir. Türkiye dışındaki Türklüğün en büyük bölümü, 1990'da dağılan Sovyetler Birliği sınırları içinde bulunmakta idi. Türk Ocaklılar ve Türk milliyetçileri, Orta Asya Türklüğünün Sovyetler Birliği (*Komünist Rusya*) esaretinden birgün mutlaka kurtulacağına inanıyorlardı. Bu inançları, 1990'da gerçekleşti. Komünist Sovyetler Birliği (*Bir çeşit Rus İmparatorluğu*) yıkıldı. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Muhtar Cumhuriyetler ortaya çıktı. (Bunlar için 'Türkî Cumhuriyet' ifadesini kullanmak, yanlıştır. Bu devletler birer 'Türk Cumhuriyeti'dirler. Türkiye Cumhuriyeti'nden ayırmak için 'Orta Asya Türk Cumhuriyetleri' denilmelidir) Türk milliyetçilerinin yüz yıllık hayallerinin gerçekleşmesi anlamını taşıyan bu durum, onlarda büyük heyecan yarattı. Ne var ki, Atatürk'ün milliyetçi temeller üzerine kurduğu Türkiye Cumhuriyeti idarecileri, Türkiye Türklüğü'nün önüne açılan bu tarihî fırsatı henüz gerektiği gibi anlayıp değerlendiremediler.

Türk Dünyası ile gerektiği gibi politika üretip ilgilenilememesi, Türk Ocaklıları ve Türk milliyetçilerini fazlasıyla üzmektedir. Bu konuda Devlet'in hiç bir şey

yapmadığı söylenemezse de yapılanlar, yeterli olmaktan çok uzaktır. Bir **Dış Türkler Bakanlığı** bile kurulmamıştır.

Türk Ocakları, Türk Dünyası veya dış Türkler'le ilgili çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu konudaki görüşlerini de çeşitli vesilelerle açıklamağa devam etmektedir. Türk Yurdu dergisi Eylül 1998 sayısında yer alan “*Basın Açıklaması*”nda Türk Dünyası ile ilişkiler konusunda şu görüşler yer almaktadır:

“Türk Dünyası ile münasebetlerimiz, bizi siyaseten, iktisaden ve kültürel olarak yeni ufuklara taşıyacak zenginlikler potansiyelidir ve siyasetimizin omurgasını teşkil etmelidir. Duraklamadan, sendelemeden, sabırla, sürekli dikkat ve takiple ileriye götürülmelidir. Bazı aksaklıkları ve imkânsızlıkları bahane ederek duraklamak hattâ gerilemesine göz yummak, devletimiz, hükümetlerimiz hattâ milletimiz için affedilir bir tutum olamaz.”

Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, Türkiye ile Türk Dünyası ilişkilerini, *değişmez bir devlet politikası* olarak görmek istemektedirler. Türkiye'nin dış politikası içinde bir *Dış Türkler Politikası* olmalıdır. Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, Türk Yurdu - Kasım 1999'da yayımlanan “*Ayın Yorumu*” yazısında Türkiye- Dış Türkler politikası konusunda şu yorum ve değerlendirmeyi yapıyor:

“Türkiye, Türk Dünyası konusunu, önem ve ciddiyetiyle orantılı şekilde millî bir politika olarak benimsemedikçe, yetkililerin şuur ve idraklarına bağlı çabaları mevzî gayretlerinden öteye geçemez. Bütün hayalleri, ümitleri , heyecanları kısacası hayatlarının anlamı bu konuyla ilişkili olan insanlar yani Türk

milliyetçileri, inançları açısından tarihî bir vebal ve hattâ zillet olarak gördükleri bu tablonun en kısa zamanda değişmesini bekliyorlar. Çünkü şu andaki siyasî tablo buna elverişli olduğu kadar, bu yöndeki gelişmeyi elzem kılmaktadır. Türkiye ve Türk Dünyası ilişkileri artık belirli çevrelerin, açıkçası Türk milliyetçilerinin meselesi olmaktan çıkmalı; Devlet'in temel politikası haline gelmelidir.”

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türk Dünyası'yla veya başka ifadeyle dış Türklerle her zaman ve zeminde ilgilenmişlerdir. Bu ilgilenme, önce insanî ve kültürel, daha sonra iktisadî ve siyasî bir anlayışa dayanır. Bu ilgilenme, başka devletlerin iç işlerine karışmayı değil, oralardaki Türkler'in haklarını savunmayı esas alır.

***Türk Ocaklarının ve mensuplarının anladığı Türk milliyetçiliği, ırkçı olmadığı gibi istilâcı, yayılmacı, “fütühatçı” da değildir.** Ancak, **Turancılık** veya başka ifadeyle **dış Türklerle ilgilenmekten** dolayı, Türk milliyetçileri yayılmacılıkla, fütühatçılıkla suçlanmışlardır. Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, dış Türklerle ilgilenirler; onları kendi milletlerinden sayarlar. Nitekim **Ziya Gökalp da, Türkçülüğün Esasları** adlı eserinde, **Turancılığı, “siyasî bir birleşme değil, Türkler'in kültüce birleşmesi** “olarak izah eder.*

Hamdullah Suphi, Türk Ocağı Genel Başkanı olarak, 1929'da zamanın Adalet Bakanı Mahmud Esad Bey'in (Bozkurt) konuşmasına cevap olarak yaptığı konuşmada Türk Ocaklarının milliyetçilik anlayışını ve dış Türkler'le ilgisini şöyle açıklar.

“Türk milliyetçiliği fütühatçı değildir, dediniz. Memleketleri kasederek söylersek, şüphesiz Türk

milliyetçiliği fütihatçı değildir. Gönülleri kasederek söylersek, Türk milliyetçiliği fütihatçıdır.” “Türk Ocağı, millî hudutların haricinde fiilî hiç bir yayılma sahası kabul etmemiş ve etmeyecektir. Türk Ocağı, kültürel ve sosyal bir hareketi temsil eder.”

Türkiye dışında kalan dış Türklerle (Orta Asya, Balkanlar, Ortadoğu, Kıbrıs vb) ilgilenmek, her Türk milliyetçisinin gönül borcudur. Çünkü, *Türk kültürünün sınırları, Türkiye Cumhuriyet'nin sınırlarını aşmaktadır. Büyük Şair Yahya Kemal'in ifadesiyle, “Türkçenin çekilmediği yerler vatandır.”*

Dış Türkler'le ilgili Olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk de fikirlerini şöyle açıklamıştır:

“Türk milleti Kurtuluş Savaşı'ndan beri, hatta bu Savaşa atılırken bile mahkûm milletlerin hürriyet ve istiklâl davalarıyla ilgilenmeyi, o davalara yardım etmeyi benimsemiştir. Böyle olunca kendi soydaşlarının hürriyet ve istiklâllerine kayıtsız davranması elbette uygun görülemez. Fakat milliyet davası şuursuz ve ölçsüz bir dava şeklinde mütalâa ve müdafaa edilmemelidir. Milliyet davası, siyasî bir mücadele konusu olmadan önce şuurlu bir ülkü meselesidir. Şuurlu ülkü demek, müspet ilme, ilmî metotlara dayandırılmış hedef ve gaye demektir. O halde propagandalarda müspet usûllere müracaat etmek şarttır. Hareketlerin imkân sınırları ve sıraları mutlaka hesaba katılmalıdır. Türkiye dışında kalmış olan Türkler, ilkin kültür meseleleriyle ilgilenmelidirler. Nitekim biz Türklük davasını böyle müspet bir ölçüde ele almış bulunuyoruz. Büyük Türk tarihine, Türk dilinin kaynaklarına, zengin lehçelerine, eski Türk eserlerine önem veriyoruz. Baykal ötesindeki

Yakut Türkleri'nin dil ve kültürlerini bile ihmal etmiyoruz." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Ank. 1971, s. 195)

Türk Ocaklarının anladığı ***Türk milliyetçiliğinin Nazizm, Faşizm ve Komünizm gibi yayılmacı ve hürriyetleri kısıtlayıcı yabancı ideolojilerle ilgisi veya benzerliği yoktur.*** Bu konu, hemen bütün Türk milliyetçilerinin eserlerinde işlenmiştir. Türk Ocaklarının 1949'da yayımlanan "*Beyanname*"sinde konu şöyle ifade edilmektedir:

"Türk Milliyetçiliği, Alman Nazizmi, İtalyan Faşizmi, Rus Komünizmi gibi geniş istilâ ve tahakküm fikirlerini, milletlerin hürriyet hakkına karşı tasarlanmış bir cürüm, bir kötü kasıt nazarı ile görmüştür. Tek kelime ile söylüyoruz, Türk milliyetçiliği yalnız korunma endişesi ile vücut bulmuş, Türk Milleti'nin şerefini, haklarını, refahını, kendi topraklarında tam hakimiyetini hedef tutan bir fikir hareketidir."

Türkçe (Dil) Anlayışı

“Türkçe giderse her şey gider!”

Türk Ocaklarının ve tabiatıyla Türk milliyetçilerinin anlayışında **dil, millet olmanın ve millî kültürün temel unsurudur.** Hamdullah Suphi'nin ifadesiyle, *“Milliyetimiz her şeyden fazla dilimizin içindedir.”* Bundan dolayı Türk Ocakları, Türk milletinin varlık sebebi olan dilimize son derece önem vermişlerdir. Daha 1912'de ilk *“Türk Ocağı Nizamnamesi”*nde, *“Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmak”* (Mad.2) ifadesi yer almaktadır. Önce *Türk Yurdu Cemiyetinin* sonra da *Türk Ocaklarının* yayın organı olan **Türk Yurdu dergisinin** ilk yayın ilkeleri içinde de 1. Madde şöyledir:

“Dergi Türk ırkının mümkün olduğu kadar çoğunluğu tarafından okunup anlaşılacak şekilde yazılacak, dili sade olacak...”

Diğer taraftan Türkçe'nin sadeleşmesi için en tutarlı ve kalıcı hareketi başlatan **Genç Kalemler** kadrosu da Türk milliyetçisi Türk Ocaklılardır. Nitekim 1912'de Selânik'in kaybedilmesi üzerine, İstanbul'a gelerek *Türk Yurdu* yazı kadrosuna katılmışlardır. Türk milliyetçilerinin dil anlayışı, Ziya Gökalp'ın ifadesiyle, *“Yaşayan Türkçe”* esasına dayanır.

Türk milliyetçilerinin gayreti ve çalışmalarıyla gelişip güzelleşen Türkçe, Cumhuriyet devrinde 1930'lu yıllara kadar gelişmesine aynı yolda devam etmiştir.

Ancak, Türk Dil Kurumunun kuruluşundan bir süre (1933-1935) sonra, dil çalışmaları, *tasfiyecilik* ve *dil ırkçılığına* hatta *uydurmacılık* hareketine dönüştürülerek yozlaştırılmış; millî kültür aleyhine işleyen bir hareket haline getirilmişti. Bu olumsuz gidiş nihayet Atatürk'ün duruma el koyması ve ***Güneş Dil Teorisi*** politikasıyla durdurulmuş, tekrar tabii yola, “*Yaşayan Türkçe*”ye dönmüştür.

Atatürk'ün ölümünden bir süre sonra, (daha çok 1942'den sonra) Türkçe üzerinde yine oyunlar oynanmağa başlandı. Özellikle 1960-1980 arasında, “*Öz Türkçe*”, “*Arı Türkçe*” , “*Dil devrimi*” gibi isimler altında Türkçe, görülmemiş bir tasfiyeye tabi tutulmuş; “*uydurmacılık*” ve “*kuralsızlık*” almış yürümüştü. Kısaca Türkçe, bir ideoloji savaşı malzemesi haline getirilmişti. Bu, Türkçe'yi yozlaştırma hareketinin öncüsü ise, ***Atatürk***'ün büyük ümitlerle kurduğu ***Türk Dil Kurumu*** idi. Kuruluş gayesinden saptığı için nihayet 12 Eylül 1980 askerî hareketi sonrası Kurum'un çalışmaları durduruldu. 1982 Anayasası'na konulan 134. Maddeye dayanılarak 2876 sayılı kanunla yeniden düzenlendi.

Türk Ocakları mensupları, başta Türk Yurdu dergisinde olmak üzere konuyla ilgili pek çok yazı ve eser yayımlamış, Türkçe üzerinde oynanan oyunları dile getirip Türkçe'nin savunmasını yapmışlardır. Dr. Cezmi Bayram, *Türk Yurdu*'nda yayımladığı “*Biz Kimiz*” başlıklı yazısında (*Türk Yurdu, Mart 1987*) Türkçe'nin yaşadığı durumu şöyle tasvir ediyor:

“*Milletin dili ile oynanmış, geçmiş ilim, sanat ve fikir eserlerinin yeni nesiller tarafından anlaşılmasını önlemek üzere dilde Marksistler'in 'sürekli devrim'*

ilkesine uygun olarak, mütemadi değişikliğe gidilmiş; uydurmacılık, dilciliğın tabii bir unsuru haline getirilmişti.... Şimdi ‘yaşayan’, ‘doğru’ ve ‘güzel’ Türkçe’nin yerleşmesi, dilde bozgunculuğun son bulması için kanunî düzenlemeler yapılmış, Devlet bu maksatla müesseseler kurmuştur.”

Türk Ocaklarının yayın organı *Türk Yurdu*, 1987’de tekrar yayın hayatına girerken yayın sorumlusu Dr. Cezmi Bayram, Dergi’nin dil politikasını şöyle açıklamaktadır:

“Sade, anlaşılır, zengin ve ahenkli bir Türkçe, Türk Yurdu’nun değişmez ve vazgeçilmez bir meselesidir. Bu hususun topyekün ilim, fikir, sanat ve siyaset hayatında hakim kılınmasına kadar, Türkçe baş mesele olmak vasfını koruyacaktır.”

Türkçe, özellikle 16.-19. Yüzyıllar arasında birz da tarihî şartlar sebebiyle, Arapça ve Farsça’nın fazla tesirinde kalmıştı. Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp gibi Türk milliyetçilerinin başlattıkları “*Sade Türkçe*” veya “*Yeni Lisan*” hareketi (1911) ile Türkçe, tarihî gelişmesine uygun bir mecraya girmiş ve tabii gelişmesine devam ediyordu. *Genç Kalemler*’den sonra, Cumhuriyet devrinde Atatürk ve Türk Dil Kurumu ile Türkçe’ye devlet sahip çıkmıştı. Fakat, Türkçe hep Arapça ve Farsça’ya karşı adeta korunmaya alınmıştı.

Ne varki, Türkçe, Tanzimat (1839) devrinden sonra da Batı dillerinin taarruzuna maruz kaldı. Önce giderek artan bir Fransızca tesiri kendisini gösterdi. (*Nitekim bugünkü Türkçe Sözlük’te-TDK-1998, Arapça’dan sonra yabancı kökenli en fazla kelime Fransızca’dır .*) 1980’li yıllardan sonra Türkçe bu defa da özellikle de İngilizce’nin adeta istilâsına uğradı. Bunda, yabancı dille eğitimin tesiri

fazla olmakla birlikte, medyanın millî kültür hassasiyeti taşınamaması, aydınımızın millî şurdan mahrum oluşu, Türk iş adamlarının ürettikleri mallara İngilizce İsimler verme merakı, esnafımızın iş yerlerine Türkçe olmayan isimler vermeyi tercih etmesi önemli rol oynamaktadır. ***Bütün bunlar Türkçe'yi sömürge dili durumuna düşürmektedir.***

Bu durumda, Millî varlığın temeli olan Türkçe'nin savunulması her zaman olduğu gibi yine Türk Ocaklarına ve Türk milliyetçilerine düşmektedir.

Türk Ocakları Genel Başkanı **Nuri Gürgür**, Türk Yurdu'nda yayımladığı **“Türkçe'yi Koruyalım”** başlıklı basın açıklamasında durumu **“akıl almaz çılgınlık”** olarak nitelermekte ve şunları söylemektedir:

“Bugün Türkiye'nin sokaklarını, caddelerini gezenler, kendilerini Türkçe'nin hakim olduğu bir ülkede değil; yabancı bir diyarda hissetmektedir. Akıl almaz bir çılgınlığın ve kültürel yozlaşmanın eseri olarak, sokaklarımızı, caddelerimizi dolduran iş yerlerinin baştan başa yabancı kelimelerle (Batı dilleri-İngilizce) donatıldığı görülmektedir. Aynı şekilde son yıllarda sayıları hızla artan radyo ve televizyonların Türkçe'yi nasıl argo ve kırma bir dil haline getirdikleri de herkesin malûmudur. Bu arada, Yüksek Öğretim Kurumu gibi ülkenin ilim, fikir ve kültür müesseselerinin yönlendiricisi durumundaki bir kuruluşun Başkanının (O tarihteki YÖK Bşk. Kemal Gürüz) ‘Türkçe ilim dili değildir.’ şeklindeki talihsiz beyanları da unutulmuş değildir.

Bilinmelidir ki Türkçe meselesi, ruhsuz, hissiz, kültür emperyalizminin kuklası ve ne yaptığını bilmez bir duruma gelmiş insanların insafına, keyfî ve ciddî

olmayan varsayımlarına ve menfaat hürslerinin tatminine bırakılacak kadar basit değildir.” (TürkYurdu,Mart 1997)

Türkçe’ye sahip çıkma konusu, Türk Ocakları yayın organı *Türk Yurdu*’nda en çok işlenen konulardan biridir.

Bu konuda en güzel çalışma veya yayın ise, *Türk Yurdu*’nun “**Türkçe’ye Saygı**” adıyla yayınladığı özel sayıdır. 480 sayfalık bu muhteşem Özel sayıda 98 ilim ve fikir adamının yazısı bulunmaktadır. (bak,Türk Yurdu sayı: 162-163,Şubat-Mart, 2001)

Özetlersek: **Genç Kalemlerin** başlattığı; **Ziya Gökalp**’ın, *Dilde Türkçülük* başlığı ile sistemleştirdiği; **Yahya Kemal Beyatlı**’nın, şiirlerinde işlediği, **M. Akif**’in *İstiklâl Marşımız*’da, **Atatürk**’ün *Gençliğe Hitabe*’de kullandığı “*Sade Türkçe*”nin taraftarı olan Türk Ocakları, *tasfiyecilik - dilde ırkçılık anlayışının, dilde zorlama bir hareket olduğunu ve millî kültürü, millî hafızayı kesintiye uğrattığını-uğratacağını* savunur. *Arı Türkçe, Öz Türkçe* gibi cezbedici isimler altında sürdürülen, *dilde ırkçılık ve tasfiyecilik* anlayışı Türk Ocaklılar ve Türk milliyetçilerine göre *ilmî ve millî* bir anlayış değildir. Sözün özü, *Türk Ocakları milliyette ırkçı olmadığı gibi dilde de ırkçı değildir*. Bu, dün olduğu gibi bugün böyle yarın da böyle olacaktır.

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, diller arasında normal bilgi ve kültür alış verişi sebebiyle dillerin *saf, öz, arı* vs. olamayacağına inanır. *Zaten dilbilim* verileri de bunu göstermektedir. Ancak, “*alış- veriş diye*” dilin başka diller tarafından istilâ edilmesine de göz yumulamaz.

Türk Ocakları, günümüzde Türkçe’nin Batı dillerinin özellikle İngilizce’nin tahakkümüne maruz kalmasına

şiddetle karşıdır. Yabancı dil öğrenimi ile yabancı dille öğretimi birbirinden ayırmak gerekir. **Yabancı dille öğretim bir çeşit sömürge politikasıdır.** Hiç bir Türk milliyetçisi buna razı olamaz.

Türk millîyetçilerinin millet-dil ilişkisi ve Türkçe anlayışını ifade ettiği için buraya Ziya Gökalp'ın **Lisan** şiirini alıyoruz:

Lisan

*“Güzel dil Türkçe bize
Başka dil gece bize.
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize.*

*Lisanda sayılır öz
Herkesin bildiği söz;
Mânası anlaşılan
Lûgate atmadan göz.*

*Uydurma söz yapmayız,
Yapma yola sapmayız,
Türkçeleşmiş Türkçedir;
Eski köke tapmayız*

*Turan'ın bir ili var,
Ve yalnız bir dili var.
Başka dil var diyenin,
Başka bir emeli var*

*Türklüğün vicdanı bir,
Dini bir, vatani bir;
Fakat hepsi ayrılır,
Olmazsa lisanı bir. (Ziya Gökalp, 1916*

Din Anlayışı

“Allah’ın indinde din İslâmdır.” (Al-i İmran,19)

“Milliyetçiler dine saygılı değil, bizzat dindardırlar.” Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri gerek Osmanlı gerek Cumhuriyet döneminde dini dışlayan bir anlayışa sahip olmamışlardır. Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türk milleti için **“din”** denilince İslâm dinini anlarlar. Türk Ocakları mensupları kendilerini, *“Müslüman Türk”* kimliği ile tarif ettikleri gibi; **Türk’ü** *“Türkçe konuşan Müslüman” diye anlamışlardır.*

Türk Ocaklarının 1912’deki kuruluş Tüzüğünde de, *“Akvam-ı İslâmiyenin bir rükn-i mühimi olan Türkler”* ifadesi yer almaktadır. Yani Türkler, Müslüman milletlerin en önemlilerinden biri sayılmaktadır..

Meşrutiyet devrinde, *İttihad-ı İslamcı* görüşün *“İslâm dava-yı kavmiyeti reddeder”* veya *“İslâm’da milliyetçilik yasaklanmıştır.”* tezine karşı Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Milliyetçilik fikrinin İslâm dinine aykırı olmadığı, başka bir ifade ile İslâm dininin milliyeti reddetmediği görüşünü savunmuşlar ve savunmaktadırlar. İslâm’da milliyetçilik meselesi günümüzde de zaman zaman ileri sürülerek, Türk milliyetçileri, *“İslâm’ın dışında”* gösterilip karalanmaya çalışılmaktadır. Halbuki Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri *“İslâm’dan sıyrılmış bir Türk kültürü ve millî değerler sistemi”* düşünmemişlerdir.

Türk Ocaklarının Tarihî Genel Başkanı **Hamdullah Suphi**, Genel Başkan sıfatıyla, ölümünden bir yıl önce (1965), Türk Ocaklarını anlattığı “**Türk Ocaklarının Tarihi, Neler İstiyorduk ve Hâlâ Neler İstiyoruz**” adlı yazısında **Ocakların dine bakışını** şöyle ifade ediyor:

“*Türk Ocağı, milliyeti ana ve kaadir bir fikir olarak tanıdığı gibi, dini de muhtaç olduğumuz bir ruh saffeti ve kuvvet membaı olarak bildi. Bu sebepledir ki, Mehmet Emin ve Ziya Gökalp gibi milliyetçi şairlerimiz, dinin mevkiini, bütün ehemmiyetiyle hissettiren şiirler ve nesirler yazdılar.*”

Hamdullah Suphi, 1947’de, CHP Kurultay’ında yaptığı konuşmada, İmam-hatip okulları ve İlahiyat fakültesi açılmasını savunmuş; bu görüşlerinden dolayı Cumhuriyet Halk Partisi ile görüş ayrılığına düşmüş ve istifa etmiştir.

Ünlü bir Ocaklı ve Türk Milliyetçiliğinin teorisyeni **Ziya Gökalp**’ın din ve İslâm diniyle ilgili fikirleri, *Dine Doğru* makalesinde, *Türkleşmek-İslâmlaşmak-Muasırlaşmak (1918)* ve *Türkçülüğün Esasları (1923)* adlı eserleri ile bazı şiirlerinde ortaya konulmuştur.

Türk Ocaklarının, Hamdullah Suphi’den sonra uzun süre Genel Başkanlığını yürüten **Prof. Dr. Orhan Düzgüneş**, “Yeni Dönem 2. Olağan Kurultay” konuşmasında (12 Mart 1988), **Ocaklar ve İslâm dini** konusuna bir daha açıklık getirmek üzere şunları söylüyor:

“*Müteaddit defalar ifade ettiğimiz gibi biz, Türk Ocaklarının kuruluşunda hakim olan ve Yasalarımızda (Türk Ocağı Tüzükleri’nde) ifade edile gelen Türk milliyetçiliğinden herhangi bir sapma göstermemekte;*

İslâm'ı, Türk milliyetçiliğinin, Türk kültürünün vazgeçilmez bir unsuru olarak değerlendirmekteyiz.”

Genel Başkanın da ifade ettiği gibi, Türk Milliyetçileri, İslâm dinini, Türk milliyetçiliğinin “vazgeçilmez değeri” olarak bildiklerini, anladıklarını defalarca açıklamışlardır. Ancak, Türkiye’de “değerler ve kavramlar kargaşası”ndan Türk milliyetçiliği gibi İslâmiyet de nasibini almıştır. İşte bu kavram kargaşasını önlemek, İslâm’ın doğru ve gerektiği gibi anlaşılmasını sağlamak üzere Türk Ocakları, Ocaklı milliyetçi ilim ve fikir adamları, çeşitli çalışmalar- yayınlar yapmaktadırlar. Bunların en tanınmış, **Prof. Dr. Erol Güngör**’ün “**İslâmın Bugünkü Meseleleri, Ötüken Y., İst 1981**” adlı eseridir. Bu önemli eser, “**Hicret’in 15. yüzyılına armağan**” olarak yayımlanmıştır.

Türk Ocakları yayınları arasında yer alan “**Türk Ocakları Yılığ-1996**” adlı yayın içinde Prof. Dr. Hasan Onat’ın “**Türkiye’de Din Anlayışı**” başlıklı uzun makalesi bu konuda önemli bir çalışmadır.

Türk Yurdu dergisinin bir özel sayısı da İslâm dini konusuna ayrılmıştır. “**İslâm’ın Bugünkü Meseleleri**” (Nisan-Mayıs,1997) adıyla yayımlanan özel sayıda 40 ilim ve fikir adamının yazısı yer almaktadır. Bu özel sayı, daha sonra, aynı isimle genişletilerek kitap olarak da yayımlanmıştır. (bak, **İslâmın Bugünkü Meseleleri, Ank. 1997, 420 s. Türk Yurdu yay.**)

Türk Ocaklarının, İslâm dininin doğru anlaşılmasına yardımcı olmak üzere yaptığı bir başka çalışma şekli de Sempozyum düzenlemesidir. Bu maksatla düzenlenenlerden birisi, (4-6 Aralık 1998) “**Cumhuriyetimin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu**”dur.

Sempozyumun sonuç bildirisinde, şu ifadelere yer verilmiştir:

“1- Din, tarihî derinliği içinde edinilen kültürel birikimin ışığında kişisel-toplumsal ve kültürel mahiyette, olmazsa olmaz bir olgudur.

2- Din, manevî dünyamızı dolduran değerlerimizin kaynağıdır. İnsan davranışları, her zaman ve daima, çeşitli kurallarla kayıt altına alınmıştır. Dıştan gelen zorlayıcı kurallardan daha etkili olan, insanın kendisinin inandığı, benimsediği kurallardır ki bunlar değerlerin tâ kendisidir.

3- Toplumun manevî çimentosu olan dinin, çatışma alanı ve aleti olarak değil, huzurun barışın ve kardeşliğin kaynağı olarak algılanması gerekir. Bunun için din öğretimi ve eğitiminin bu hedeflere uygun tarzda yapılması bir zorunluluktur.” (bak. Türk Yurdu, Ocak,1999)

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türkiye’de zaman zaman gündeme getirilen *Sünnî - Alevî Müslümanlık* anlayışları farkını (mezhepçiliği) körüklemeyi hedef alan medyatik dinî tartışmaların karşısındadır. Bu anlamda, 1999 yılı içinde **“Türk Müslümanlığı”** adıyla başlatılan böyle bir tartışma karşısında Türk Ocakları Merkez Heyeti , **“İslâm Dini ve Türk Müslümanlığı”** adıyla bir bildiri hazırlayarak konuya açıklık getirmiştir. Bildiri, Türk Yurdu, Ocak 1999’da metin olarak yayımlanmıştır.

İlgili yazıda (bildiri), *“Türk Müslümanlığı”* veya *“Türkiye Müslümanlığı”* ifadelerinin *“Türkler’e* veya *Türkiye’ye mahsus sun’î (yapma) bir millî din anlamına gelemeyeceği”* kesin bir dille ifade edilmiştir. Bildiride, bazı çevrelerin, *“Türk Müslümanlığı”* ifadesiyle, *“Alevî-Bektaşîliğin gerçek Türk Müslümanlığı anlayışı*

olduğunu ileri sürerek, Sünnîler'in gerçek Türk Müslümanı olmadıkları anlayışını yaymağa kalkmalarının, Sünnî-Alevî ayrımı yapmak anlamına geldiği ve bunun Türkiye'ye zarar vereceği , Türkiye'yi çok tehlikeli bir sosyal kutuplaşma içine sokacağı” belirtilmiştir.

Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, dini, millet varlığı ve millî kültür için varlık sebebi olarak görürler. **“Din”** denilince de *“Allah'ın indinde dinin İslâm olduğuna”* inanırlar.

Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, Devletine ve milletine bağlı, samimi müslümanları rencide edecek boyutlara vardırılan, her dindar Müslümanı “mürteci !” ve “rejim alehtarı” gibi gören lâiklik ve irtica yaygaralarından da rahatsızlık duyar.

Son olarak Türk Ocaklarının din ve İslâm dinine bakışını, Türk Yurdu dergisinin “Mesul Yazı İşleri Müdürü” olarak Dr. Cezmi Bayram'ın (İst. Ocak Başk.) Nisan 1997'de *“Türk Ocağı 75. Şeref Yılı”* özel sayısında yayımladığı *“75 Yılın Ardından”* başlıklı yazısındaki şu ifadelere yer vererek bir daha belirtelim:

“Millîyetçiler, İslâmiyet'in millîyetlerini teşkil eden en önemli unsur olduğunun artık hem idrakindedir ve hem de bunu kabullenmenin ve millî hayatta da icabına tevessülün millî birlik ve bütünlüğümüz bakımından son derece lüzumlu olduğu kanaatindedir. Millîyetçiler dine saygılı değil, dindardırlar.”

Tarih Anlayışı

Türk Ocaklarının tarih anlayışı, “*millî tarih*” anlayışına dayanır. Tarih, milletler ve millî kültürler mücadelesidir. Türk milliyetçiliği, kapitalist veya sınıf mücadelesi esasına dayanan Marksist tarih anlayışını reddeder.

Türk Ocaklarına veya Türk milliyetçilerine göre bilinen Türk tarihi, Orta Asya’dan ve Hun Türkleri’nden başlar. (Ancak, Daha eski bilgilerin varlığından da söz edilmektedir) Türk tarihi, bilinen en eski devirlerden itibaren bir bütün teşkil eder. Türk Dünyası coğrafyası, Çin sınırından Orta Avrupa’ya kadar uzanır. Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, Türkiye Türkleri’ni (Anadolu Türklerini) Orta Asya kaynağından ayıran ve melez bir insan topluluğu olarak gören *Mavi Anadolu* veya *Mozaikçi Anadolu* görüşlere karşıdır. Türkiye Türklüğü’nün vatanı Anadolu coğrafyası, 11. ve 12. yüzyıldan itibaren nüfus ve kültürce Türkleştirilmiştir. Bu sebeple bu coğrafyanın adı 12.yüzyıldan beri Türkiye’dir.

Yine Türk tarihini, Cumhuriyet’le başlatıp, Osmanlı veya Selçuklu devirlerini reddeden veya bu devirlere düşmanca bir anlayışla bakan görüşlere karşı, Türk Ocakları ve Türk Milliyetçileri, bütüncü bir bakış açısına sahip olarak, “*Cumhuriyet ne kadar bizimse, Selçuklu ve Osmanlı da o kadar bizimdir.*” anlayışını savunur.

Ekonomi (İktisat) Anlayışı

Türk milliyetçiliğinin gayesi, Türk milletini yaşatmak ve yükseltmektir. Bu gayenin temini için Türk milletinin ekonomi yönünden de güçlenmesi, en zengin ve gelişmiş milletler içinde yerini alması gerekir.

Bu sebeple Türk Ocakları, kuruluşundan itibaren, Türk milletinin iktisadî kalkınmasına büyük önem vermiştir. Daha ilk tüzüğünde “*Türklerin (...) iktisadî seviyelerinin yükseltilmesi*” konusuna yer verilmiştir. Cumhuriyet’ten önce sanayi sergilerinin açılması, bazı okulların açılması, yerli malı kullanılması kampanyası, Rum ve Ermeni tüccarları boykot kampanyası, Köycülük Cemiyeti kurulması, Türk Yurdu dergisinde iktisat konularına yer verilmesi vb çalışmalar, millî ekonomiyi canlandırma ve Türk milletini ekonomi yönünden de güçlendirme gayretlerinin bir sonucudur.

Ancak, Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, milleti bir *karın doyurma topluluğu* olarak görmedikleri gibi, tarihi, Materyalist bir anlayışla yorumlamazlar. Türk milliyetçiliği, bir iktisat sistemi değildir. Millet in iktisadî hayatı, kültür hayatının bir parçasıdır.

Bilindiği gibi başlıca iki iktisat sistemi vardır: *Marksist-Sosyalist sistem, Liberalist-Kapitalist sistem.*

Kapitalist sistem, ferdiyetçilik, hür teşebbüs (serbest girişimcilik), rekabet esaslarına dayanır. Bu sistemde her şey sermaye ve kazanma üzerine kurulmuştur. Kapitalist

sistemde sosyal adaletsizlik, geniş kitlelerin sömürülmesi kaçınılmazdır. Ayrıca Kapitalizm, “kazanmak”tan başka bir değer tanımadığı için, millî ve manevî değerleri aşındırır ve millî bütünlüğü zayıflatır. Sermaye sahiplerinin millet ve devlet üzerinde tahakküm kurmasına yol açar.

Marksist-Sosyalist sistem, Ferdî mülkiyet ve hürriyet tanımaz. Devletçi ve emredicidir. Bu sistemde her şeyin temeli ekonomidir. Millî ve manevî değerlerin sosyal hayata bir tesiri yoktur. Din ve manevî değerler, sömürü aracı olarak uydurulmuştur, yok edilmesi gerekir vs.

Türk milliyetçiliğine göre, ekonomi önemli olmakla beraber, her şey ekonomi ile ölçülmez. Ekonomik hayat, millî kültürün, millet hayatının bir unsurudur. Diğer kültür unsurları ile ahenkli, dengeli bir bütün teşkil eder. “**Millî Ekonomi**” dediğimiz bu anlayışta, ferdî mülkiyet ve hürriyet esas olmakla beraber, ferdin menfaati, millî menfaatin üstünde değildir. Fert- millet-devlet dengesi gözetilir.

Büyük Türk milliyetçisi **Ziya Gökalp**, *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinin “**İktisî Türkçülük**” bölümünde, Türk milletinin sosyal yapısına uygun iktisî - ekonomik- sistemi şöyle tespit ve izah etmektedir:

*“Türkler, hürriyet ve istiklâli sevdikleri için, iştirakçi (komünist-Marksist) olamazlar. Fakat, eşitliği sevdiklerinden dolayı, fertçi de (liberalist) kalamazlar. Türk kültürüne en uygun olan sistem **solidarizm** yani **dayanışmaçlıktır**. Ferdî mülkiyet, sosyal dayanışmaya yaradığı nisbette meşrudur. (...) Mülkiyet yalnız ferdî olmak lâzım gelmez. Ferdî mülkiyet gibi, sosyal mülkiyet de olmalıdır.*

Demekki Türklerin sosyal mefkûresi, ferdî mülkiyeti kaldırmaksızın, sosyal servetleri fertlere kaptırmamak, umumun menfaatine sarfetmek üzere muhafazasına ve üretilmesine çalışmaktır.”

Ziya Gökalp, aynı bölümde, *millî iktisat* için, Türkiye'nin gerçeklerine uygun ilmî kalkınma programlarının yapılması, tarıma da önem vermekle beraber, büyük sanayi meydana getirmek hedeflerinden bahseder. (Türkçülüğün Esasları, s. 180-181)

“*Karma Ekonomi*” de denilen bu anlayışta, devlet tüccar değil, “*ferdî faaliyetlerin başında umumî düzenleyici*” dir.

Siyasi Partilere Bakış

Türk Ocakları, Türk milliyetçisi bir dernek olarak, *günlük parti politikalarıyla uğraşmaz*. Kuruluşundan itibaren bu konu üzerinde hassasiyetle durulmuştur. 1912’de hazırlanan ve ilk tüzük olan *Türk Ocağı Nizamnamesi*’nde, “*Ocak maksadını tahsile çalışırken, sırf millî ve içtimaî bir vaziyette kalacak, asla siyaset ile uğraşmayacak ve hiç bir vakit siyasî fırkalara hâdim bulunmayacaktır.*” denilmektedir. Gerçekten Türk Ocakları, kuruluşundan bugüne kadar partiler üstü kalmaya çalışmış ve kalmıştır. İkinci Meşrutiyet devrinde İttihat - Terakki ve Cumhuriyet devrinde Cumhuriyet Halk Partisi ile olan yakın ilişkileri de bu gerçeği değiştirmez.

Türk Ocağı Genel Başkanlarından Prof. Dr. Osman Turan, *Türk Ocağı ve siyasî partiler* konusunda şöyle diyor:

*“Türk Ocağının siyasî partilerle ilgisi yoktur. Türk Ocağı, bir **Kültür Ocağı**dır. Türk kültürüne ve Türk milletinin saadetine, kuvvetlendirilmesine, ilerlemesine hizmet etmek isteyenlere Türk Ocağı açıktır. Türk Ocağı Türk kültürünün muhafazasına çalışmaktadır.”*

Türk Ocakları, siyasî parti taraftarlığı gütmeyiz ve hiç bir siyasî partiyi desteklemez; ancak Ocaklılar, siyasetle ve siyasî partilerle ilgilenebilirler. Farklı siyasî parti mensupları, Türk Ocağı çatısı altında kol kola, omuz omuza çalışmışlar ve çalışmaya devam etmektedirler.

Avrupa Birliği İlişkilerine Bakış

Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, Avrupa Birliği - Türkiye ilişkilerini dikkatle takip etmektedirler. Türk Ocaklarının yayın organı *Türk Yurdu* dergisinde konu ile ilgili pek çok yazı ve yorum yayımlanmaktadır. Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, medenî dünyanın faydalandığı bütün insan hak ve hürriyetlerine, Türk insanının da sahip olmasını, ister. Çünkü Türk milleti hem medenî hem demokrattır. Türk Ocakları ve Türk millîyetçileri, Avrupa Birliği'ne “*ne pahasına olursa olsun girmek*” şeklinde bir anlayışın karşısındadır.

Türkiye ve Türk milleti için Avrupa Birliği'ne girmek veya girmemek dünyanın ne başı ne sonudur. Millî birlik ve vatanın bütünlüğü zedelenmeden, Müslüman Türk kimliğini muhafaza ederek, milletimizin menfaatine olan her birliğe girilebileceği gibi Avrupa Birliğine de girilmelidir. Ancak Avrupa Birliği Türkiye için tek seçenek, tek yol değildir.

Türk Ocakları, Avrupa Birliği konusunu bütün yönleri ile müzakere edip, değerlendirebilmek amacıyla sempozyum düzenlenmesine öncülük etmektedir. Türk Ocakları Genel Merkez'inin Ankara Ticaret Odası ile ortaklaşa düzenledikleri (16-17 Mart 2001) “*Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri Sempozyumu*” bu konuda önemli bir faaliyet olmuştur.

Bu Sempozyum'da oturumlar,

- “Avrupa Birliği’nin Bugünü ve Geleceği” ,
 - “Avrupa Birliği ve Üye Ülkelerde Hukuk ve Yönetim” ,
 - “Avrupa Birliği’nin İlkeleri ve Türkiye” ,
 - “Türkiye’nin Seçenekleri ve Alternatif Politikalar”
- başlıkları altında düzenlenmiştir.

Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür, düzenlenen “**Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri Sempozyumu**”nda bir açış konuşması yapmıştır. Nuri Gürgür, Türk Ocakları Genel Başkanı sıfatı ile yaptığı bu konuşmada *Avrupa Birliği - Türkiye ilişkilerini* topluca değerlendirmiş ve görüşlerini açıklamıştır. Bu konuşma, Türk Ocaklarının konuya bakışını da yansıtmaması açısından önemlidir. **Türk Ocakları Genel Başkanı Nuri Gürgür’ün**, “Türkiye - AB ilişkileri hangi aşamada olursa olsun bulunduğumuz yüzyılda en önemli politik gündem konularından birini teşkil edecektir. Bu itibarla Avrupa Birliği’ni her açıdan incelemek, araştırmak ve yorumlamak Türk aydınının öncelikli meşgalelerinden biridir.” dediği konuşmasının bazı bölümlerini yorumsuz olarak aktaralım:

“Avrupa Birliği ile ilişkilerimizin kırk yıllık bir geçmişı bulunmasına rağmen kamu oyumuzun bu konuda açık ve sağlıklı bilgilere sahip olduğu söylenemez. Hatta Avrupalı yetkili yöneticilerin ve politikacıların zaman zaman hakkımızda ifade ettileri olumsuz görüşlerin, suçlayıcı düşüncelerin bütün çıplaklığıyla kamu oyumuza intikalini mahzurlu sayan, bunun Avrupa’dan tamamen kopmamıza yol açacağından endişe duyan entelektüel gurupların varlığı, bunların medyamızdaki etkileri, konunun bütün boyutlarıyla gündeme getirilmesini önleyen önemli bir faktördür.

Türkiye'nin bu konudaki temel yanlışlarından birisi de , meseleye ak ve kara gibi ikili tercih kısıkcından bakmaktan kendisini bir türlü kurtaramamış olmasıdır. Oysa ulus ötesi, supranasyonal bir bütünleşme denemesi olan Avrupa Birliği, sonuç itibariyle siyasî ve ekonomik bir oluşumdur. Bu sebeple olaya metafizik yakıştırmalar yapmak, soyut yorumlar aramak yerine, politik çerçevede çok yönlü olarak bakmaya çalışmak, nesnel değerlendirmelerle yaklaşmak daha gerçekçi bir yaklaşım olur.

Avrupa Birliği'nin eleştirilmesinden, irdelenmesinden kimse endişe duymamalıdır. Zira ya AB yahut Üçüncü Dünya ve Baas Rejimi şeklindeki tercihlerle başbaşa olduğumuzu öne sürmek, Türkiye'nin manevra alanlarını kısıtlar, pazarlık gücünü elinden alır, emrivakilerle karşışarşıya bırakır; böylelikle sağlıklı millî politikaların üretilmesi, millî çıkarların korunması imkânsız hale gelir.

.....

AB konusuna eleştirel yaklaşım , kesinlikle Avrupa'dan kopma şeklinde değerlendirmemelidir. Türkiye yüzyıllardan beri Avrupa ile içiçedir. Özellikle son yarım yüzyılda bu ilişkiler büyük yoğunluk kazandı. Soğuk savaş süresince NATO bünyesinde oluşturulan ittifakın askerî yakınlaşmaların ötesinde anlamlar taşıdığını kimse görmezlikten gelemez. Halen topraklarımızın bir bölümü ile coğrafi çerçevede zaten Avrupalıyız. Ticaretimizin % 54'ünü AB üyesi ülkelerle yapıyoruz. Buna aday ülkeleri de kattığımızda oran % 77'yi bulmaktadır. Avrupa'da yaşayan, çalışan üç milyondan fazla insanımız var. Binlerce öğrencimiz burada öğrenimlerini sürdürüyor. Her yıl yüzbinlerce

turist karşılıklı olarak gidip geliyor. Avrupa ile ilişkilerimizin bu anlamda alternatifi yoktur.

Türkiye'nin Türk Dünyası ile, İslâm ülkeleri ile ve bölgesel çerçevede Kafkasya ve Balkanlar'da geliştirmek mecburiyetinde olduğu politikalar, tarihimizden, kültürümüzden ve coğrafi konumumuzdan kaynaklanan nedenlerle güçlendirilmesi, yoğunlaştırılması zorunlu olan ilişkiler, genel anlamda Avrupa ile, özel olarak AB ile münesebetlerimizde alternanif olarak algılanamaz.

Türkiye'de bazı çevrelerin AB ile ilişkilerimizi 200 yıllık modernleşme ve çağdaşlaşma çabalarımızla bütünleştirmeleri, bu görüşün doğal sonucu olarak Türkiye'yi ne pahasına olursa olsun, neye mâl olursa olsun Avrupa Birliği'ne girme mecburiyetinde görmeleri vahim bir değerlendirme hatasıdır. Bu bakış tarzının benimsenmesi halinde, Avrupa'dan siyasî ve ekonomik konularda sık sık maruz kalınan olumsuz tavırlara ve ülke çıkarlarıyla bağdaşmayan taleplere karşı direncimiz peşinen kırılır.

....

Bir kere Türkiye kendini AB aynasında görmek suretiyle, kıyaslamalar yapmak, eksiklerini, yanlışlarını tespit imkânı buluyor. Kopenhag Kriterleri olarak ifade edilen AB şartlarına uygun sosyal, siyasal, ekonomik ve hukukî bir yapının oluşturulması ihtiyacı AB üyeliği meselesinin ötesinde, gelişmiş medenî bir toplum olmanın gereğidir. İnsanımızı Avrupalılar'ın refah seviyesine ve yaşama şartlarına kavuşturmak, millî gelirimizi bugünküün birkaç katına çıkarmak, gelir dağılımını adil şekilde düzenlemek, başta sağlık, eğitim, çevre gibi hizmetler olmak üzere günlük yaşamımızda

AB sítandartlarının sağlanması tartışmasız temel amaçlarımızdır.

....

Türkiye, AB üyeliği söz konusu olsa da olmasa da bunların bütünüyle gerçekleştirilmesinin gerekli olduğunun bilincindedir. Bu hususlarda kimsenin dayatmasına , zorlmasına ve ders vermesine ihtiyacımız yoktur.

Türkiye'nin adaylığı Avrupa için de “bir ayna işlevi” görmektedir. Kendini kültür ve medeniyetin en ileri merhalesi olarak gören, moderniteyi Avrupa ile bütünleştiren , insan hakları, demokrasi ve hukuk devleti gibi bütün evrensel değerlerin taşıyıcılığını yaptığına inanan Avrupa'nın bir başka yüzü bu aynada ortaya çıkıyor. Avrupa'nın bu yüzünde , başka kültür ve inançlara karşı hoşgörü, müsamaha ve hüsnükabul söz konusu değil; tam tersine kendi kültür köklerinden gelmeyenler, farklı kimlik taşıyanlar “öteki”dir, yabancısıdır; hatta kendi kültürüne karşı tehdit oluşturan “hasım”dır. AB, bunlar için Lüksemburg Başbakanı'nın ifadesiyle, Avrupa'nın tarih ve kültürünün buluşma alanıdır.

Bu görüntü, Türkiye'nin adaylığına karşı çıkan bir çok Avrupalı yönetici ve politikacıların ifadelerinde açıkça ortaya çıkmaktadır. Daha çok Hıritiyan Demokrat ve Muhafakâr Avrupalı'daki bu katı ve bağnaz tavırlar, bazen farklı görüştekiler tarafından da paylaşılmaktadır.

Meselâ iki ayrı siyasî zihniyeti temsil eden ve her ikisi de uzun süre Almanya'nın Başbakanı sıfatıyla yönetimi ellerinde bulunduran **Helmut Kol** ile **Helmut Şimit**, **Türkiye'nin İslâmî ve millî kimliği sebebiyle Avrupa**

Birliği'ne asla üye olmaması gerektiğinde birleşmektedirler.

Türkiye, AB ile münasebetlerini geliştirmeye çalışırken bu tavır ve zihniyeti bilmek, değerlendirmek ve gözardı etmemek mecburiyetindedir.

.....

Türkiye'nin jeopolitik, kültürel ve tarihî yapısından kaynaklanan özelliklerini sosyolojik bir olgu olarak kabul etmek yerine, Türkiye'ye yeni problemler çıkarmak yahut mevcutları ağırlaştırmak yönünde provake etmek, her toplumda bulunabilen kültürel gurupları, folklorik ayrılıkları mikro milliyetçilikler ihdas edecek şekilde teşvik etmek masumane bir tutum sayılamaz..”

(Bak. Türkiye -Avrupa Birliği İlişkileri, 16-17 Mart 2001 tarihlerinde düzenlenmiş olan sempozyum bildirileri, soruları ve cevapları, s.9-15; Yay Haz. Mustafa Kahramanyol,)

Sonuç

Türk milliyetçiliği anlayışında, sosyolojik anlamda en büyük ve tabîî toplum birimi **“millet”**ir. İnsanlık, milletler ailesi şeklinde yaşamaktadır. Her millet, kendisini meydana getiren kültür değerlerini yaşatarak var olabilir. Kültürleri, (*Buna millî kültür diyoruz*) milletlerin varlık sebebidir. Bundan dolayı, Türk milliyetçiliği, millî kültür savunuculuğu esasına dayanır.

Milletlerin yaşayabilmesinin iki temeli vardır:

- 1- Var olmak,
- 2- Var kalmak

azim ve iradesi,

Milletlerin var kalmak, yaşayabilmek azim ve iradesine, *“millî şuur”*, *“milliyet duygusu”* veya *“milliyetçilik”* adı verilmektedir. Türk Ocakları, Türk milletinin işte bu, *“var olmak”* ve *“var kalmak”* azim ve iradesini canlı tutabilmek için kurulmuş gönüllü sivil bir kuruluştur. Türk Ocakları, adı üzerinde *“Türk’ün ocağının tütmesi için”* kurulmuştur. Varlık sebebi dün de bugün de yarın da budur.

Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, “Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyeti’ni ilelebed muhafaza ve müdafaa etmek” fikrini kabul etmek şartıyla, Türk milletini çağın her türlü nimetinden faydalandırarak yeniliklere açıktır. Nitekim *Türk Ocakları ve Türk milliyetçileri, ideallerindeki Millî Devlet’in kuruluşu olarak gördükleri ve kuruluşuna katıldıkları Türkiye Cumhuriyeti’ni ve inkılâpları bu anlayışla*

destekleyerek yerleşip yaygınlaşmasında birinci derecede görev almışlardır.

Türk Ocakları, bir millî kültür ocağıdır. Türk Ocağının, Türk milletinin Dünya milletler ailesi içinde, ilerleyip gelişmiş, refah içinde yaşayan, mutlu, itibarlı, şerefli, bir millet olarak, yaşamasını isteyen ve bunu gaye edinen herkese kapısı açıktır.

Ne mutlu Türküm diyene.

Metin Hazırlanırken Gözden Geçirilen
BAŞLICA KAYNAKLAR

- 1-HüseyinTuncer,Yücel Hacaloğlu, Ragıp Memişoğlu,
Türk OcaklarıTarihi-AçıklamalıKronoloji- İki Cilt,
(1912-1997), Türk Yurdu Yayınları, Ank. 1998.
- 2-Fusun Üstel, ***Türk Ocakları*** (1912-1931)
İletişim Yay. İst. 1997.
- 3-Yusuf Sarınay,***Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları-*** 1912-1931, Ötüken Yay.,İst. 1994.
- 4- Yusuf Bayraktutan, ***Türk Fikir Tarihinde Modernleşme, Milliyetçilik ve Türk Ocakları*** ,
Kültür Bak. Ank.1996.
- 5- Yusuf Akçura, ***Türkçülük - Türkçülüğün Tarihi Gelişimi-*** , Türk Kültürü Yay.,İst.1978, (Yay. Haz Sakin Öner).
- 6- Yücel Hacaloğlu, ***Türk Ocaklarını Tanıyalım,***
Türk Yurdu Yay. Ank.1995.
- 7- Yücel Hacaloğlu, ***Türk Ocakları ve Atatürk,*** Türk Yurdu Yay. Ank.1994.
- 8- Dr. Fethi Tevetoğlu, ***Hamdullah Suphi Tanrıöver,*** Kültür ve Turizm Bak. Yay. 1986.
- 9- Ziya Gökalp, ***Türkçülüğün Esasları,*** Kültür Bak. Yay. İst. 1976, (Yay. Haz. Prof.Dr.Mehmet Kaplan)
- 10- François Georgeon, ***Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri, Yusuf Akçura-(1876-1935)*** Tarih Vakfı Yurt Yay.Ank.1996, Çev. Alev Er.

- 11- Rafael Muhammettin, *Türkçülüğün Doğuşu ve Gelişimi*, Türk Dünyası Araş. Vakfı Yay.İst. 1998.
- 12- Yard. Doç.Dr. Halim Serarşlan, *Hamdullah Suphi Tanrıöver*, Türk Kültürünü Araştırma Enst.,Ank. 1995.
- 13- Masami Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, İletişim Yay., İst. 1994, Çev. Tansel Demirel.
- 14- Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken yay., İst. 1979.
- 15- *Türk Ocağının Doğuşundaki Sebep ve Saikler*
Hasan Ferit Cansever;
- *Türk Ocağı Hâtıraları Abdülhak Şinasi Hisar;*
- *Türk Ocakları Kenan Akyüz;*
- *Türk Ocakları Yeniden Kuruluyor Yücel Hacaloğlu, (dört yazı birarada)*Turan Yurdu Neşriyatı, Ank.1993.
- 16-Ord. Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal, *Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları*, Ötüken yay. İst. 1975.
- 17-Türk Ocakları, *Türk Ocakları Tüzüğü*, Türk Yurdu Neşriyatı, ank.1994. ve 2002 yay.
- 18- *Türk Ocakları 32. Olağan Büyük Kurultayı*, Ank. 18 Nisan 1998.
- 19- *34. Olağan Büyük Kurultay Raporu*, Ank. 13 Nisan 2002.
- 20- *Türk Yurdu dergisi, Özellikle 1987’den sonraki sayıları.*
